

ТРЕНДОВИ

Q1

ТРЕНДОВИ

Трендови, I квартал 2024.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Бранко Јосиповић, в.д. директора

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Марина Павловић, Сања Брадарић (Бруто домаћи производ)

Марија Вучуровић, Дуња Катић (Индустријска производња, Спољна трговина)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде)

Дејана Ђорђевић (Грађевинарство)

Мелинда Токаи (Унутрашња трговина)

Милош Павловић (Туризам, Пољопривреда)

Миладин Ковачевић, Горан Катић (Међународна компарација цена)

Лектура: Емилија Бацковић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

УВОД

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена и др. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да велики број корисника, осим ускостручних, није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумеваше и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне супсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумеваше статистичких података честа појава. Информисаше објављиваше „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказиваше података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумеваше социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказиваше статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али коришћешем новог концепта приказиваше најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решеша за презентовање и дисеминацију.

Издање за први квартал 2024. доноси преглед најважнијих економских кретања у овом периоду: Бруто домаћег производа, Индустијске производње, Грађевинарства, Спољне трговине, Унутрашње трговине, Цена, Тржишта рада, Зарада, Туризма, Индекса економске климе, Регионалних економских асиметричности и Пољопривреде.

Стандардно, приказане су и прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела (у деловима: Индустија, Унутрашња трговина и Спољна трговина). Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде конјунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

У овом издању *Трендова* објављујемо и стручни рад: Међународна компарација цена (аутора Миладина Ковачевића и Горана Катића), који би читалачкој публици требало да појасни комплексан феномен инфлације цена и расветли различите аспекте тумачеша инфлације, преко компарације цена - не само у времену, већ и у простору.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

САДРЖАЈ

Међународна компарација цена	7
1. Макроекономске прогнозе	13
2. Бруто домаћи производ	19
3. Индустијска производња	21
4. Грађевинарство	25
5. Спољна трговина	30
6. Унутрашња трговина	38
7. Цене	41
8. Тржиште рада	45
9. Зараде	50
10. Туризам	54
11. Индекс економске климе	57
12. Регионалне економске асиметричности	63
13. Пољопривреда	68

Аутори: др Миладин Ковачевић (In Memoriam), мр Горан Катић

МЕЋУНАРОДНА КОМПАРАЦИЈА ЦЕНА

Инфлација је сложен макроекономски феномен који има значајне импликације на све друштвене сфере привредног система, директно опредељујући расходну компоненту животног стандарда становника једне земље. Већ је показано да сам процес мерења, анализе и прогнозе инфлације, такође тражи додатни, софистициран приступ. **Ипак, за боље разумевање инфлације цена, веома је важно правилно схватити и аспекте инфлаторне компарације.**

У Републичком заводу за статистику, у редовним аналитичко-студијским квантитативним истраживањима везаним за инфлаторни феномен, овом приликом посвећена је пажња теми инфлаторне компарације.

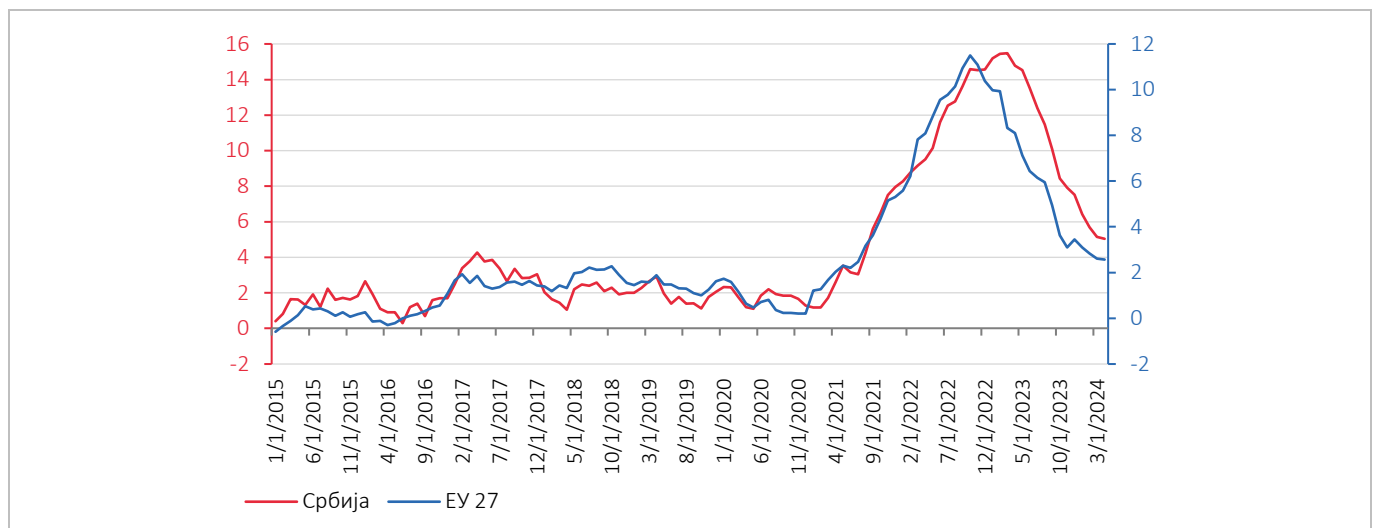
Циљ овог истраживања био је да корисницима података РЗС-а скренемо пажњу на правилан приступ у компарацији цена, ради бољег разумевања података и инфлаторног процеса у целисти.

ВРЕМЕНСКО ПОРЕЂЕЊЕ ИНФЛАЦИЈЕ

Временска компарација инфлације има за циљ анализу и мерење њеног интензитета током времена. Познато је да се у јавности најчешће користи показатељ међугодишње стопе раста цена током времена, како би се указало на величину њеног интензитета у односу на исти претходни период (нпр. квартал или месец), апстрахујући на тај начин сезонске утицаје.

Међутим, сама примена показатеља међугодишње стопе раста потрошачких цена¹ има извесна ограничења ако се спроводи компарација са другим земљама током времена.

Графикон 1. Међугодишње стопе раста (%) **укупних потрошачких цена**, просека ЕУ-27 и Републике Србије, јануар 2015 – април 2024.

¹ Међународне компарације потрошачких цена европских земаља спроводе се на резултатима концепта хармонизованог индекса потрошачких цена (НСРП), који подразумева међународну усаглашеност корпе добара и услуга сличног нивоа квалитета и сличних производа просечних робних марки. Обрачунава се за потребе статистике Евростата и служи за међународне компарације. Оквирно, разлике у односу на национални концепт за Србију, како по пондерима у самим индексима, тако и по стопама раста, нису значајније.

Из приказаног примера, јасно је да компарација инфлације у Србији са другим земљама у истом месецу има извесна ограничења, **јер цене земаља ЕУ у просеку предњаче ценама у Србији за око 2 месеца, што је генератор утицаја увозних фактора на раст инфлације у Србији.** Нешто мања грешка од месечне временске компарације исказана је када су у питању квартални подаци ($2/3=66,7\%$), а најмања када су посредни годишњи (или евентуално полугодишњи) подаци. Наиме, просечан годишњи податак о стопи инфлације је сет од 12 просечних месечних годишњих стопа раста, па просечно предњачење инфлације у ЕУ од 2 месеца, према инфлацији у Србији, чини да грешка инфлаторне компарације буде најмања ($2/12=16,7\%$).

Друго ограничење временске компарације потрошачких цена са другим земљама односи се на **различите структуре индекса потрошачких цена Србије и осталих земаља**, који због тога имају сасвим другачију пондерацију и, сагласно оствареним стопама раста, генеришу одговарајуће доприносе стопи раста инфлације. Тако, на пример, утицај хране и пића на укупан индекс потрошачких цена (у нашем примеру већ наведени НСПИ) у Србији (који учествује у просеку са око 30,0%) и просека ЕУ-27 (са око 17,0%) у израчунавању укупног индекса цена уопште не полази од пондера истих износа. То значи да би евентуални међугодишњи раст цене хране и пића у Србији, иако нижи од годишњих стопа раста цене хране и пића у земљама ЕУ, могао имати већи допринос у генерисању стопе раста укупних потрошачких цена него у осталим земљама ЕУ, где је цена хране и пића брже расла.

Опрезност у међународној временској инфлаторној компарацији (мерена међугодишњим стопама раста) најбоље је сагледати уколико се погледају разлике у издацима домаћинства преко актуелне личне потрошње домаћинства током низа година. Такве структуре издатака домаћинства према земљама се по годинама не мењају много и улазе као пондери у израчунавање укупног индекса потрошачких цена у свакој од година, представљајући не само структуру потрошње по земљама него и величину животног стандарда, као и специфичне животне навике грађана одређених земаља у издацима на поједине категорије робе и услуга.

Важно је стога рећи да временска компарација стопа раста инфлације Србије са другим земљама (у одређеном месецу или кварталу) има смисла само кад је реч о земљама где нема израженог инфлаторног помака међу земљама (односно предњачења инфлацији у Србији мерено бројем месеци) и где су структуре индекса потрошачких цена приближно сличне онима у Србији, и то почев од нивоа производа.

У табели 1 приказане су вредности структуре потрошачких цена по земљама у 2023. (подаци из претходних година нису се битније мењали). У свакој од група производа потрошачких цена приказано је 5 највећих и најмањих учешћа по земљама. Као што се може видети, Србија је била међу првих 5 земаља у Европи у обе групе производа, са највећим издацима за храну и безалкохолна пића и алкохолна пића и дуван. Такође, Србија је у 2023. била земља са највећим просечним издацима за комуникације (телефонска опрема и услуге) у Европи а међу првих 5 са најмањим издацима за хотели и ресторани. С друге стране, овакви резултати опет захтевају опрез у компарацији међугодишњих стопа раста инфлације, јер структуре издатака прво зависе од величине примања, а потом од различитих животних навика у исхрани домаћинства по земљама. Такође, кад је реч о структури хране, рецимо, меса, свињетина, говедина и пилетина не једу се у истој мери у свим земљама, чиме се релативизује, у извесној мери, компарација међугодишње стопе раста укупне цене меса по земљама, али и за све остале групе производа и услуга које своју укупну резултанту добијају агрегирањем у укупну стопу инфлације.

Табела 1. Компарација издатака актуелне личне потрошње домаћинстава у 2023. (структура индекса потрошачких цена), %

Земља	Укупно	Храна и безалкохолна пића	Алкохолна пића и дуван	Одећа и обућа	Стан, вода, ел. енергија, гас и друга горива	Намештај, покућство и текуће одржавање стана	Здравство	Транспорт	Комуникације	Рекреација и култура	Образовање	Ресторани и хотели	Остала роба и услуге
ЕУ-27 (од 2020)	100	17,3	4,3	5,1	15,1	6,6	5,2	14,7	2,7	8,7	1,0	9,6	9,6
Белгија	100	15,5	4,7	6,0	20,1	7,3	7,1	10,6	3,2	8,6	0,5	8,3	8,0
Бугарска	100	23,9	5,1	3,6	11,6	6,2	8,4	13,5	5,0	8,0	1,8	7,1	6,0
Чешка	100	21,2	8,9	4,4	16,8	6,7	3,1	11,1	3,2	8,8	0,6	8,6	6,8
Данска	100	13,7	3,6	5,0	20,4	6,5	3,3	12,9	2,0	13,1	1,0	8,7	9,8
Немачка	100	13,2	3,5	4,8	16,5	7,1	5,6	16,6	2,2	12,1	0,8	7,2	10,4
Естонија	100	21,3	5,2	5,5	17,2	6,0	5,1	13,8	3,8	8,2	1,5	7,0	5,5
Ирска	100	11,2	5,8	5,3	15,7	5,8	6,1	13,3	3,4	7,3	1,6	16,8	7,7
Грчка	100	20,3	4,5	4,7	10,1	3,7	4,8	13,0	4,7	5,0	2,5	20,6	6,2
Шпанија	100	19,5	4,0	4,0	12,7	5,9	5,9	14,1	3,2	6,6	2,0	14,2	7,9
Француска	100	16,2	4,1	4,0	16,4	5,6	4,2	16,5	2,8	8,1	0,5	9,9	11,8
Хрватска	100	22,1	7,0	4,6	12,4	5,9	5,4	12,0	4,1	7,3	0,9	11,4	6,7
Италија	100	18,1	3,2	7,4	12,9	8,2	4,0	14,9	2,5	6,5	1,0	11,5	9,9
Кипар	100	17,4	5,9	6,0	9,3	6,0	2,3	14,9	3,4	6,0	4,1	17,1	7,6
Летонија	100	26,3	6,9	5,1	18,5	3,5	6,1	13,8	3,2	6,3	1,1	5,0	4,3
Литванија	100	22,1	6,3	5,3	13,1	7,4	6,5	14,7	2,6	8,1	1,2	5,1	7,7
Луксембург	100	11,6	11,2	5,6	11,9	8,6	2,2	17,9	1,4	6,9	1,0	9,1	12,7
Мађарска	100	21,4	7,5	3,8	9,3	6,2	4,7	16,8	3,0	8,1	2,0	10,0	7,2
Малта	100	17,7	3,6	4,2	10,1	8,5	4,8	12,5	4,0	8,5	2,7	15,6	7,9
Холандија	100	14,9	3,0	6,6	16,4	7,8	2,3	12,8	2,6	10,8	0,8	10,9	11,1
Аустрија	100	12,1	3,5	6,2	15,0	7,4	5,2	13,1	2,0	10,6	1,2	15,8	7,9
Пољска	100	20,6	6,0	5,0	16,0	5,3	7,7	13,3	2,3	6,7	0,9	4,4	11,8
Португалија	100	20,6	3,4	5,8	9,4	7,0	6,2	14,3	2,8	4,7	1,7	14,2	9,7
Румунија	100	30,6	6,2	5,2	11,4	6,3	8,2	13,1	4,3	5,3	2,4	3,2	3,7
Словенија	100	18,3	4,8	6,5	10,8	6,1	5,2	16,5	2,9	8,8	1,3	9,6	9,0
Словачка	100	26,3	5,6	4,9	17,7	7,8	2,9	6,7	3,5	7,8	1,6	6,9	8,2
Финска	100	15,3	5,5	4,7	19,3	6,0	5,8	12,8	3,0	10,6	0,5	8,3	8,4
Шведска	100	15,3	3,6	4,7	16,4	7,2	3,6	14,3	2,9	12,8	0,0	9,8	9,3
Исланд	100	15,0	3,7	4,2	11,1	5,8	3,1	17,5	3,3	12,2	1,1	16,7	6,2
Норвешка	100	13,6	4,3	5,8	13,1	7,7	3,9	17,8	2,6	13,1	0,5	8,7	8,8
Швајцарска	100	10,6	2,8	2,7	21,6	3,6	16,5	12,1	2,7	7,6	1,0	9,3	9,5
Црна Гора	100	31,5	6,6	6,3	8,7	5,0	2,9	11,7	5,0	3,4	1,1	13,6	4,3
С. Македонија	100	40,7	6,6	5,3	9,3	3,4	2,6	10,5	3,8	3,8	1,2	7,3	5,5
Албанија	100	33,5	4,7	3,6	5,7	5,8	5,2	8,5	1,7	9,3	5,3	13,4	3,5
Србија	100	29,3	8,1	5,1	12,0	5,2	6,2	12,9	5,7	5,1	0,9	3,7	5,8
Турска	100	25,4	3,6	6,4	16,6	8,7	3,5	15,1	3,3	3,3	1,7	7,8	4,6

⚠ Напомена: РЗС, на основу података Евростата. У свакој од група производа, светлозелена поља означавају првих 5 земаља са највећим учешћем у структури цена, док поља светлонанранцасте боје представљају земље са најмањим учешћем. Тамнозелена и тамнонанранцаста поља означавају земље са највећом/најмањом вредношћу, респективно у одговарајућој групи производа.

ПРОСТОРНО ПОРЕЂЕЊЕ НИВОА ЦЕНА

Просторна компарација цена подразумева поређење цена по земљама, које улази у обрачун индекса паритета куповне моћи, где је у обрачуну методологије садржано преко 2000 аналогних производа међу земљама. У обрачуну компаративног нивоа цена за сваку групу производа у структури потрошачких цена узимају се производи и услуге који чине ценовни и квалитативни просек у потрошачкој корпи домаћинства, чинећи реално ценовно поређење по земљама. **Компарација нивоа цена не узима у обзир поређење са претходним периодима, него поређење стања у једној временској тачки (години, кварталу, месецу) међу земљама, након апстраховања разлике у утицајима девизног курса и свођење на индекс нивоа према просеку нивоа цена земаља ЕУ-27.** У аналитичко-истраживачком тиму РЗС-а успешно је унапређена методологија компарације цена по земљама (коју званично објављује Евростат), чак и на нивоу производа, чији ће резултати периодично бити прелиминарно објављивани у анализама трендова потрошачких цена РЗС-а.

У табели 2 приказани су резултати самосталних анализа РЗС-а, представљајући паритете цена робе и услуга за сваку групу производа и услуга у структури потрошачких цена од стране европских земаља наспрам Србије (мултипликатор 1), показујући за колико су пута поједине земље у просеку јефтиније (вредности мање од 1) односно скупље (вредности веће од 1) од Србије кад је реч о истим групама производа и услуга у потрошачкој корпи просечног домаћинства. **Тако, када је посреди цена хране, Србије је скупља од Турске, С. Македоније, БиХ, Црне Горе, Румуније, Пољске и Бугарске, а на приближно је сличном нивоу са Албанијом и Мађарском. У поређењу са просеком ЕУ-27, цене хране у земљама ЕУ су у просеку више од Србије за око 9,0%, док је цена хране у Турској скоро дупло нижа него у Србији ($1/0,55=1,8$ пута). По цени одеће и обуће ми смо на приближном нивоу са многим земљама ЕУ, попут Белгије, Немачке, Ирске, Грчке, Италије, Хрватске, Аустрије, Холандије итд. (осенчено плавом бојом), док су од нас јефтиније Турска, С. Македонија, БиХ, Португалија, Словенија итд. (осенчено светлоранџастом бојом). По ценама у образовању, међу најјефтинијим смо земљама у Европи, а јефтинији од нас су још само Албанија и Турска, док је просек цена земаља ЕУ у образовању виши од Србије за око 4,4 пута. По ценама у угоститељству (ресторани и хотели), Србија је била међу најскупљим у региону земаља Балкана и Југоисточне Европе (С. Македонија, Албанија, Турска, Црна Гора, БиХ, Румунија и Бугарска) у просеку за око 17,0%.**

Табела 2. Мултипликатори компаративног нивоа потрошачких цена у 2023.

Земља	Храна и безалкохолна пића	Алкохолна пића и дуван	Одећа и обућа	Стан, вода, ел. енергија, гас и друга горива	Намештај, покућство и текуће одржавање стана	Здравство	Транспорт	Комуникације	Рекреација и култура	Образовање	Ресторани и хотели
Србија	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
ЕУ-27 (од 2020)	1,09	1,37	1,00	2,30	1,21	2,38	1,25	1,14	1,56	4,36	1,47
Белгија	1,11	1,65	1,04	2,33	1,26	2,94	1,34	1,92	1,91	6,56	1,83
Бугарска	0,97	0,89	0,81	0,91	0,86	1,04	0,88	0,98	0,79	2,37	0,76
Чешка	1,09	1,35	1,23	2,26	1,19	1,47	1,04	1,39	1,13	3,41	1,08
Данска	1,30	1,83	1,31	4,17	1,51	3,39	1,59	1,22	2,38	6,25	2,27
Немачка	1,15	1,36	0,99	2,72	1,28	2,67	1,37	1,46	1,73	5,37	1,64
Естонија	1,17	1,41	1,19	2,24	1,21	2,04	1,17	1,18	1,57	3,49	1,43
Ирска	1,22	2,87	0,99	4,80	1,32	4,06	1,38	1,62	2,04	4,99	1,88
Грчка	1,13	1,31	0,99	1,46	1,13	1,99	1,14	1,69	1,32	2,52	1,25
Шпанија	1,07	1,24	0,84	2,09	1,19	2,81	1,10	1,11	1,31	3,70	1,22
Француска	1,16	1,80	1,06	2,71	1,29	2,27	1,38	1,03	1,78	4,21	1,66
Хрватска	1,08	1,23	1,00	1,06	1,12	1,32	1,02	1,27	1,33	2,28	1,33
Италија	1,12	1,23	1,02	2,30	1,18	2,81	1,22	1,00	1,67	3,95	1,58
Кипар	1,16	1,22	0,92	1,90	1,09	2,41	1,09	1,08	1,36	5,83	1,28
Летонија	1,16	1,35	1,05	1,74	1,12	1,64	1,01	1,04	1,39	3,10	1,33
Литванија	1,09	1,30	1,03	1,38	1,08	1,45	1,03	1,08	1,24	2,88	1,22
Луксембург	1,30	1,27	1,08	4,24	1,55	4,07	1,17	1,73	2,03	14,78	1,85
Мађарска	1,03	1,17	0,89	1,51	0,95	1,10	1,00	1,07	1,07	2,81	1,07
Малта	1,29	1,36	1,02	1,49	1,24	2,08	1,07	1,36	1,42	5,86	1,32
Холандија	1,09	1,57	1,05	2,60	1,29	3,41	1,40	1,56	1,92	8,42	1,82
Аустрија	1,15	1,20	1,04	2,68	1,33	3,45	1,34	1,21	1,65	7,16	1,59
Пољска	0,85	1,06	0,95	1,02	0,92	1,26	0,95	0,61	1,29	2,57	1,24
Португалија	1,10	1,31	0,98	1,74	1,20	2,09	1,13	1,27	1,12	3,23	1,12
Румунија	0,81	1,15	0,93	1,24	0,86	0,69	0,92	0,58	0,98	1,59	0,95
Словенија	1,09	1,19	0,97	1,86	1,20	2,28	1,07	1,24	1,40	4,08	1,31
Словачка	1,13	1,19	1,01	2,03	1,07	1,49	1,03	1,24	1,33	2,72	1,32
Финска	1,23	2,33	1,15	3,09	1,28	3,35	1,42	1,23	2,05	5,07	1,90
Шведска	1,15	1,61	1,13	2,34	1,38	3,52	1,43	1,58	1,89	6,52	1,72
Исланд	1,51	2,97	1,35	3,72	1,56	5,43	1,69	1,89	2,55	9,15	2,49
Норвешка	1,39	2,80	1,11	2,47	1,52	4,05	1,52	1,99	2,33	7,62	2,11
Швајцарска	1,81	1,83	1,41	4,99	1,72	5,41	1,60	2,03	2,75	11,8	2,53
БиХ	0,93	0,92	0,93	0,73	0,83	1,26	1,00	1,17	0,95	1,43	0,90
Црна Гора	0,97	0,99	1,00	0,85	0,90	0,89	0,94	1,10	0,93	1,31	0,93
С. Македонија	0,74	0,72	0,79	0,84	0,76	0,80	0,83	0,77	0,70	1,08	0,69
Албанија	1,03	1,07	0,99	1,13	1,09	0,87	1,02	1,08	0,80	0,90	0,72
Турска	0,55	0,73	0,30	0,40	0,65	0,59	0,85	0,60	0,76	0,44	0,84

⚠ Напомена: Обрачун РЗС-а на основу података Евростата. Ради једноставности за сваку групу производа и услуга приказане су земље које су јефтине од Србије (светлонанџаста), оне које су на истом нивоу (светлоплаве). Тамнонанџаста поља означавају земље са најмањом вредношћу, респективно у одговарајућој групи производа.

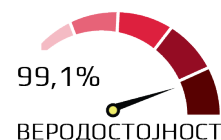
ЗАКЉУЧАК

У раду су приказани резултати анализе концепта међународне компарације инфлације, током **времена** (мерена међугодишњим стопама раста) и **нивоа цена међу земљама**, просторна (мерена мултипликатором индекса компаративног нивоа цена). Циљ је био указати, у најсажетијој форми, корисницима података на извесна ограничења у временској компарацији инфлације међу земљама (мерена међугодишњом стопом раста) и резултате компарације у нивоу цена главних група производа и услуга међу земљама у контексту бољег разумевања тематике компарације.

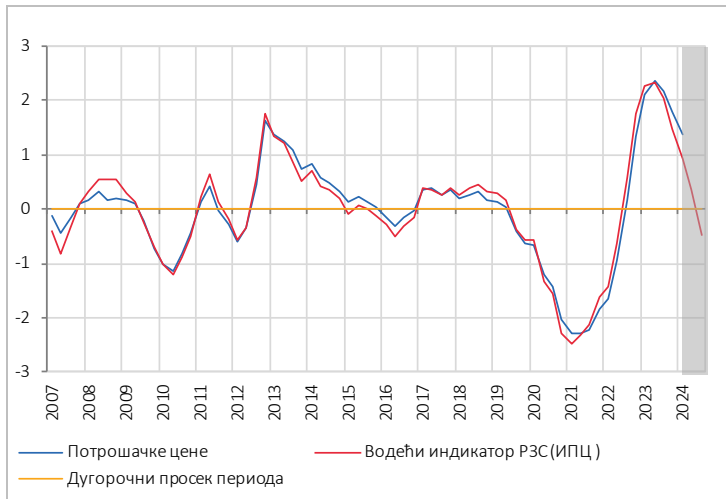
1. МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и, у комбинацији са економетријским моделима, омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити презентовани резултати прогнозе водећих индикатора потрошачких цена, инфлаторних очекивања, прогнозе БДВ-а индустрије, БДВ-а укупних услуга и БДВ-а грађевинарства.

1.1. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА ПОТРОШАЧКИХ ЦЕНА²

Графикон 1.1. Поређење циклуса **композитног водећег индикатора** потрошачких цена РЗС-а (у ознаци ИПЦ РЗС) и укупних потрошачких цена у Републици Србији, десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, одступање од просека периода, Q1 2007 – Q3 2024. (%)

Графикон 1.2. Међугодишње стопе потрошачких цена, оригиналне и **моделом инфлаторних очекивања** оцењене (прогнозиране) вредности, Q1 2019 – Q3 2024. (%)

² Водећи индикатор потрошачких цена РЗС-а (у ознаци ИПЦ РЗС) производ је истраживачко-аналитичког рада од стране РЗС-а. Индикатор се састоји од обухвата претходно развијених композитних индикатора цене хране (ИПЦ-Х), цене горива (ИПЦ-Г) и цене дувана (ИПЦ-Д) као највећих генератора инфлације у дугом року. Узимајући у обзир знатну промену структуре потрошачких цена у генерисању међугодишње стопе раста (пре свега, знатном расту утицаја њене енергетске компоненте од друге половине 2022), водећи индикатор прогнозе цена РЗС-а (ИПЦ РЗС), уз већ постојеће дугогодишње највеће стратешке елементе раста потрошачких цена (хране, дувана и горива за путничке аутомобиле), модификован је додатним директним укључењем и фактора раста цена ел. енергије, гаса и чврстих горива (огрева).

Табела 1.1. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста потрошачких цена, %

Квартал	Остварено	Прогноза	
	Потрошачке цене, међугодишња стопа раста, %	Модел водећег индикатора (ИПЦ РЗС)	Модел инфлаторних очекивања
2023 Q1	16,0	16,0	14,9
2023 Q2	14,5	13,5	13,9
2023 Q3	11,4	12,6	12,1
2023 Q4	8,0	9,0	9,4
2024 Q1	5,7	5,3	5,9
2024 Q2	-	4,0	4,7
2024 Q3	-	3,9	4,9
2024 Q4	-	-	-

Напомена: Прогнозиране вредности модела водећег индикатора објављиване су у претходним бројевима Трендова док су прогнозиране стопе раста модела инфлаторних очекивања за квартале 2023 године рађене ванредно на „враћеном узорку“.

У **Q3 2024, сигнали модела водећег индикатора ИПЦ РЗС** указују на даље успоравање међугодишње стопе раста потрошачких цена, али много спорије него што је то било у Q1 2024, генеришући међугодишњу стопу раста од око 3,9%. Са друге стране, **резултати модела инфлаторних очекивања (просечног потрошача и сектора трговине на мало³)** указују на успостављање инфлаторног рецесионог дна у Q3 2024. и задржавање међугодишње стопе раста на око 5,0%. **Различити сигнали оба модела указују на опрезност у ишчекивању еуфорије инфлаторне контракције**, услед још увек непознатих околности у вези са пољопривредном сезоном и, последично, ценом хране, као и израженом волатилношћу цене светске нафте типа *Brent* са последичним утицајем и на цену горива у Србији, уз већ присутан фактор геополитичких тензија и међународних канала дистрибуције робе. Важно је напоменути да је динамика међугодишње инфлаторне контракције од почетка 2024. године скоро дупло спорија него што је то био случај од почетка 2023. године.

- Од почетка 2024. године, главни утицај на међугодишњу инфлацију потрошачких цена долазио је од **енергетске компоненте**, пре свега цене горива и електричне енергије. Раст цене сирове нафте типа *Brent* на светском тржишту од јануара до априла 2024. године, према већ емпиријски утврђеном деловању, одразиће се на цене горива у Србији, у просеку са 1-2 месеца закашњења, као што се и значајан пад цене сирове нафте у мају (9,1% у односу на април) одразио на појефтињење горива у Србији у јуну месецу (стање средином јуна било је појефтињење бензина за око 4,8% а дизела око 2,0%). Према процени водећег индикатора цене горива РЗС-а (у ознаци ИПЦ-Г)⁴, у Q3 2024. очекује се да ће цена горива у Србији и даље бити изражено волатилна, али да ће одржати, у просеку, вредности из прве половине 2024, односно са међугодишњим растом око 6,0%. Ниво цена **електричне енергије за домаћинства** и гаса (са задњим повећањем од новембра 2023. за 7,3% и 9,4%, респективно, у односу на октобар 2023) одразиће се на међугодишњу стопу цена у 2024. години по опадајућој путањи, од јануара до априла са међугодишњим растом од 15,0%, од маја до октобра са 7,5%, а у Q4 (тачније новембру и децембру) ефекат раста из новембра 2023. потпуно ће ишчезнути. То, дакле, значи да ће учешће енергетске компоненте (са главним елементима – горивом и ел. енергијом) у укупној стопи раста потрошачких цена, у Q3 2024, износити око 19,0%.
- **Ванредни раст акциза од маја месеца 2024. на алкохолна пића (1. маја – 31. децембра 2024. – од 10,46 дин. по литру) и цигарете (1. маја – 31. јуна – 97,7 дин. по паклици)**, уз предстојећу редовну јулску акцизну корекцију цене цигарета (1. јула – 31. децембра – 99,41 дин. по паклици), утицаће да међугодишњи раст цена групе цигарета и алкохолних пића у Q3 2024. буде већи за 8,6%, учествујући у структури међугодишње стопе раста потрошачких цена са 15,6%.

³ **Модел инфлаторних очекивања потрошача** заснива се на пондерисаној нумерацији потрошачких перцепција, и у обзир се узима: старосна граница испитаника, висина примања, ниво образовања, врста занимања, радно време и пол. Истраживање инфлаторних очекивања спроводи се на месечном нивоу, а податке прикупља и по методологији Европске комисије обрађује РЗС. За сваки месец, потрошачи дају одговоре о њиховим очекиваним перцепцијама о инфлацији потрошачких цена у наредном периоду, и то избором једне од следећих опција: „расте много“, „расте полако“, „расте незнатно“, „непромењена“, „пада“ и „не знам“.

Инфлаторна очекивања сектора трговине на мало обједињују месечна очекивања инфлације у наредном периоду: у продаји хране, непрехрамбених производа, моторних возила и горива од стране трговачких малопродајних ланаца у узорку. Комбиновани индикатор наведених инфлаторних очекивања предњачи кретању потрошачких цена за око 2 квартала.

⁴ **ИПЦ-Г** представља пондерисан композитни водећи индикатор који садржи информације о кретању најзначајнијих показатеља који утичу на цену горива у Републици Србији, и у свом кретању предњачи цени горива и мазива у Републици Србији за око два месеца. Индикатор обухвата: светску цену сирове нафте типа „брент“, вредност фјучерса *WTI* сирове нафте (типа *Cushing Oklahoma*), просечну цену америчке сирове нафте *WTI* (при првој куповини са нафтних поља), валутни однос долара према евр, залихе у производњи сирове нафте на територији Републике Србије и увоз нафте и нафтних деривата у Републику Србију.

1.2. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ИНДУСТРИЈЕ

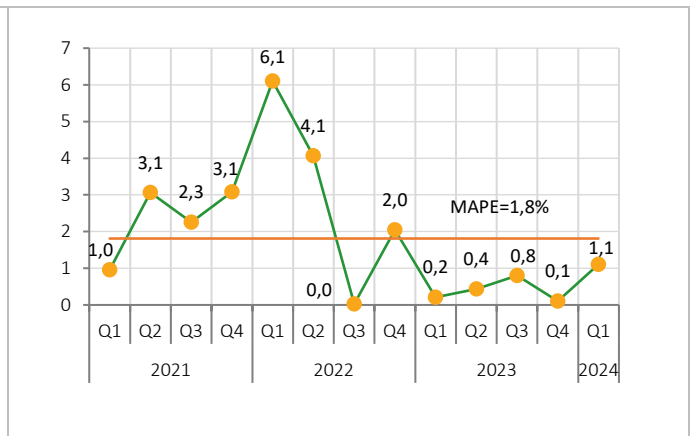
Графикон 1.3. Резултати модела водећег индикатора индустрије (ИНДИПАС-а), оригинални и моделом оцењени подаци годишње стопе раста физичког обима укупне индустрије, Q1 2001 – Q2 2024. (%)

Графикон 1.4. Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2020 – Q1 2024.

Графикон 1.5. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE)⁵, прогнозе раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2020 – Q1 2024.

⁵ Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE) представља мерило поједностављене интерпретације грешке прогнозе модела у статистици. Дефинише се као однос

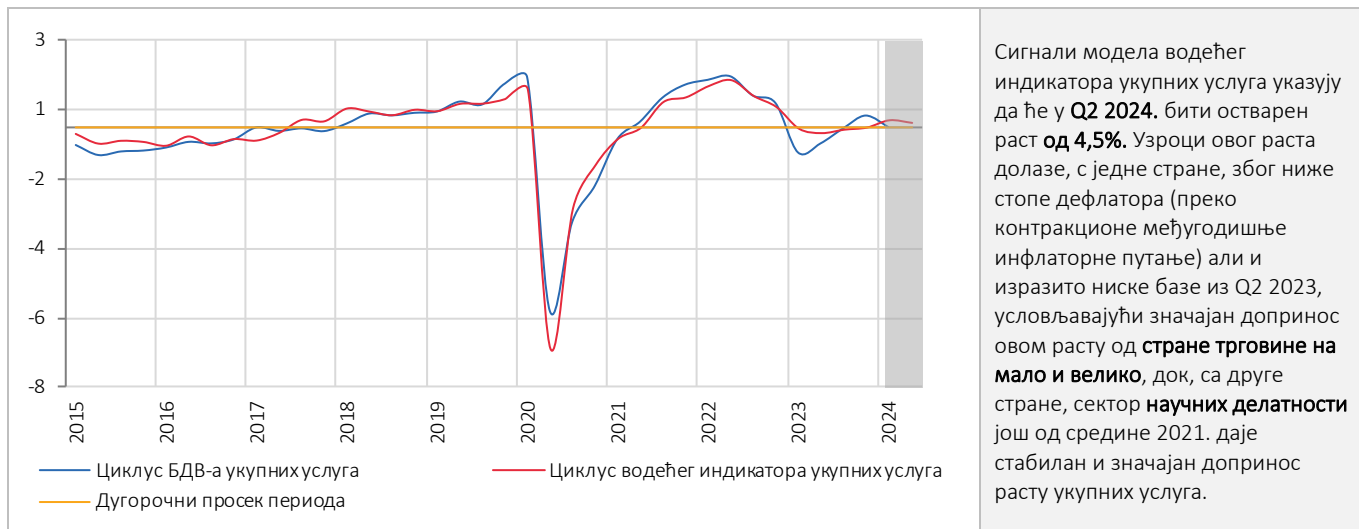
$$MAPE = \frac{100\%}{n} \sum_{t=1}^n \left| \frac{A_t - F_t}{A_t} \right|$$

где је A_t стварна вредност, а F_t прогнозирана вредност. Њихова разлика је подељена са стварном вредношћу A_t . Апсолутна вредност овог односа сабира се за сваку прогнозирану тачку у времену и дели са укупним бројем временских тачака n . Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% одређено је интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора), који је, након извођења (MAPE) грешке, дефинисан као веродостојност модела, према формули ($v = 100 - [MAPE]$), изражено у процентима. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности. Прогнозиране вредности наведене у графикону објављене су у претходним бројевима Трендова.

1.3. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а УКУПНИХ УСЛУГА

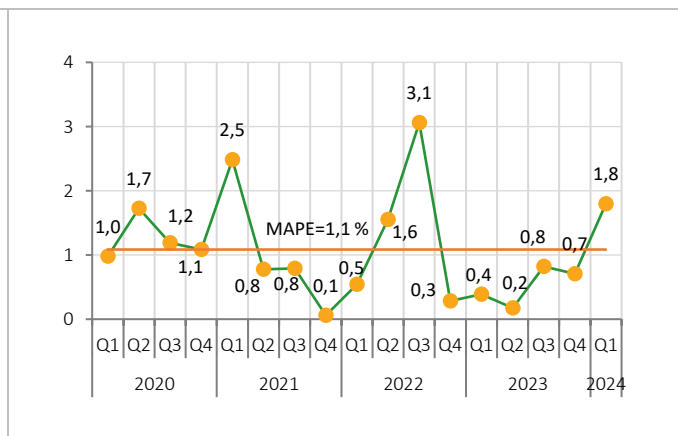
Графикон 1.6. Поређење циклуса водећег индикатора укупних услуга и БДВ-а укупних услуга, десезонирани, детрендовани, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода, Q1 2006 – Q2 2024. (%)

Графикон 1.7⁶ Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2020 – Q1 2024. (%)

Графикон 1.8. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE), прогнозе раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2020 – Q1 2024. (%)

⁶ Прогнозиране вредности наведене у графикону увек се објављују један квартал пре него што буду доступни реализовани подаци и приказани су у претходним бројевима *Трендова*.

1.4. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ГРАЂЕВИНАРСТВА

Остварен међугодишњи раст БДВ-а грађевинарства у Q1 2024. износио је 14,2%. Применом модела прогнозе грађевинарства за Q2 2024. очекује се стопа раста, од 12,3%, у односу на Q2 2023. Гледано по структури грађевинске активности, радови на саобраћајној инфраструктури и **цевоводним, комуникационим и електричним водовима** остају покретачи грађевинске активности, пре свега, наставком радова из Q1 2024, модернизацијом пруге мађарско-српске железнице, изградњом фушкогорског коридора (деоница Нови Сад – Рума), радовима на комунално-канализационој инфраструктури у оквиру пројекта „Чиста Србија“, изградњом Моравског коридора, аутопута Београд – Јужни Јадран (деоница Прељина – Пожега), брзе саобраћајнице Пожаревац – Голубац итд.

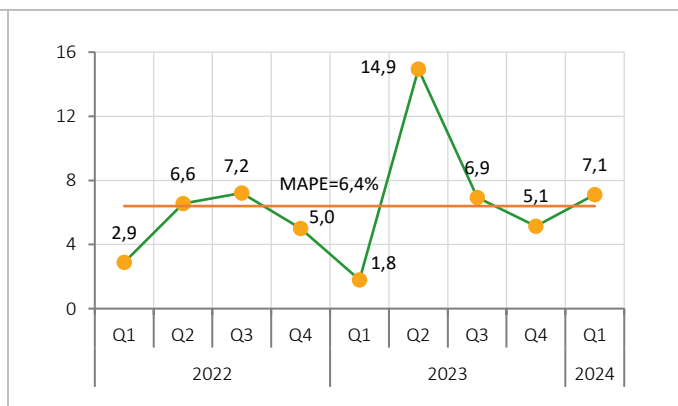
Табела 1.2. Структура доприноса годишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДВ грађевинарства, годишња стопа раста, % (1 + 2)	-5,6	-6,8	-12,1	-12,5	-1,7	14,7	13,0	7,5	14,2	-	-	-
1. Зграде, п. п. (1а + 1б)	-5,2	-3,7	-4,7	-4,7	-10,9	-0,9	0,1	0,0	3,0	-	-	-
1а. Стамбене зграде	-5,9	-1,5	-2,0	-0,1	-3,9	2,2	2,2	0,9	2,2	-	-	-
1б. Нестамбене зграде	0,7	-1,1	-4,3	-4,3	-6,9	2,2	-0,5	-1,0	0,8	-	-	-
2. Остале грађевине, п. п. (2а + 2б + 2в + 2г)	-0,4	-4,2	-5,8	-8,1	9,2	10,4	11,2	7,6	11,2	-	-	-
2а. Саобраћајна инфраструктура	4,3	-1,8	-2,7	-6,2	8,9	5,3	8,0	5,5	7,9	-	-	-
2б. Цевоводи, комуникациони и електрични водови	-5,5	-2,4	-3,8	-3,6	0,6	4,1	4,6	3,5	2,7	-	-	-
2в. Сложене индустријске грађевине	0,0	-0,1	1,0	2,0	0,3	0,6	-1,6	-1,0	0,3	-	-	-
2г. Остале непоменуте грађевине	0,8	0,0	-0,3	-0,3	-0,7	0,3	0,2	-0,4	0,3	-	-	-
Допринос БДВ-а грађевинарства годишњој стопи раста БДП-а, п. п.	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-	-	-

Графикон 1.9. Компарација остварених и прогнозираних⁷ годишњих стопа раста БДВ-а грађевинарства (%)

Графикон 1.10. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE), прогнозе раста БДВ-а грађевинарства, Q1 2020 – Q1 2024. (%)

1.5. РЕЗИМЕ ДОБИЈЕНИХ РЕЗУЛТАТА ПРОГНОЗЕ ВОДЕЋИХ ИНДИКАТОРА ПО СЕКТОРИМА БДВ-а ЗА Q2 2024.

Табела 1.3. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у, Q2 2024.

Q2 2024	Пољопривреда	Нето порези	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Кварталне годишње стопе раста, %	0,8	2,6	3,0	12,3	4,5
Доприноси стопи раста БДП-а (п. п.)	0,0	0,4	0,6	0,7	2,3

⁷ Приказани прогнозиран подаци у графикону 1.11 добијени су симулацијом прогнозе на основу враћеног узорка од Q1 2022. (суцесивним понављањем поступка прогнозе након сваког „новог“ податка водећег индикатора грађевинске активности ГРИПАС РЗС). Подаци од Q4 2022. званично су објављени у публикацији *Трендови* (децембар 2022).

2.

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

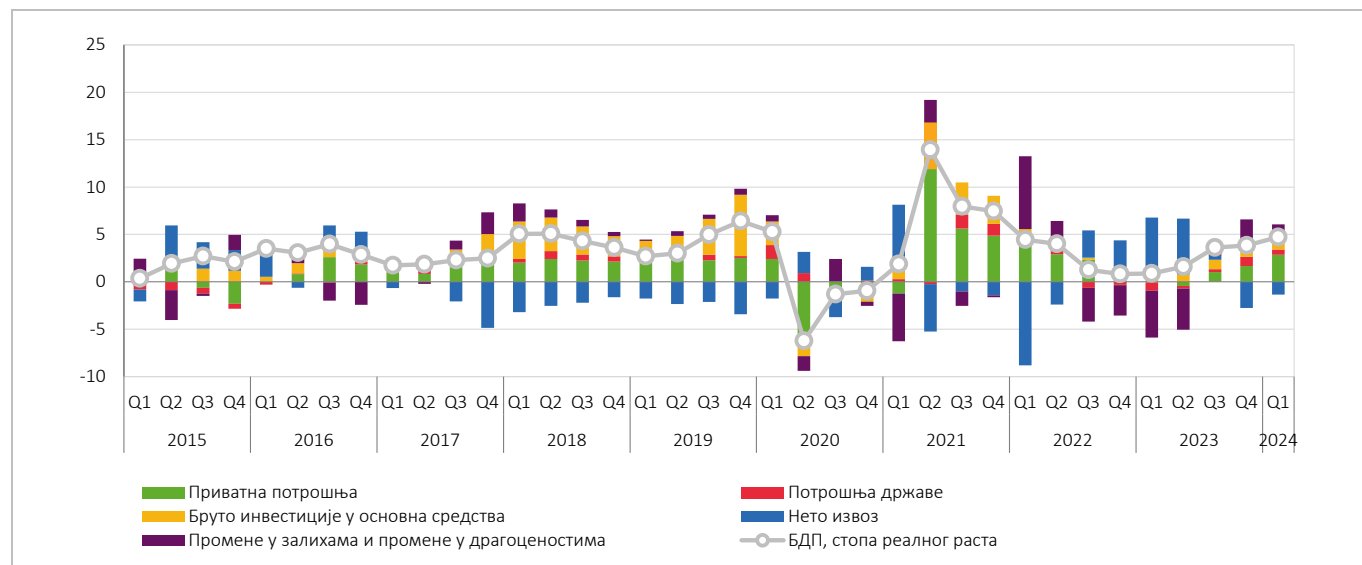
У првом кварталу 2024. године остварен је реални раст БДП-а од 4,7% у односу на исти период претходне године. На позитивно кретање БДП-а у овом кварталу најзначајније је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,7 п. п.

Посматрано по агрегатима употребе, у првом кварталу 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални раст од 4,4% и позитивно допринела кретању БДП-а са 2,8 п. п. Инвестициона активност увећана је за 7,3% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од 1,7 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 1,1% и 3,2%, са доприносом кретању БДП-а од 0,5 п. п. и 1,8 п. п., респективно (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q1 2024. (%) (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	4,4	4,0	1,3	0,8	0,9	1,6	3,6	3,8	4,7
Приватна потрошња	7,0	4,2	3,5	1,5	0,0	-0,7	1,4	2,6	4,4
Државна потрошња	2,5	5,0	-3,8	-1,8	-5,1	-1,6	1,8	5,9	3,6
Бруто инвестиције у основна средства	3,3	4,5	0,8	-0,3	2,1	3,7	4,1	5,2	7,3
Извоз	18,5	20,5	16,2	12,1	8,4	2,7	-1,0	0,3	1,1
Увоз	32,9	21,2	9,5	5,1	-1,6	-5,6	-1,3	4,2	3,2

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

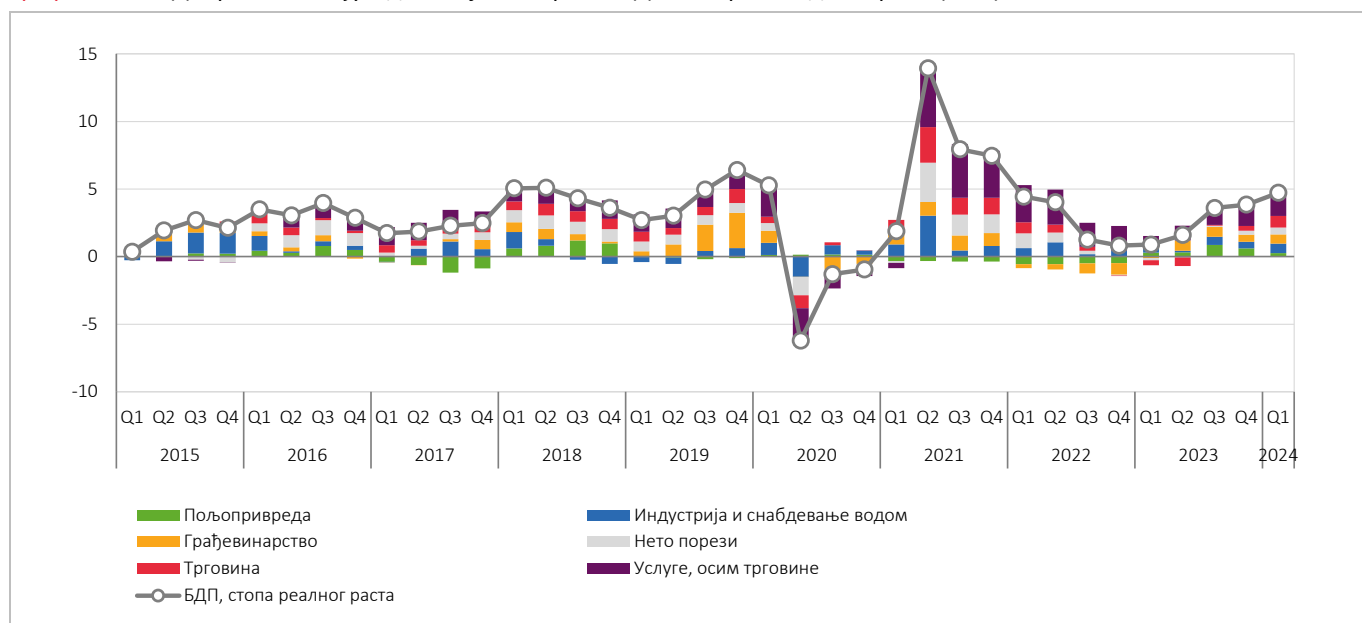

Посматрано са производне стране, на позитивно кретање БДП-а у првом кварталу 2024. године највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 1,7 п. п.

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q1 2024. (%) (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	4,4	4,0	1,3	0,8	0,9	1,6	3,6	3,8	4,7
Пољопривреда	-8,3	-8,6	-8,5	-7,8	8,6	7,3	8,9	7,7	0,2
Индустрија и снабдевање водом	3,1	5,6	1,0	2,3	2,2	0,6	3,4	2,7	2,9
Грађевинарство	-5,6	-6,8	-12,1	-12,5	-1,7	14,7	13,0	7,5	14,2
Трговина	7,2	4,9	2,5	-0,3	-3,0	-5,3	0,5	2,9	7,9
Услуге, осим трговине	6,8	6,5	4,5	4,6	1,7	2,7	3,1	3,9	4,1
Нето порези	6,7	3,9	1,4	-0,3	-1,2	0,0	0,7	1,7	3,2

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

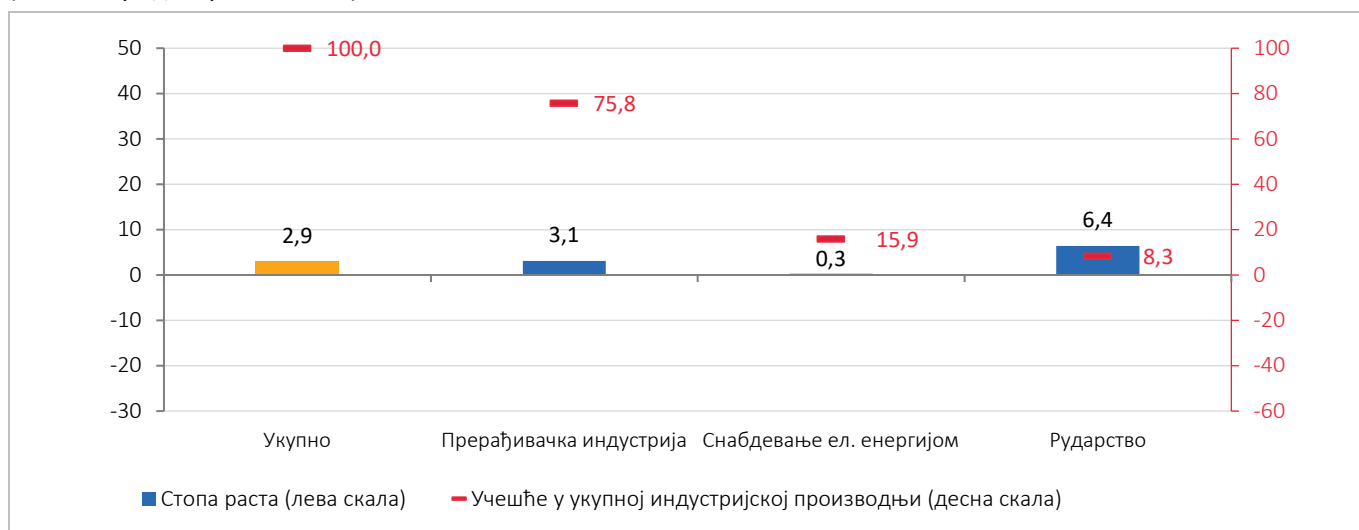

3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

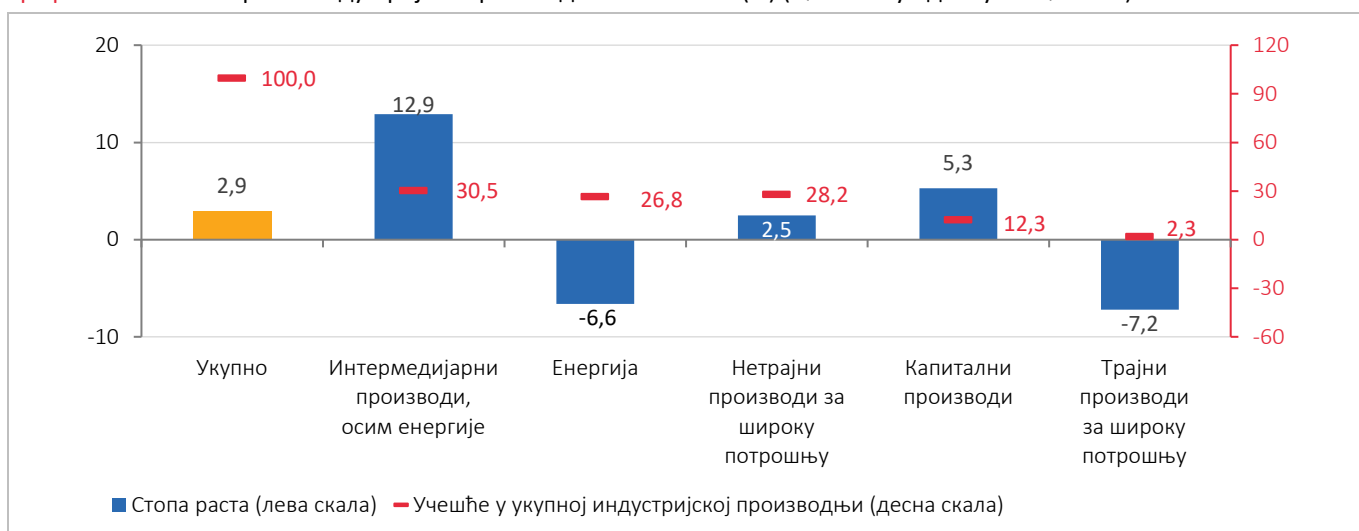
3.1. УКУПНА ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Укупна индустријска производња у Републици Србији у периоду јануар–март 2024. године била је за 2,9% већа него у истом периоду претходне године. Раст је остварен у свим секторима: Прерађивачка индустрија (3,1%), Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација (0,3%) и Рударство (6,4%).

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора, стопе раста (%) (Q1 2024. у односу на Q1 2023)

Графикон 3.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%) (Q1 2024. у односу на Q1 2023)

Сектор **Прерађивачке индустрије** дао је највећи допринос (2,33 п. п.) расту укупне индустрије у периоду јануар–март 2024. / јануар–март 2023. Следи сектор **Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација** (0,05 п. п.) и сектор **Рударство** (0,52 п. п.).

Табела 3.1. Индустриска производња, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1-Q2 ¹
Индустриска производња – укупно	101,9	104,8	99,4	100,7	102,5	100,9	103,7	102,8	102,9	104,0
Прерађивачка индустрија	104,1	104,7	99,1	97,8	98,5	99,0	102,1	102,8	103,1	104,0
Снабдевање ел. енергијом	80,9	91,8	95,8	106,2	118,6	114,8	111,1	106,6	100,3	...
Рударство	139,0	132,4	108,5	116,5	104,5	94,3	105,8	95,3	106,4	...

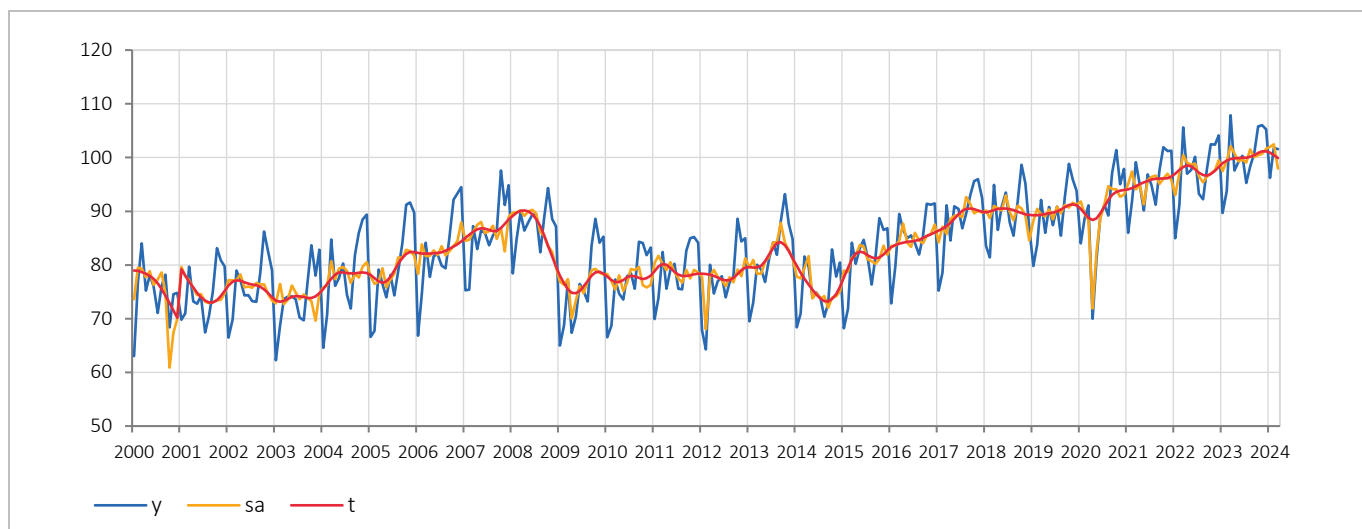
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

3.2. ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц)

(учешће од 75,8% у укупном индексу индустријске производње)

Тренд циклус компонента Прерађивачке индустрије у првом кварталу 2024. године бележи пад (графикон 3.3).

Графикон 3.3. Компоненте временске серије Прерађивачке индустрије, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

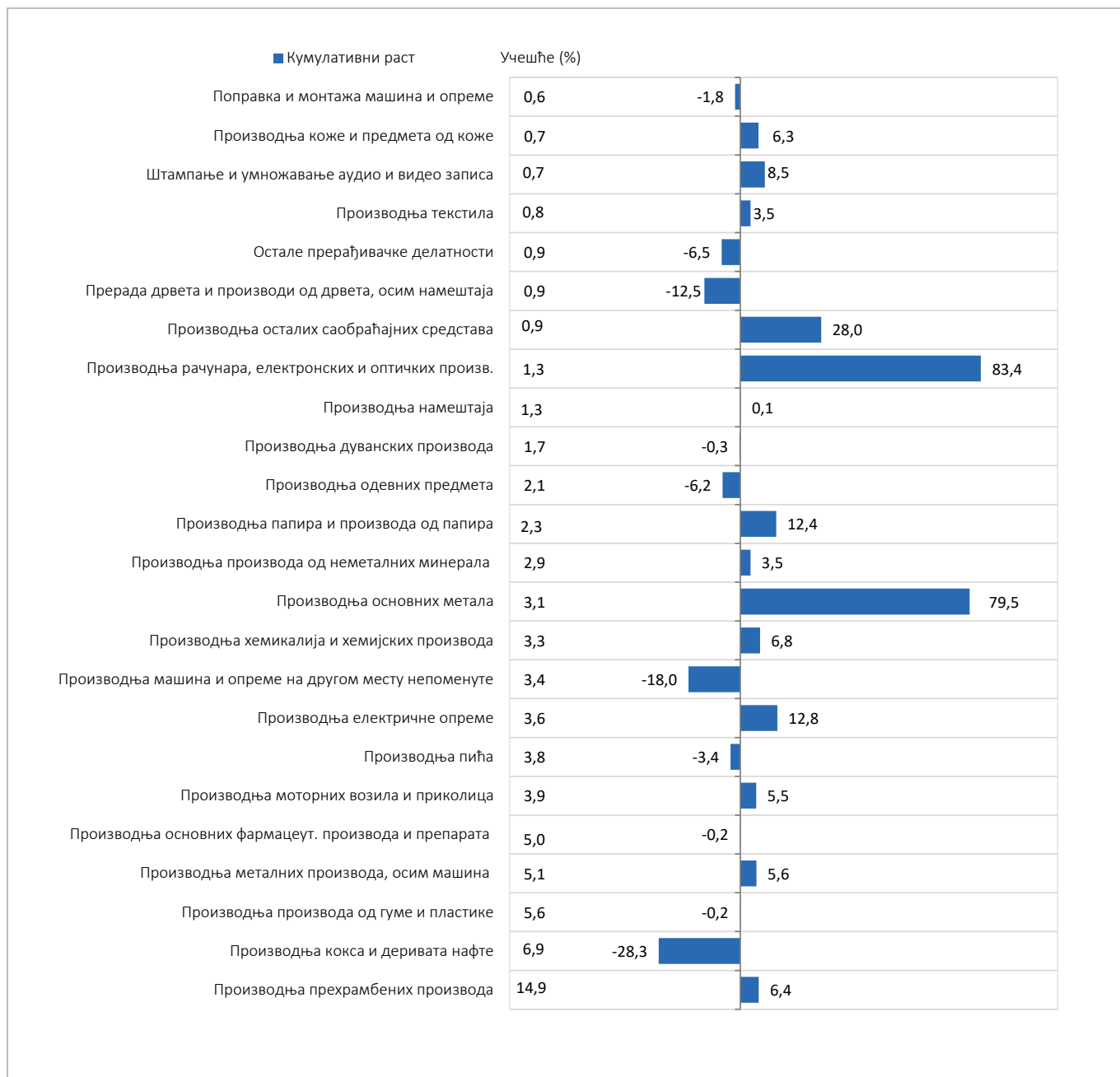

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у првом кварталу 2024. године забележила раст у 14 од 24 области (заједно учествују са 44,7% у укупној индустрији) у односу на исти период 2023. године. Најзначајније области – мерено учешћем у укупној индустријској производњи – у којима су остварени позитивни резултати у првом кварталу 2024. године јесу: Производња прехранбених производа (раст од 6,4%), Производња металних производа осим машина (раст од 5,6%) и Производња моторних возила и приколица (раст од 5,5%).

Пад је забележен у 10 области (заједно учествују са 30,8% у укупној индустријској производњи): Производња кокса и деривата од нафте (пад од -28,3%), Производња производа од гуме и пластике (пад од -0,2%) и Производња основних фармацеутских производа и препарата (пад од -0,2%).

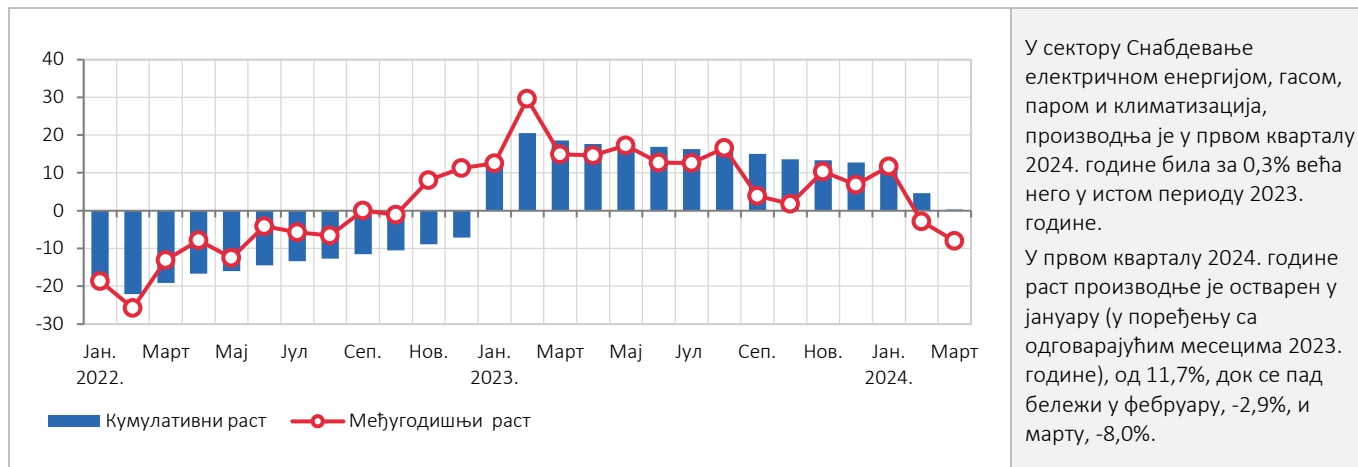

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%) (Q1 2024. године у односу на Q1 2023. године) (области су поређане према растућем учешћу у укупној индустријској производњи)

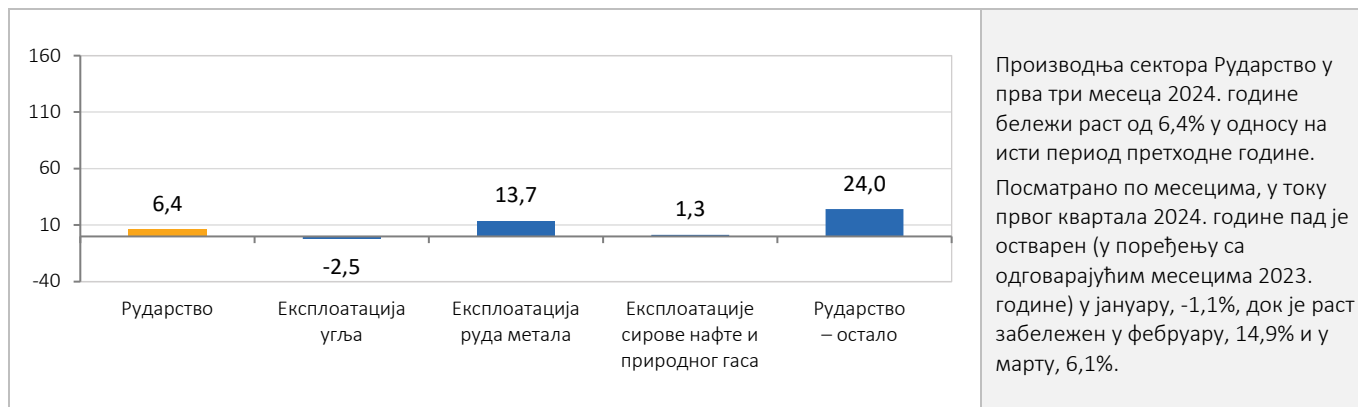
3.3. СНАБДЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА (Д) (учешће од 15,9% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

3.4. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 8,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%) (Q1 2024. у односу на Q1 2023. године)

КАКО ТУМАЧИТИ ВРЕМЕНСКУ СЕРИЈУ?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4. ГРАЂЕВИНАРСТВО

4.1. ГРАЂЕВИНСКА АКТИВНОСТ

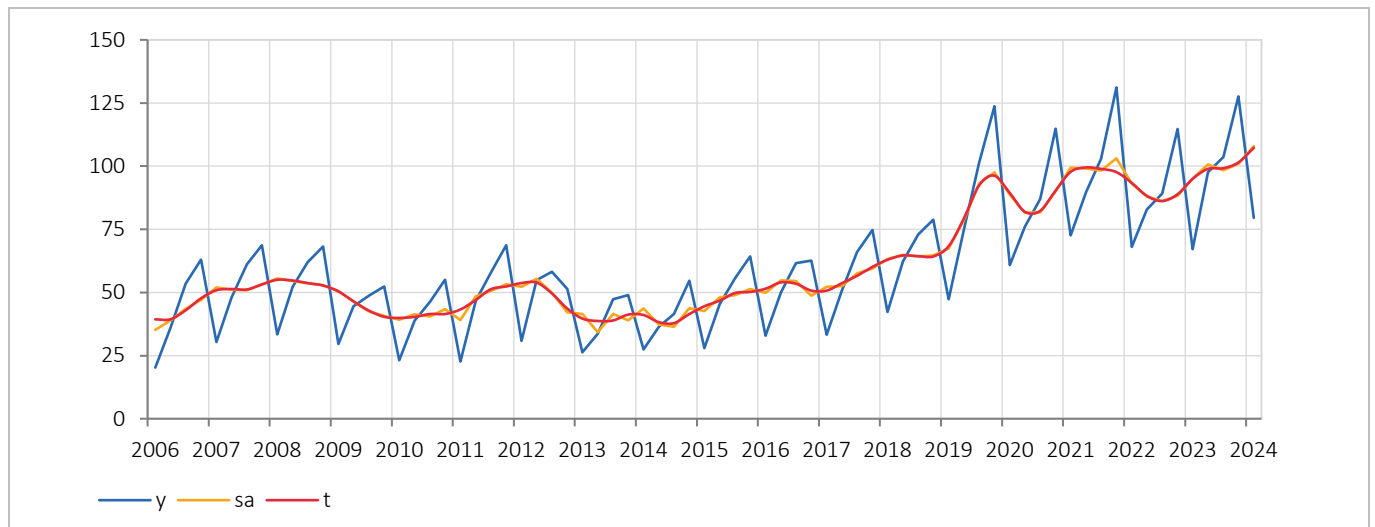
У првом кварталу 2024. године грађевинска активност на територији Републике Србије, у односу на исти период претходне године, порасла је за 22,0% у текућим ценама, док је у сталним ценама то повећање било 18,3%.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама бележи раст од 8,3% а на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.) раст од 23,3%, у сталним ценама.

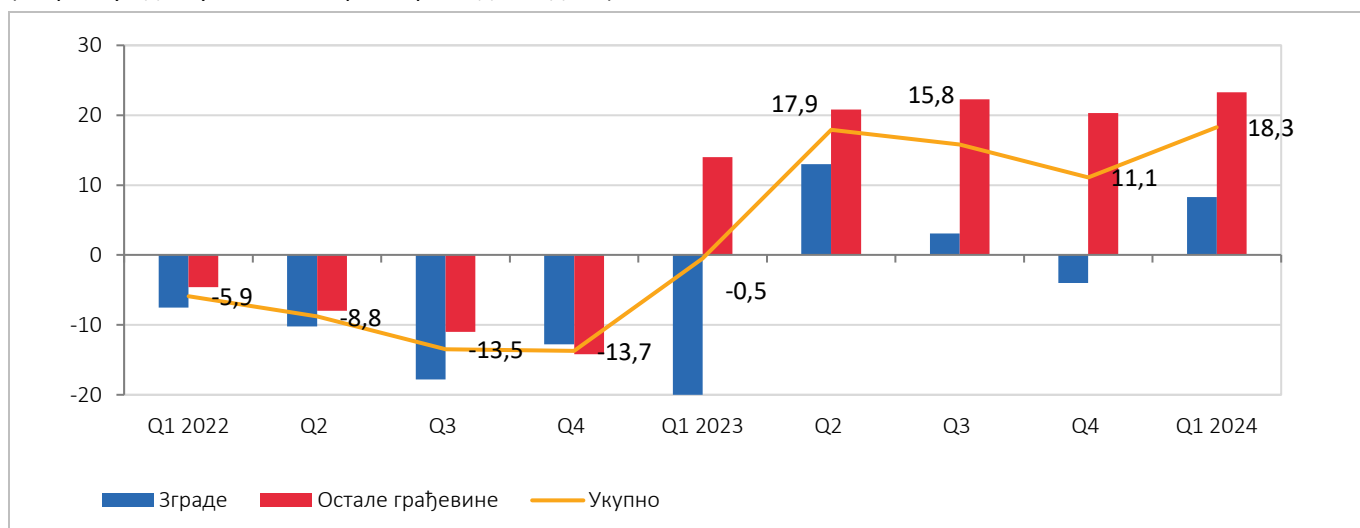
Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	110,3	108,4	102,7	99,9	109,2	121,1	119,3	113,9	122,0
Сталне цене	94,1	91,2	86,5	86,3	99,5	117,9	115,8	111,1	118,3

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

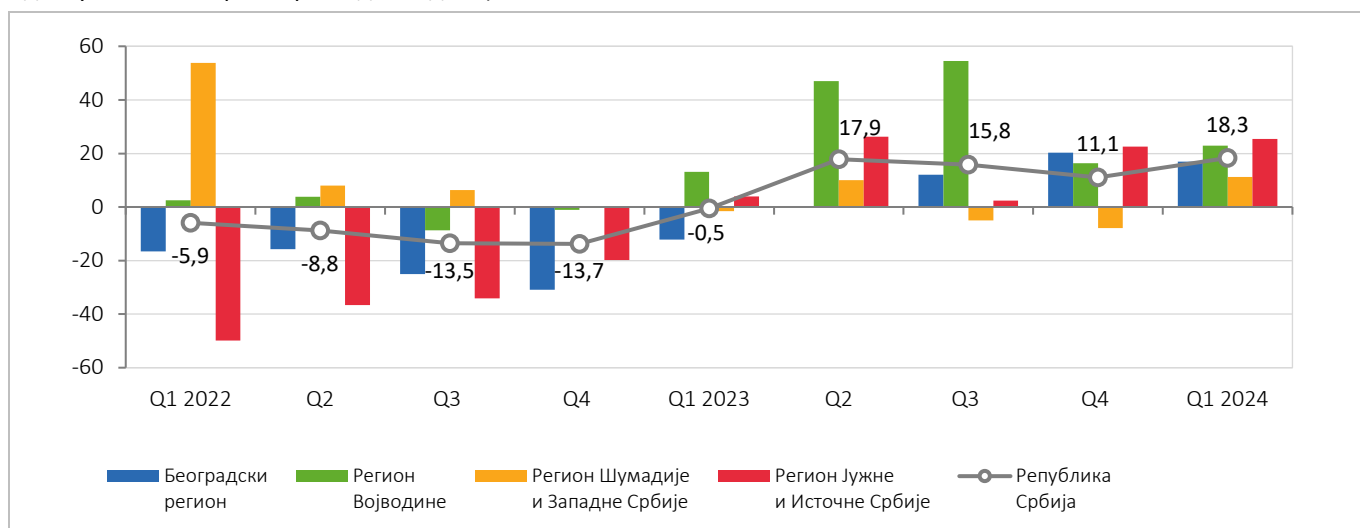
Посматрано по регионима (графикон 4.3), у првом кварталу 2024. године највећа стопа раста, у односу на исти период претходне године, забележена је у **Региону Јужне и Источне Србије** и износи 25,5%, у сталним ценама. Повећање се уочава на изградњи саобраћајне инфраструктуре, пре свега брзе саобраћајнице Пожаревац–Голубац, и на сложеним индустријским грађевинама (извођење грађевинских радова на ветропарку и у оквиру комплекса рудника бабра у Бору).

У **Региону Војводине** стопа раста грађевинске активности у овом кварталу, у односу на исти период претходне године, износи 22,9%, у сталним ценама. Најзначајнији допринос расту грађевинске активности даје изградња мађарско-српске железнице (деоница Нови Сад – Суботица), као и изградња Фрушкогорског коридора (деоница Нови Сад – Рума). У Новом Саду је у току изградња неколико стамбено-пословних комплекса, па је и вредност на зградама повећана.

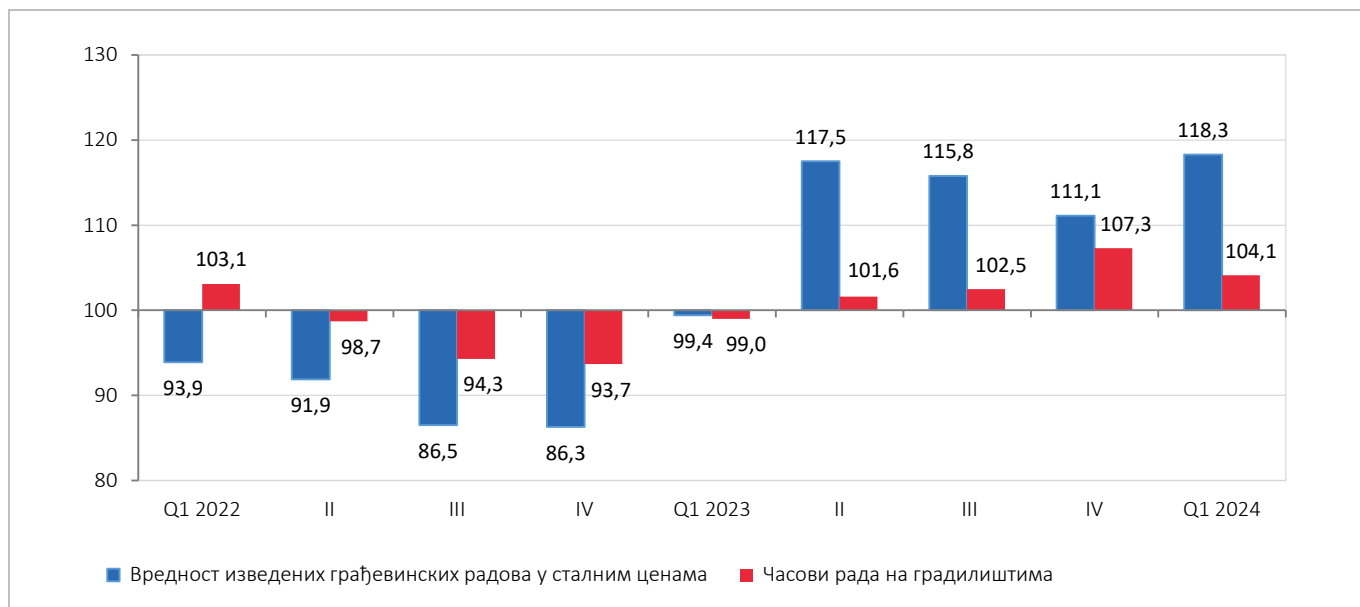
У **Београдском региону**, вредност грађевинских радова у сталним ценама повећана је 17,0% у односу на први квартал 2023. године. На раст вредности највише је утицала изградња стамбених зграда, грађевина саобраћајне инфраструктуре и сложених индустријских грађевина. Поред *Београда на води* и неколико већих стамбено-пословних комплекса („Депо“, „Вождове капије“, „Vellport“, „Viva Residences“, „Зелена авенија“), значајнија градилишта су и „Центар за инклузију“, нова аутобуска станица, припремни радови за Ехро центар, као и изградња платоа за депо Београдског метроа.

И у **Региону Шумадије и Западне Србије** забележен је раст грађевинске активности од 11,3%, у сталним ценама. Изведени радови на нестамбеним зградама били су нешто слабијег интензитета у односу на први квартал претходне године, док је интензитет радова повећан на свим осталим врстама грађевина. У овом кварталу настављени су веома интензивни радови на изградњи Моравског коридора и аутопута Прељина–Пожега. У току је реализација пројекта изградње комуналне инфраструктуре (Мионица и Кнић), затим гасификација на територији општине Рашка и радови на постављању телекомуникационих водова.

Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

Графикон 4.4. Вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима, упоредни преглед, индекси (квартал у односу на исти квартал претходне године)

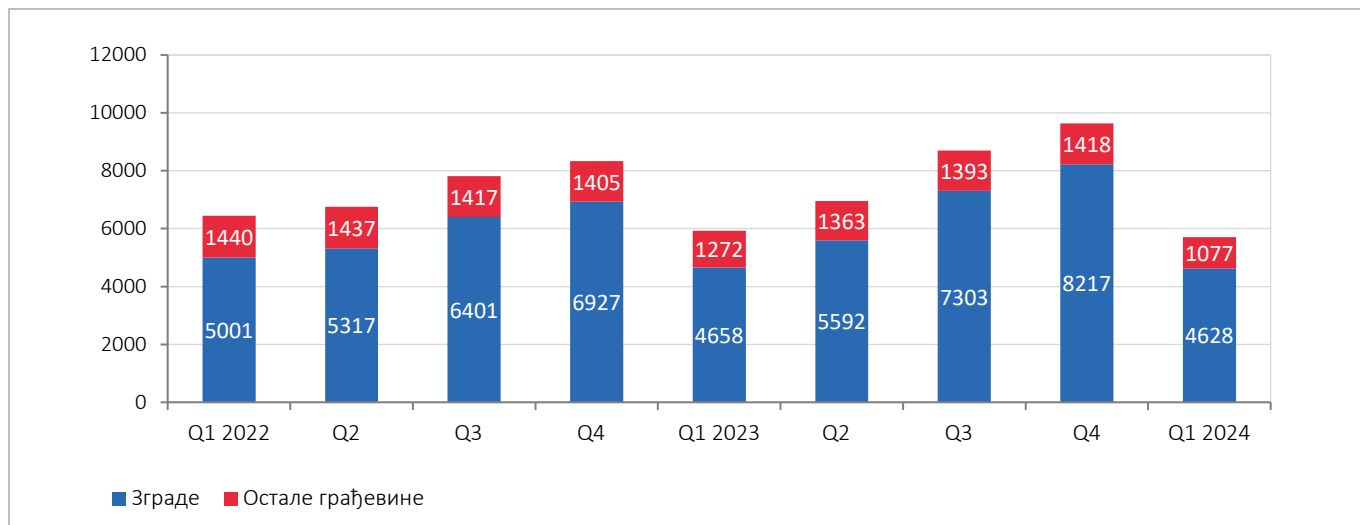
На графикону 4.4 дат је упоредни преглед кретања часова рада и вредности изведених радова на градилиштима. Током 2023. године, поред вредности изведених радова, још један индикатор грађевинске активности, од другог квартала 2023. године, показује раст грађевинске активности. Часови рада опали су само у првом кварталу 2023, а највећи раст (7,3%) забележен је у четвртном кварталу. У првом кварталу 2024. године, пораст грађевинске активности на територији Републике Србије показују и часови рада и вредност изведених грађевинских радова.

4.2. ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ

Поред вредности изведених радова и часова рада на градилиштима, статистика грађевинарства води месечну евиденцију и о издатим **грађевинским дозволама и решењима**, којима се одобрава извођење грађевинских радова у Републици Србији и који показују будуће кретање грађевинске активности.

У првом кварталу 2024. године издато је укупно 5 705 грађевинских дозвола. Највећи број тих дозвола (4 628) односи се на извођење радова на зградама, а остатак (1 077) на радове везане за саобраћајну инфраструктуру, цевоводе и сложене индустријске грађевине. Укупан број дозвола издатих у првом кварталу опао је за 3,8% у односу на исти период претходне године.

Графикон 4.5. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Укупна предвиђена вредност радова, према издатим дозволама, у првом кварталу износи 209 759 мил. РСД, што представља пад од 2,1% у односу на исти квартал претходне године.

Највеће учешће у предрачунској вредности у првом кварталу има Београдски регион (36%), затим следи Регион Војводине (34%), па Регион Шумадије и Западне Србије (19%) и Регион Јужне и Источне Србије (11%).

Графикон 4.6. Предвиђена вредност радова према издатим дозволама, по регионима; учешће у %⁸

⁸ Напомена: Уместо раније објављиваног податка о процентуалном учешћу броја дозвола по регионима, у будуће ћемо приказивати учешће предвиђене вредности радова према издатим дозволама. Наиме, вредност радова је бољи показатељ обима грађевинске активности у будућности, док број дозвола не даје кључну информацију о вредности предвиђене инвестиције, која је најважнија за процену вредности будућих грађевинских радова.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Републици Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина, која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност радова изведених на стамбеним и нестамбеним зградама.

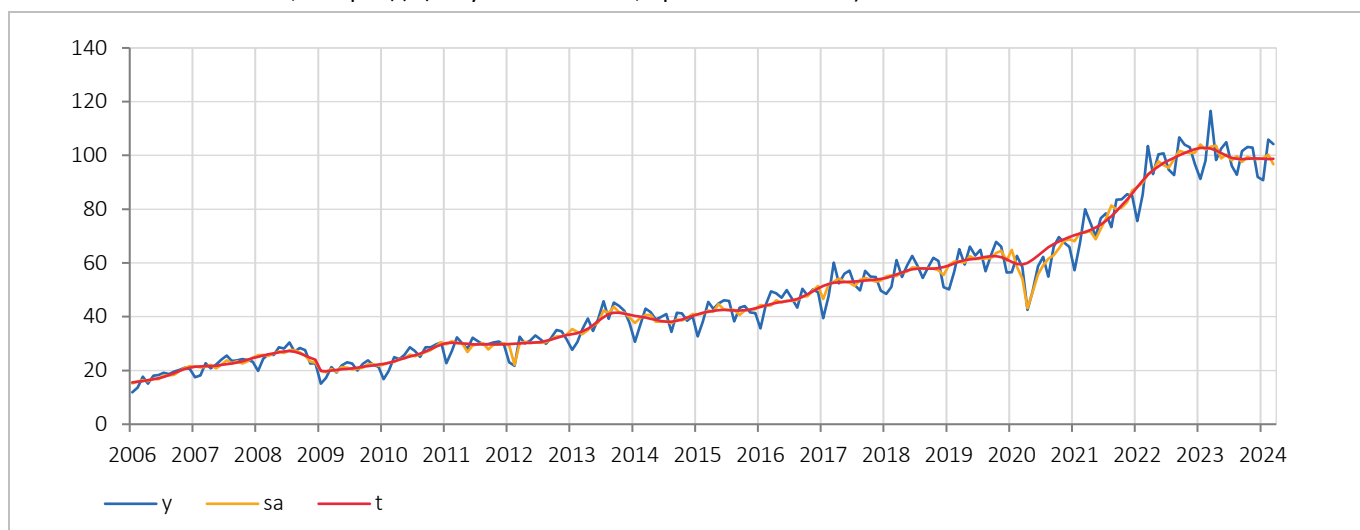
Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и радове изведене на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

5. СПОЉНА ТРГОВИНА

5.1. ИЗВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност извоза робе у Републици Србији у периоду јануар–март 2024. године мања је за 1,6% у односу на исти период 2023. године. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 3,9% у извозу сектора прерађивачке индустрије, који чини 87,9% укупног извоза. Следећи по учешћу (4,8%) био је сектор Рударство, који је остварио кумулативни пад од 29,1%.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

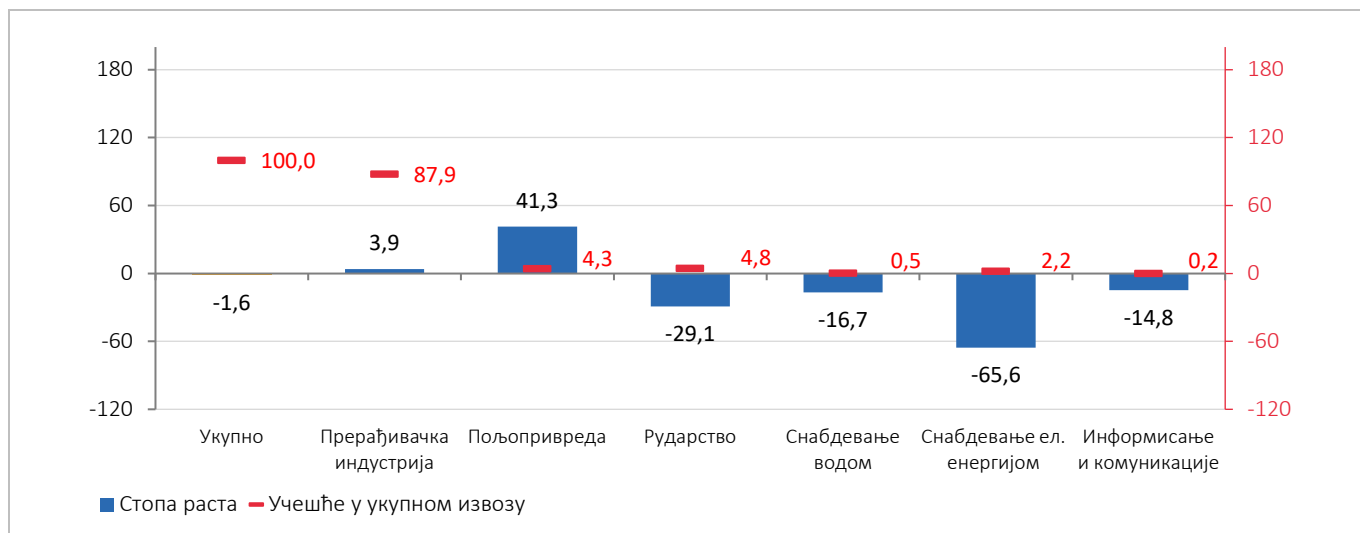
Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1-Q2 ¹
Извоз робе – укупно	128,5	132,7	122,9	119,5	115,8	103,5	98,4	98,0	98,4	104,0
Прерађивачка индустрија	125,9	126,3	122,3	117,5	112,0	107,4	101,8	101,1	103,9	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	76,3	117,6	98,0	95,6	72,4	56,1	72,1	115,6	141,3	...
Рударство	1129,0	330,3	160,1	122,2	129,4	56,9	81,0	65,1	70,9	...

¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

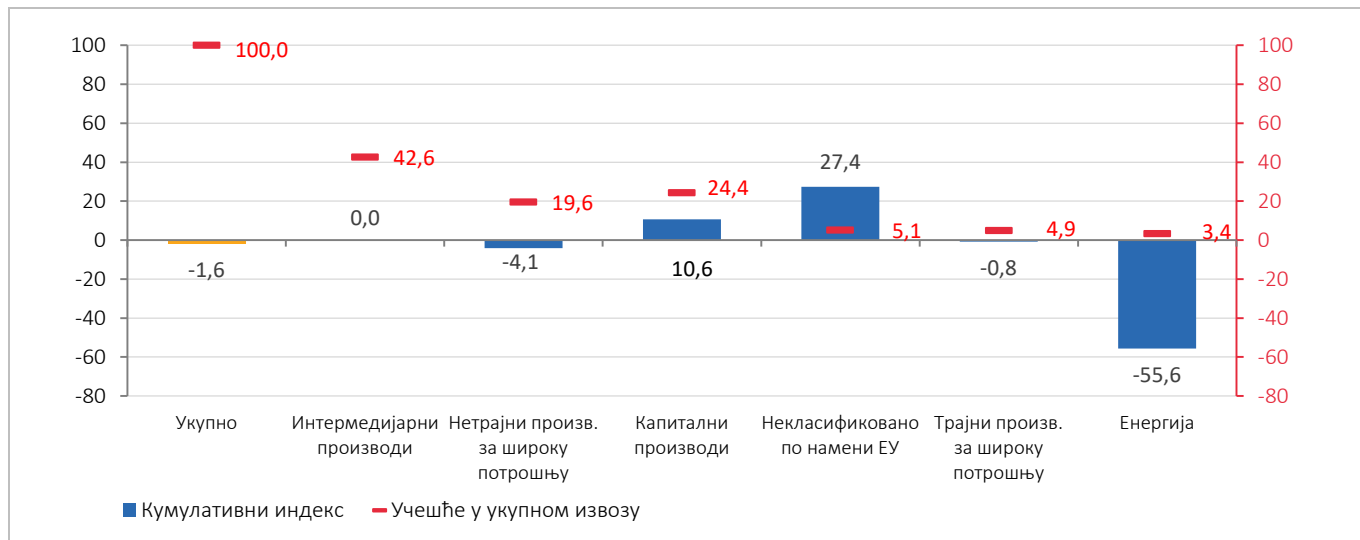

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај (допринос -4,2 п. п.) на кретање укупног извоза у периоду јануар–март 2024. године имао је извоз **енергије** (учешће од 3,4%, пад од 55,6%) и нетрајних производа за широку потрошњу (учешће од 19,6%, пад од 4,1% и негативан допринос од -0,8 п. п.).

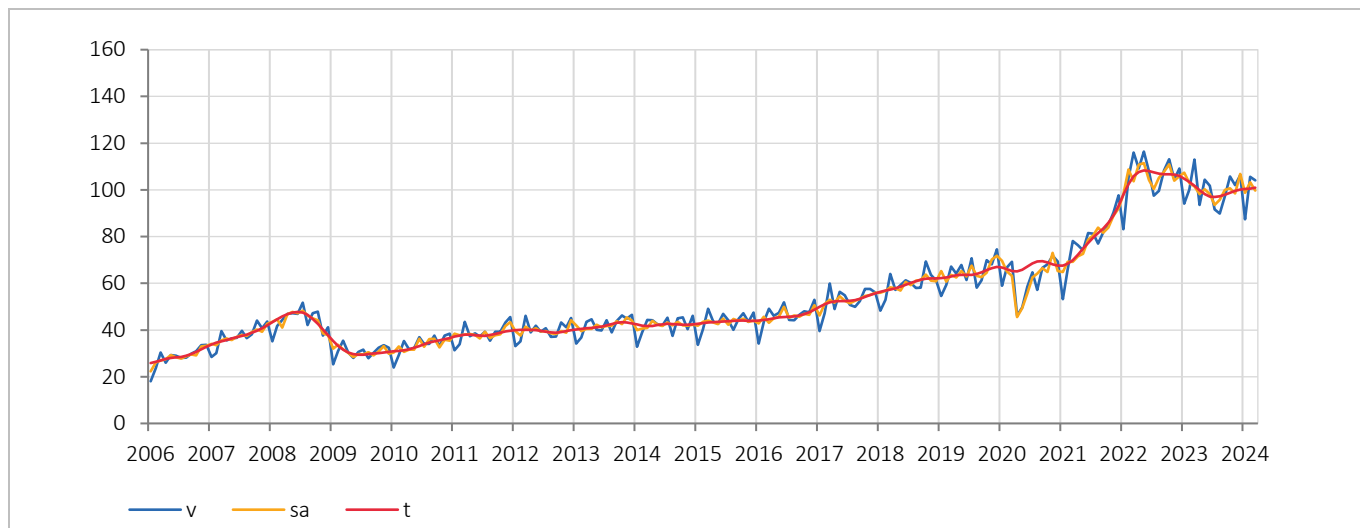
Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године)

5.2. УВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност увоза робе у Републици Србији у периоду јануар–март 2024. године мања је за 3,3% у односу на исти период 2023. године. На кретање укупног увоза највише су утицали раст од 2,2% у увозу сектора прерађивачке индустрије, који чини 73,0% укупног увоза, и раст од 7,0% увоза сектора некласификованих производа по намени ЕУ, који чини 12,0% укупног увоза у првом кварталу 2024. године.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

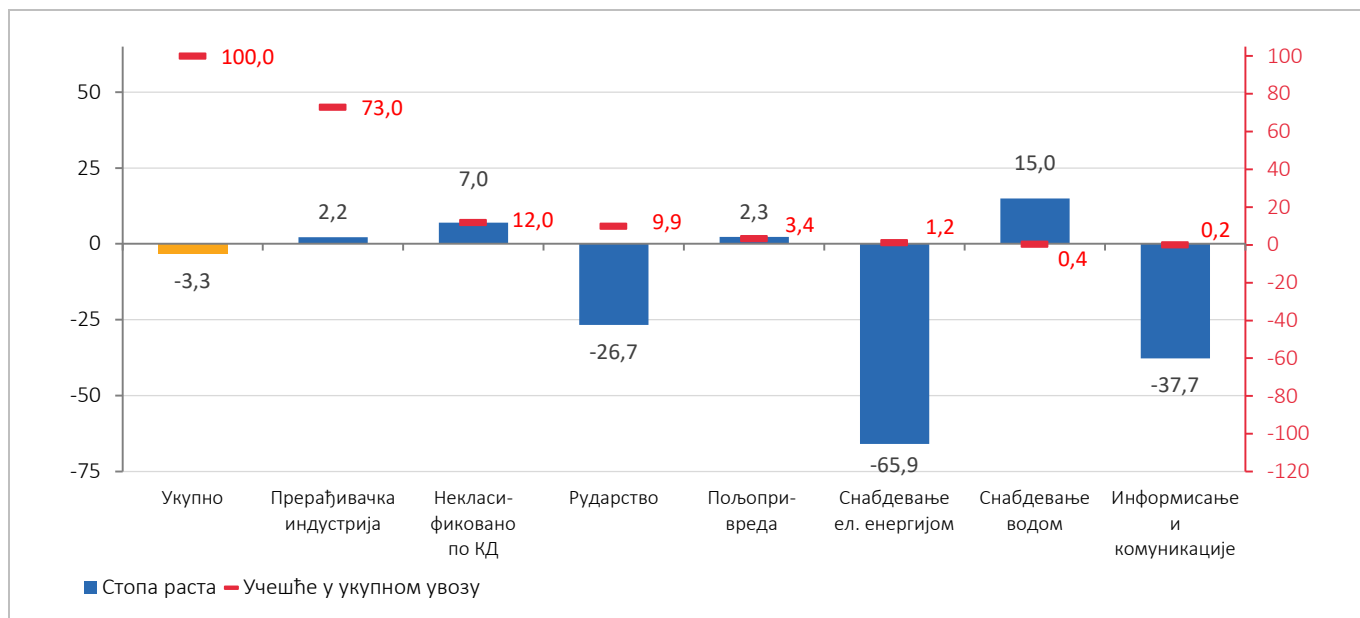

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1-Q2 ¹
Увоз – укупно	148,5	143,8	123,1	119,7	100,7	89,5	91,2	96,1	96,7	99,0
Прерађивачка индустрија	130,6	134,2	119,6	112,5	101,3	87,4	92,1	98,3	102,2	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	127,6	123,5	134,5	127,0	124,5	110,3	98,4	89,3	102,3	...
Рударство	373,7	210,8	140,0	186,3	95,4	81,2	86,6	84,4	73,3	...

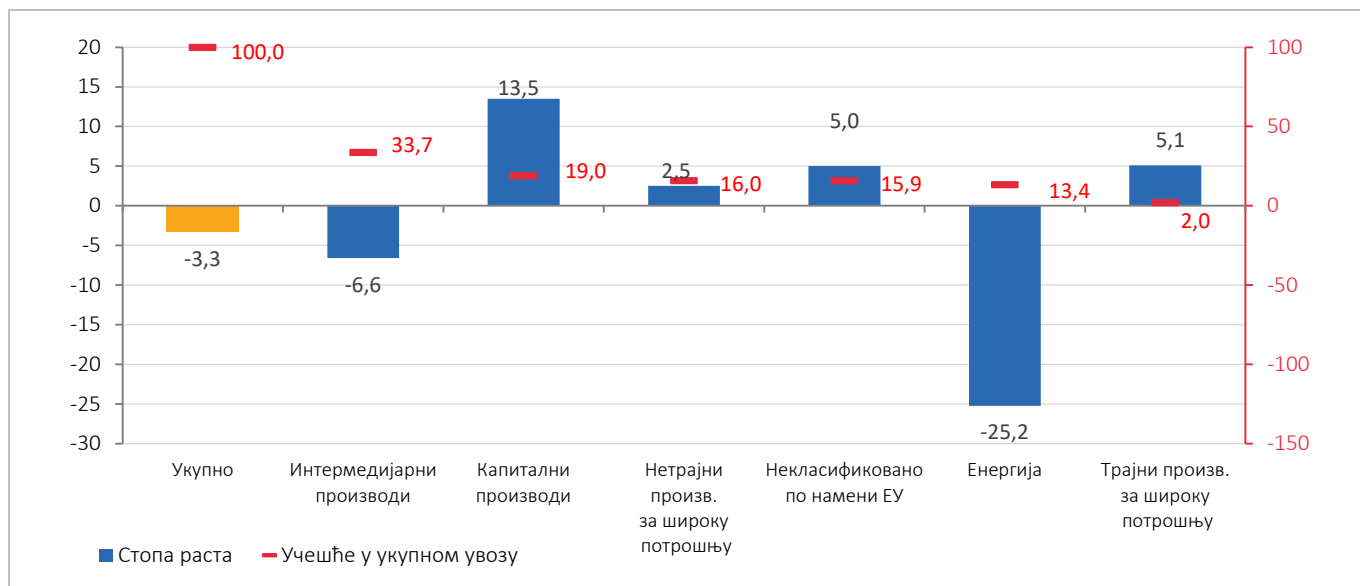
¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај (негативан допринос од -4,4 п. п.) на кретање укупног увоза у периоду јануар–март 2024. године имао је увоз **енергије** (учешће од 13,4%, пад од -25,2%) и **интермедијарних производа** (учешће од 33,7%, пад од -6,6% и негативан допринос од -2,3 п. п.).

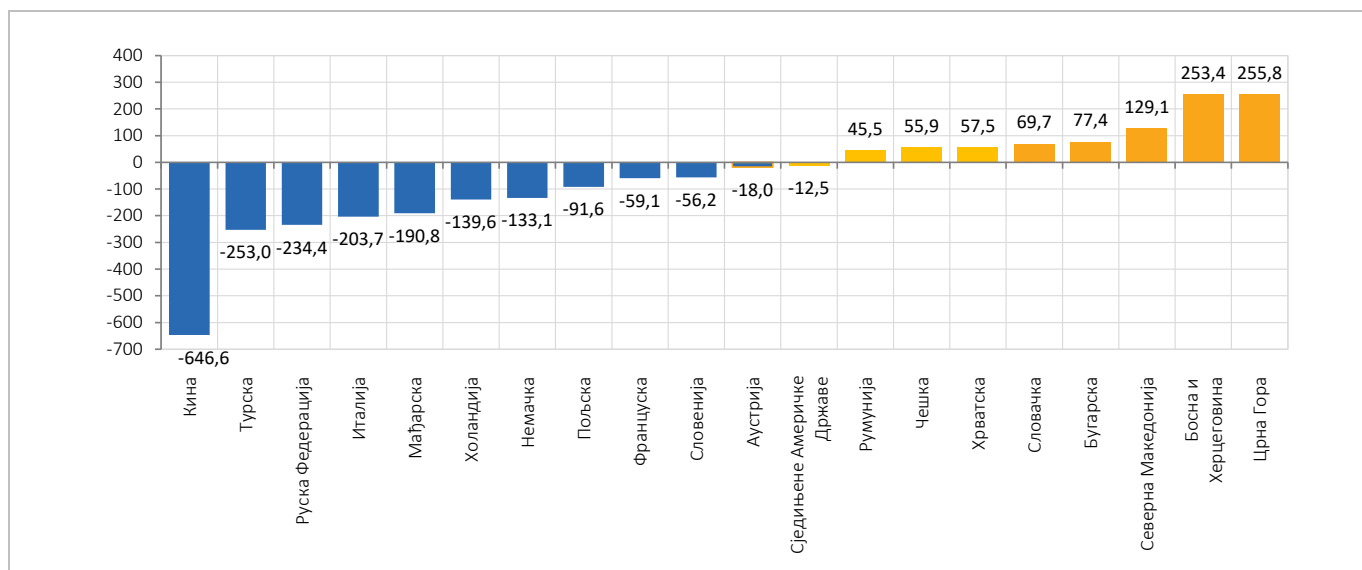
Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године)

На графикону 5.7 приказано је 20 највећих спољнотрговинских партнера Републике Србије, који чине 79,9% од укупне спољнотрговинске размене. Позитиван спољнотрговински салдо, односно суфицит, у периоду јануар–март, Република Србија је остварила са 8 европских земаља (око 944,3 мил. евра), од којих је Црна Гора на првом месту (суфицит 255,8 мил. евра). Србија је у овом периоду у Црну Гору извезла највише прехранбених производа (15,8% од укупног извоза у ЦГ), електричне енергије, гаса и паре (8,8% од укупног извоза у ЦГ), и хемикалија и хемијских производа (7% од укупног извоза у ЦГ).

Са друге стране, негативан спољнотрговински салдо, односно дефицит, забележен је код 12 држава (укупно око -2,0 млрд. евра). Највећи спољнотрговински дефицит у периоду јануар–март 2024. године забележен је са Кином (-646,6 мил. евра) и Турском (салдо -253 мил. евра). Посматрано по делатностима производа КД, увоз производа из Кине највише се састојао од увоза некласификованих производа (18,8% од укупног увоза из Кине), рачунара, електронских и оптичких производа (17,8% од укупног увоза из Кине), као и непоменутих машина и опреме (13,4% од укупног увоза из Кине). Са Турском, негативан спољнотрговински салдо резултат је, пре свега, вредности увоза основних метала (14,9% од укупног увоза из Турске) и електричне опреме (10,7% од укупног увоза из Турске). Следе Руска Федерација (дефицит -234,4 мил. евра), Италија (-203,7 мил. евра) и Мађарска (-190,8 мил. евра).

Графикон 5.7. Спољнотрговински биланс Републике Србије по земљама, јануар–март 2024. (у мил. евра)

5.3. НАЈВАЖНИЈИ СПОЉНОТРГОВИНСКИ ПАРТНЕРИ

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	1 107,9	Немачка	1 241,0
Босна и Херцеговина	447,4	Кина	1 021,1
Италија	444,1	Италија	647,8
Кина	374,5	Мађарска	564,5
Мађарска	373,7	Руска Федерација	466,6

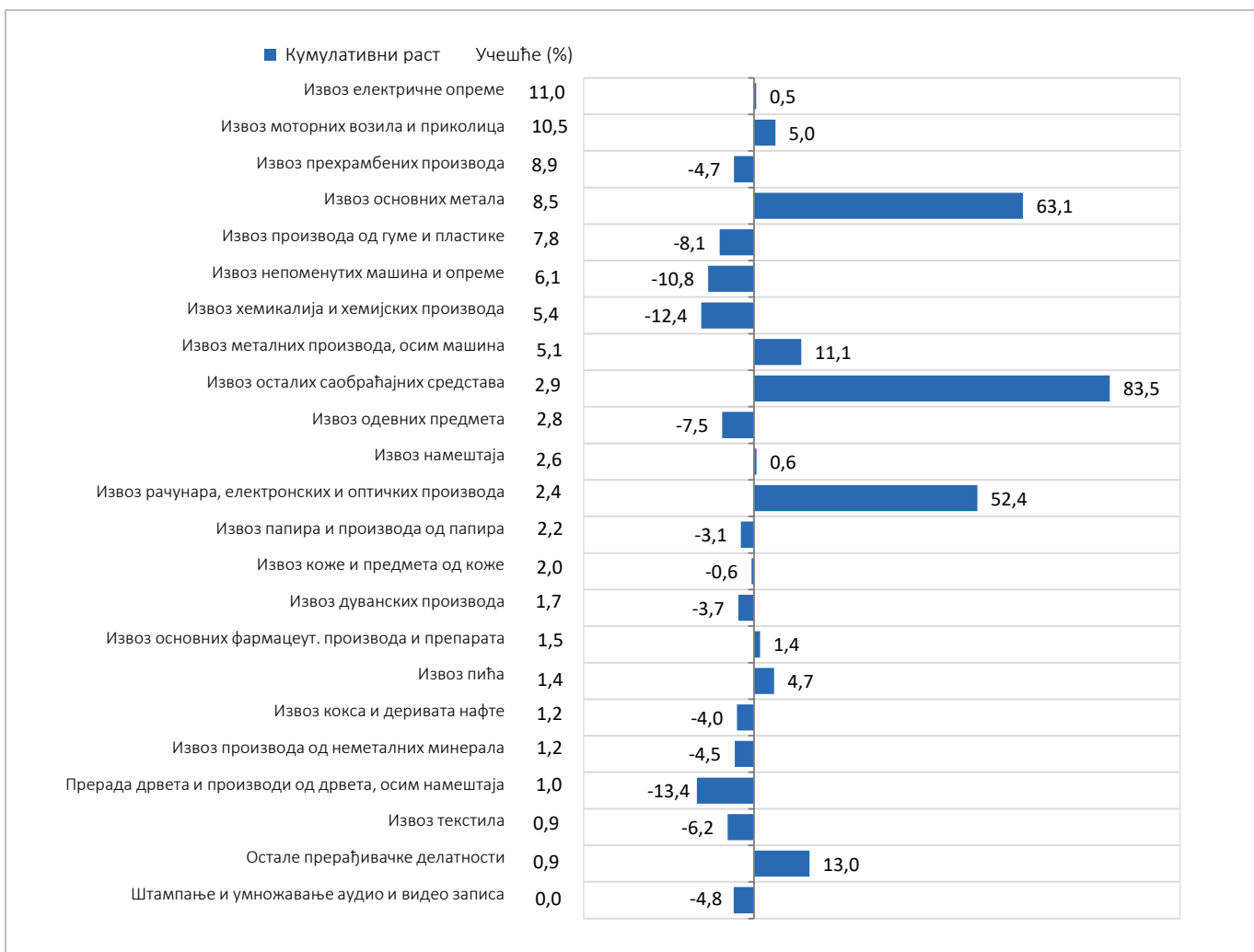
Најважнији спољнотрговински партнери у прва три месеца 2024. године биле су земље са којима Република Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ учествовале су са 61,0% у укупној трговинској размени, док је АПЕС (Азијско-пацифичко економско удружење) на другом месту, са 17,5% учешћа. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 87,9% у укупном извозу и 73,0% у укупном увозу)

Извоз прерађивачке индустрије је у периоду јануар–март 2024. године остварио раст од 3,9% у односу на исти период 2023. године. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 10 области, које заједно чине 46,8% у укупном извозу индустрије.

Извоз **електричне опреме**, област са појединачно највећом вредношћу извоза (789,1 мил. евра), остварио је кумулативни раст од 0,5%, са учешћем у укупном извозу од 11% (10,8% у истом периоду 2023. године). Извоз **моторних возила и приколица** бележи кумулативни раст од 5% и вредност извоза од 751,5 мил. евра, уз учешће од 10,5% у укупном извозу (9,8% у истом периоду 2023. године). Извоз **прехранбених производа**, област са вредношћу извоза од 637,9 мил. евра и учешћем од 8,9%, бележи кумулативни пад од 4,7%. Извоз **основних метала** је област која је позиционирана на четвртном месту према вредности у укупном извозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 8,5%, и бележи кумулативни раст од 63,1% и вредност извоза од 607,1 мил. евра. Извоз **производа од гуме и пластике**, са вредношћу од 557,3 мил. евра и учешћем у укупном извозу од 7,8%, бележи кумулативан пад од 8,1%.

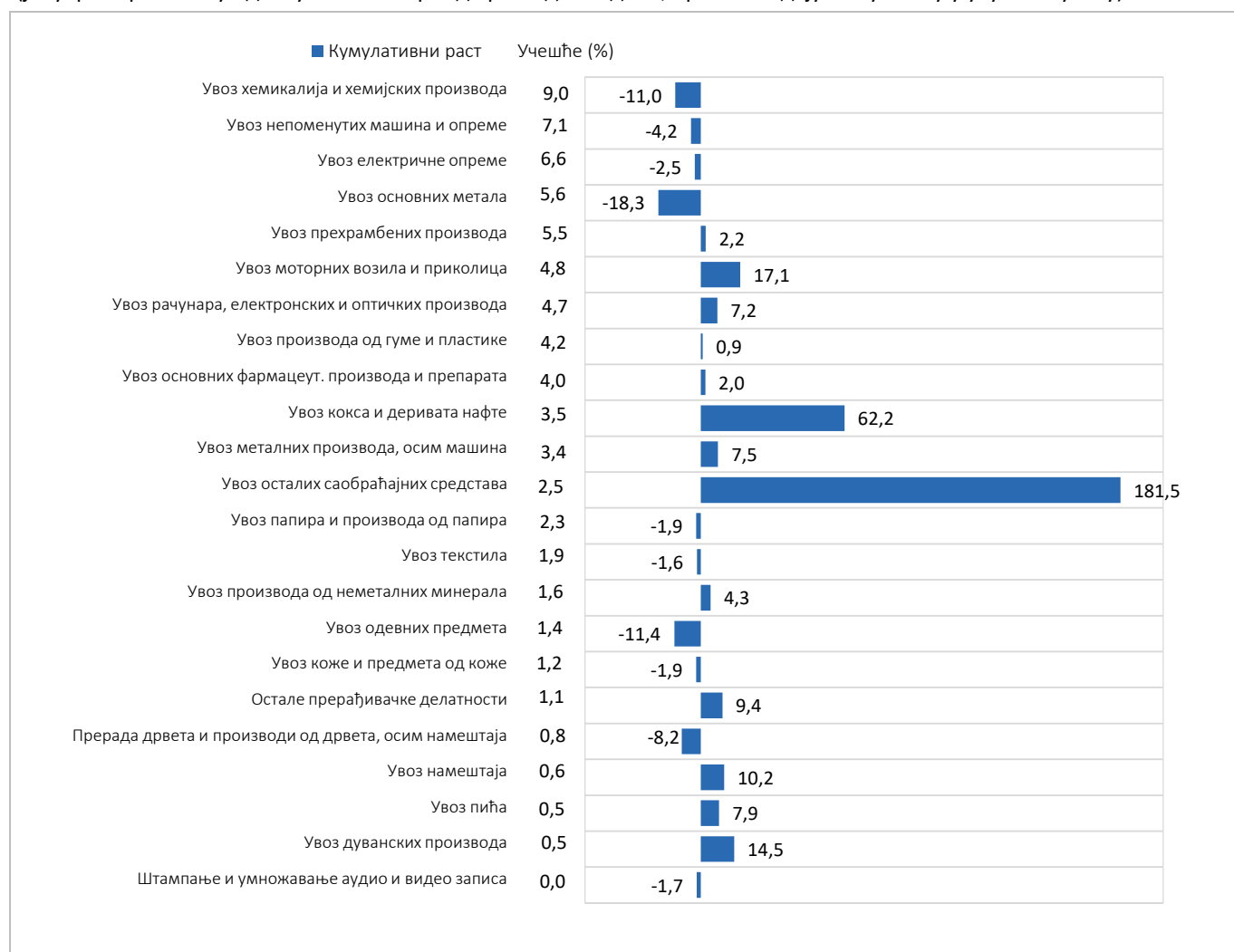
Графикон 5.8. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

Увоз прерађивачке индустрије је у периоду јануар–март 2024. године, у односу на исти период претходне године, остварио раст од 2,2%. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 13 области, које заједно чине 36,9% у укупном увозу индустрије.

Увоз **хемикалија и хемијских производа**, област са појединачно највећом вредношћу увоза (820,6 мил. евра), остварила је кумулативни пад од 11%, са учешћем у укупном увозу од 9,0% (9,8% у истом периоду 2023. године). Увоз **непоменутих машина и опреме** бележи кумулативни пад од 4,2% и вредност увоза од 647,4 мил. евра, уз учешће од 7,1% у укупном увозу (7,2% у истом периоду 2023. године). Увоз **електричне опреме**, са вредношћу од 600,5 мил. евра и учешћем у укупном увозу од 6,6%, бележи кумулативан пад од 2,5%. Увоз **основних метала**, област са вредношћу увоза од око 513,2 мил. евра и учешћем од 5,6% бележи кумулативни пад од 18,3%. Увоз **прехранбених производа** је област која је позиционирана на петом месту према вредности у укупном увозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 5,5%, и бележи кумулативни раст од 2,2% и вредност увоза од 499,1 мил. евра.

Графикон 5.9. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–март 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО (А) (учешће од 4,3% у укупном извозу и 3,4% у укупном увозу)

Извоз овог сектора у периоду јануар–март 2024. године остварио је раст од 41,3%, као и повећање учешћа у укупном извозу са 3,0% на 4,3%, колико је забележено у периоду јануар–март 2024. године. Овом резултату је највише допринео кумулативни раст од 64,3% извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 69,5% извоза читавог сектора у посматраном периоду. Извоз јабучастог и коштичавог воћа – следеће групе по учешћу (11,8%), забележио је раст од 47,0% у периоду јануар–март 2024. године у односу на исти период 2023. године.

Посматрано са стране увоза, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство бележи раст од 2,3% у периоду јануар–март 2024. године у односу на исти период 2023. године, као и учешће од 3,4% у укупном увозу. Група са највећим учешћем у овом сектору (23,3%) – Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, бележи пад од 14,7% у периоду јануар–март 2024. године. Следеће по учешћу (21,0%) јесу групе: Гајење поврћа, коренастих и кртоластих биљака – која је остварила раст увоза од 11,4%, као и Гајење агрума – која је забележила раст у увозу овог сектора од 8,5% и учешће од 11,2%.

5.6. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 4,8% у укупном извозу и 9,9% у укупном увозу)

Сектор Рударство бележи пад учешћа у укупном извозу – са 6,6% у првом кварталу 2023. године на 4,8% у истом периоду текуће године. Остварена вредност извоза у периоду јануар–март 2024. године износила је 344,2 милиона евра, што је за 29,1% мање у односу на исти период 2023. године Овај резултат је последица пада (пад од 29,6%) извоза руда метала, групе која чини 98,1% извоза Рударства у прва три месеца текуће године.

Вредност увоза овог сектора у периоду јануар–март 2024. године износи 900,1 мил. евра, што представља учешће од 9,9% у укупном увозу (13,0% у истом периоду 2023. године). У периоду јануар–март 2024. године, у сектору Рударство остварен је пад увоза од 26,7% у односу на исти период 2023. године.

Пад увоза у овом сектору највећим делом је проузрокован падом од 27,1% у увозу сирове нафте и природног гаса, групе која чини 80,1% увоза читавог сектора.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

6.1. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА МАЛО (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало у првом кварталу 2024. године, у односу на исти период 2023. године, већи је у текућим ценама за 12,2%, а у сталним ценама за 6,9%. У првом кварталу 2024. године промет у трговини на мало у текућим ценама био је за 2,3% мањи у односу на прошлогодишњи просек.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

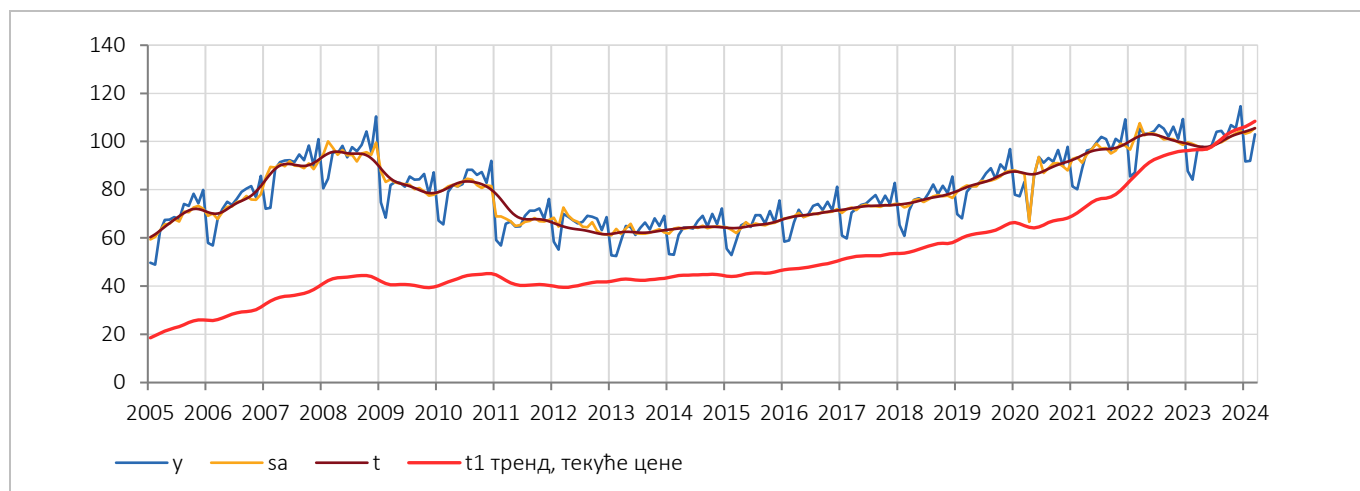
	2022				2023				2024	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1-Q2 ¹
Текуће цене	124,0	121,4	123,0	120,1	111,7	106,1	107,8	109,5	112,2	111,0
Сталне цене ²	111,0	106,2	105,0	102,2	96,6	93,9	98,4	102,9	106,9	106,5

¹ Прогнозе (добијене на бази модела анализе временских серија).

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Наставља се тренд раста промета у трговини на мало, присутан већ десет година уназад. Стопе раста промета у текућим ценама су више него у сталним ценама, што је последица убрзане инфлације. Посматрано у односу на просек 2023. године, у прва три месеца 2024. забележене су очекиване сезонске флукуације у трговини на мало. Ипак, дугорочни тренд је стабилан и благо растући, и у току првог квартала 2024. био је изнад прошлогодишњег просека (у просеку за 7,3% у текућим, односно за 4,8% у сталним ценама).

Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента; просек 2023 = 100)

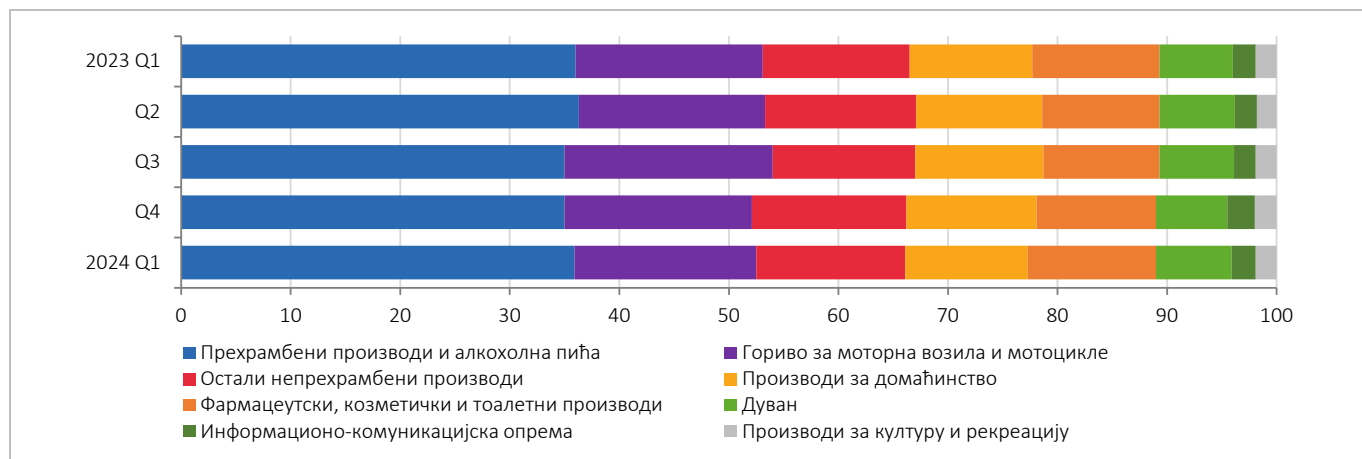

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у првом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, највећи раст промета остварен је у трговини Храном, пићима и дуваном (12,8% у текућим и 7,1% у сталним ценама), затим у трговини Непрехрамбеним производима, осим моторним горивима (11,1% у текућим и 6,3% у сталним ценама). Најмањи раст трговине забележен је у трговини Моторним горивима и износи 10,3% у текућим ценама и 5,3% у сталним ценама.

У структури промета робе у трговини на мало, у првом кварталу 2024. године, најзаступљенији су били Прехрамбени производи и алкохолна пића (35,9%), затим Гориво за моторна возила и мотоцикле (16,6%) и Остали непрехрамбени производи (13,6%).

Графикон 6.2. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6.2. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО (Област 46 Класификације делатности)

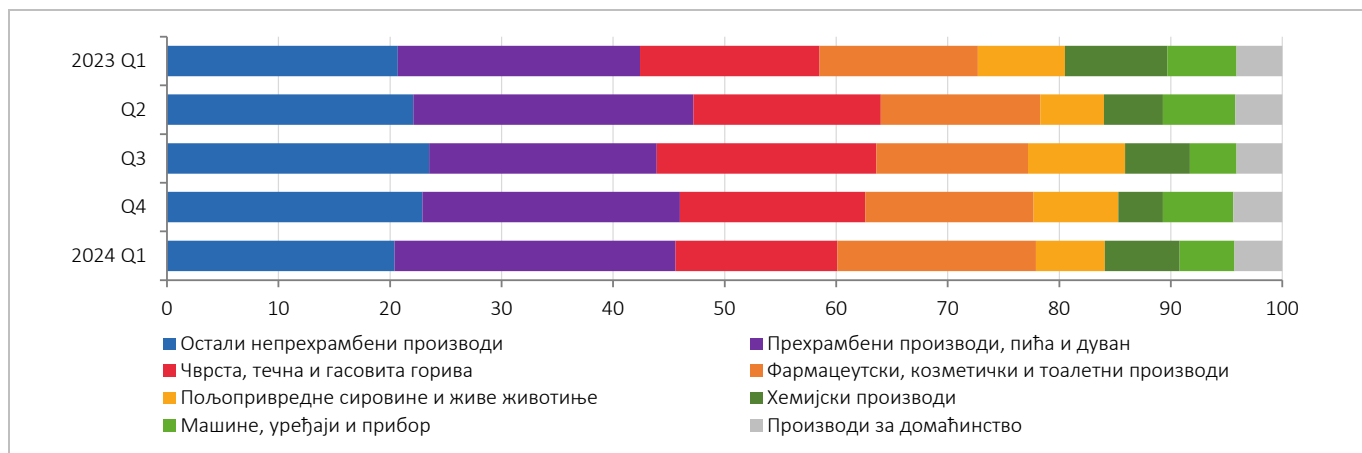
Промет робе у трговини на велико у првом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст од 6,7% у текућим ценама, а у сталним ценама од 10,4%. У првом кварталу 2024. године промет у трговини на велико у текућим ценама био је за 0,7% мањи у односу на прошлогодишњи просек.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	120,1	122,6	115,2	111,4	104,3	93,2	98,9	99,6	106,7

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2024. године, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били: Прехрамбени производи, пића и дуван (25,2%), Остали непрехрамбени производи (20,4%) и Фармацеутски, козметички и тоалетни производи (17,8%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6.3. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО И МАЛО И ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА (Област 45 Класификације делатности)

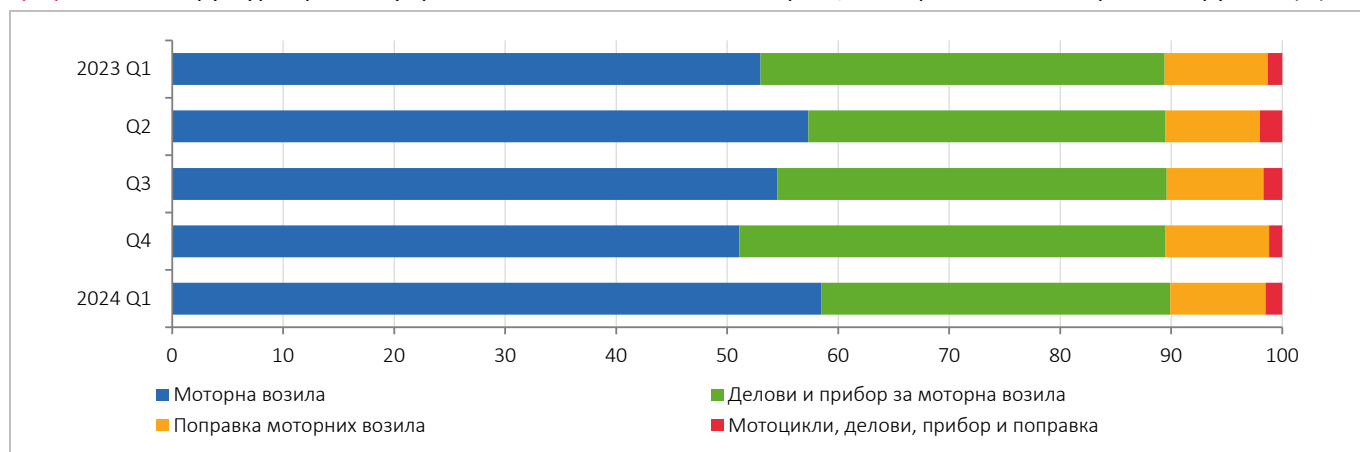
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у првом кварталу 2024. године, у односу на исти период 2023. године, бележи раст од 17,9% у текућим ценама, а у сталним ценама од 13,7%. У првом кварталу 2024. године промет у овој области био је за 2,6% мањи у односу на прошлогодишњи просек.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	124,5	124,8	118,8	121,3	112,5	111,7	111,7	112,1	117,9

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2024. године, слично као у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила најзаступљенији су били Моторна возила (58,5%) и Делови и прибор за моторна возила (31,4%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

НАПОМЕНА

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

7. ЦЕНЕ

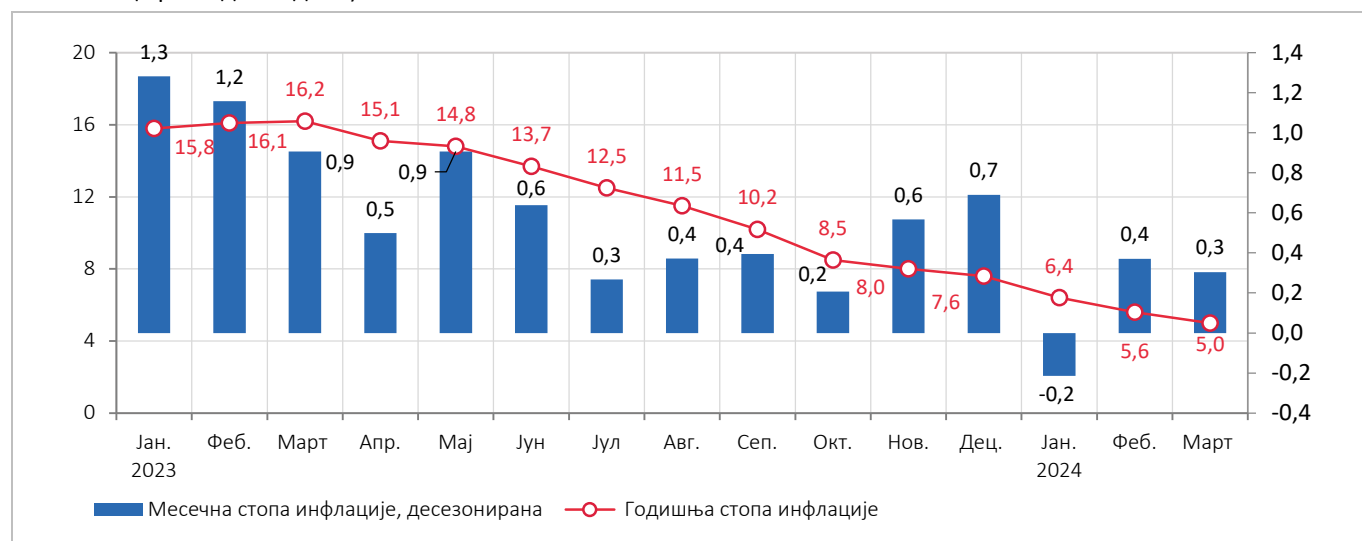
У Q1 2024. години просечан међугодишњи раст потрошачких цена износио је 5,7%. Највећи утицај на раст потрошачких цена имали су: ел. енергија за домаћинство, гориво, алкохолна пића и дуван, фармацевтски производи и цене оброка у ресторанима и продавницама брзе хране.

Табела 7.1. Потрошачке цене, међугодишња стопа инфлације (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Потрошачке цене	16,0	14,5	11,4	8,0	5,7	-	-	-

Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%)

(месечна – месец у односу на претходни месец, са искљученим сезонским утицајем; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

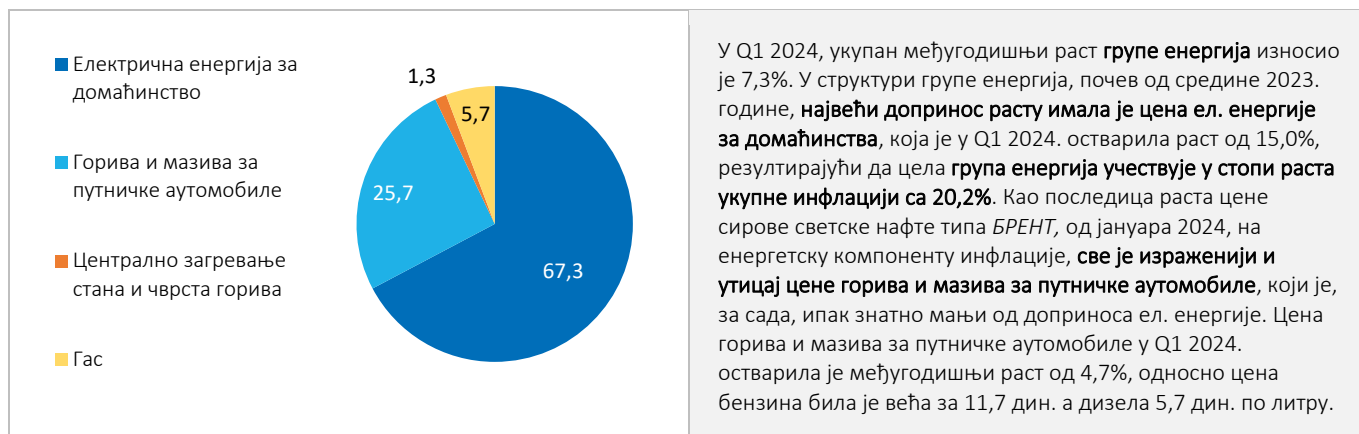
Графикон 7.2. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена (од 5,7%) према намени и основним групама производа у Q1 2024. (total = 100) (%)

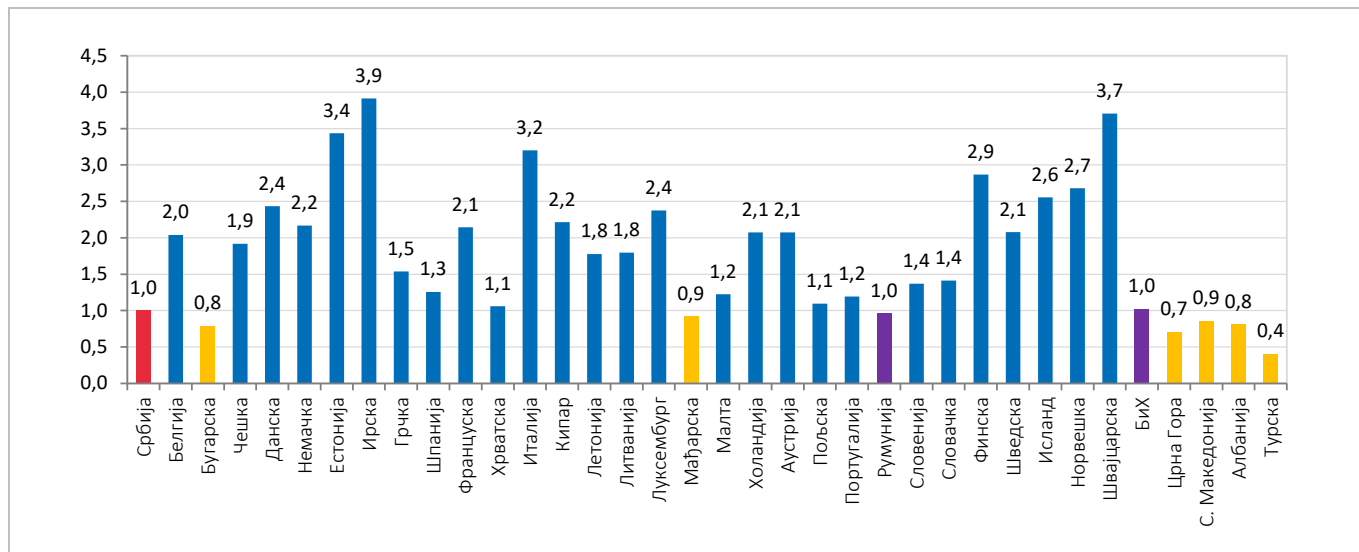
7.1. ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ЗА ДОМАЋИНСТВО И ГОРИВО

(учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у Q1 2024. – 18,9%)

Графикон 7.3. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена енергије у Q1 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.4. Мултипликатор односа **цене ел. енергије** Србије (по киловат часу) и европских земаља у Q1 2024.

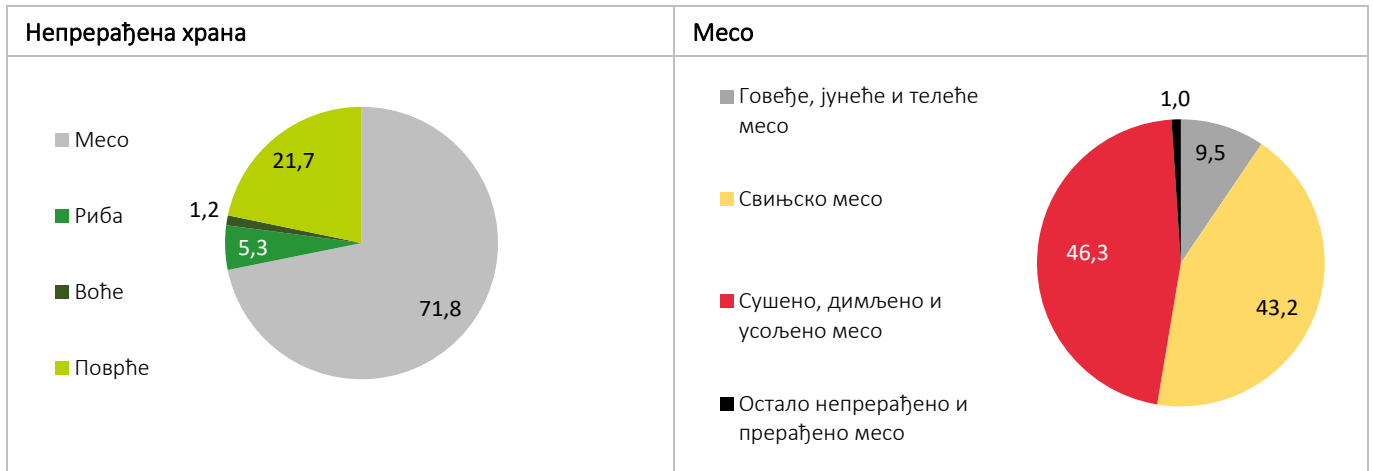
Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а. Компаративни мултипликатор показује за колико су пута цене појединих група (или појединачних производа) међу земљама скупље (веће од 1) или јефтиније (мање од 1) у поређењу са ценама у Србији (једнако 1). Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија (једнако 1).

Након анализе цена ел. енергије по земљама закључује се да су издаци по киловат часу у Србији на сличном нивоу на ком су у Румунији и БиХ. Кад је реч о земљама у региону, ти издаци виши су у Србији у односу на Бугарску, Мађарску, С. Македонију, Црну Гору, Албанију и Турску за око 25,0%. Просечни издаци за ел. енергију по киловат часу у земљама ЕУ 27 виши су него у Србији скоро дупло (тачније око 90,0%).

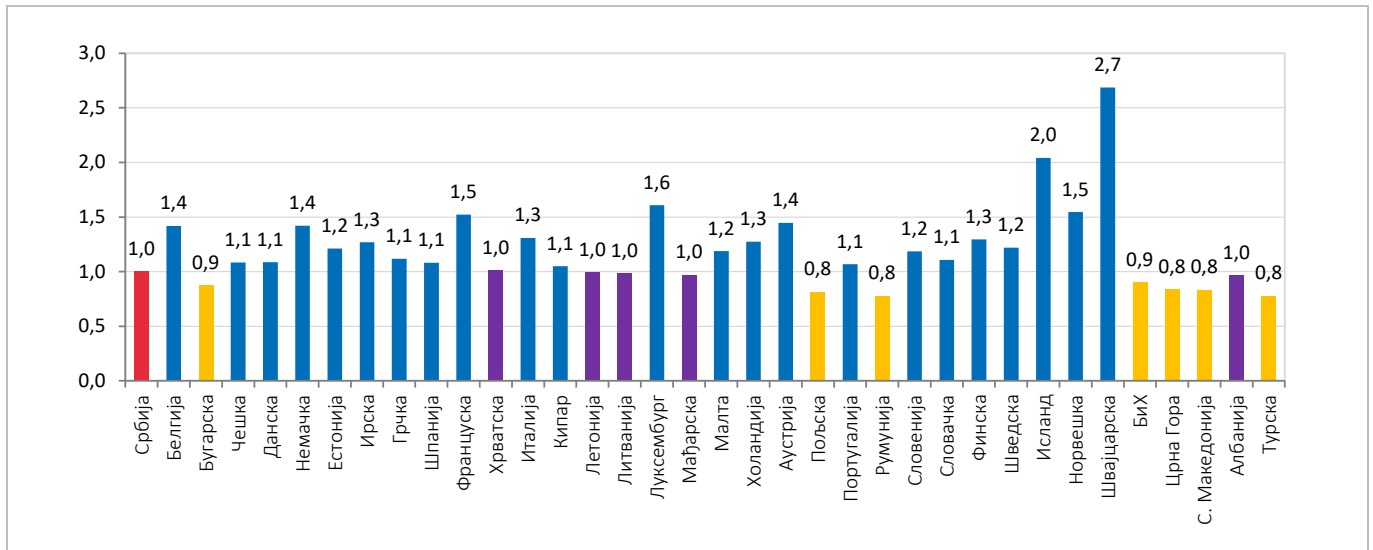
7.2. МЕСО

(учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у Q1 2024. – 11,5%)

Графикон 7.5. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена **непрерађене хране и меса** у Q1 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.6. Мултипликатор односа просечне **цене меса** у Србији и европским земаља у Q1 2024.

Напомена: Анализа и обрачун РЗС-а. Жутом бојом означене су земље које су јефтине од Србије а љубичастом бојом земље које су, кад је реч о ценама, на истом нивоу као и Србија (једнако 1).

У структури укупне цене хране и безалкохолних пића у Q1 2024, месо је, са међугодишњом стопом раста од 9,5%, учествовало са доминантних 43,5%, далеко изнад свих осталих компоненти хране и пића. Највећи допринос расту цене меса имали су **сушено, димљено и усољено месо** (пре свега, расту цена сланине и кобасица од свињског, говеђег и мешаног меса) и **свињско месо** (са костима и без костију). Живинско месо (заклано пиле и остало месо пернате живине) једина је врста меса која је у Q1 2024. забележила благо међугодишње појефтинјење (-1,4%).

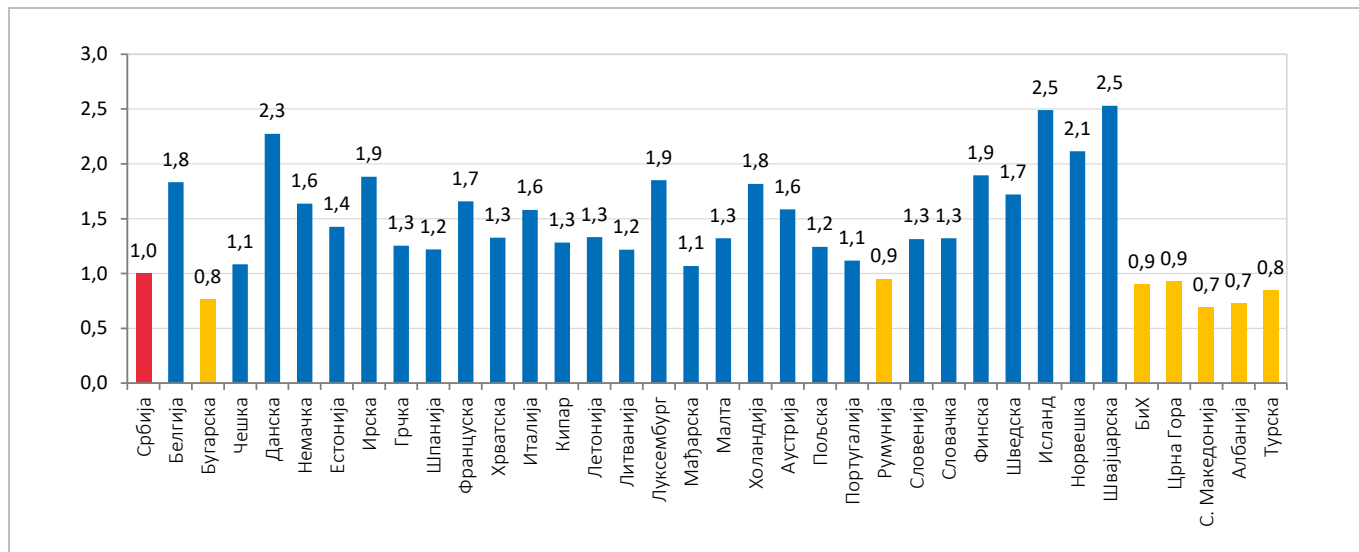
Цена меса у Србији у Q1 2024. била је на истом нивоу као у Хрватској, Летонији, Литванији, Мађарској и Албанији, док је у поређењу са ценом меса у региону (Румунији, БиХ, Црној Гори, С. Македонији и Бугарској) била је већа у просеку за око 13,5%.

7.3. ДУВАН, РЕСТОРАНИ И ФАРМАЦЕУТСКИ ПРОИЗВОДИ (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у Q1 2024. – 13,3%)

Графикон 7.7. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена алкохолних пића и дувана у малопродајним објектима и хране у ресторанима и продавницама брзе хране у Q1 2024. (тотал = 100) (%)

Графикон 7.8. Мултипликатор односа цена хране, пића и смештаја у ресторанима и хотелима Републике Србије и европских земаља у Q1 2024.

Напомена: Анализа и обрачун РЗС. Жутом бојом означене су земље које су јефтиније од Србије.

Акцизни календар из Q1 2024, али и годишње трошковно усклађивање произвођача са инфлацијом из 2023. допринели су међугодишњем расту цене алкохола пића и дувана за 7,5%, превасходно условљено **растом цене пива (13,4%) и дувана (5,8%)**. Раст цена **брзе хране и хране за понети** имао је већи утицај од раста цене хране у ресторанима, формирајући, у просеку, међугодишњу стопу раста цена групе **ресторанске и хотелске понуде** од 9,5%. Услуге и производи у **здравству** такође су остварили значајан утицај на међугодишњу инфлацију у Q1 2024, највише услед **поскупљења фармацеутских производа (7,7%)** и здравствених неболничких услуга (12,0%), учествујући у стопи раста укупних потрошачких цена са 8,8%.

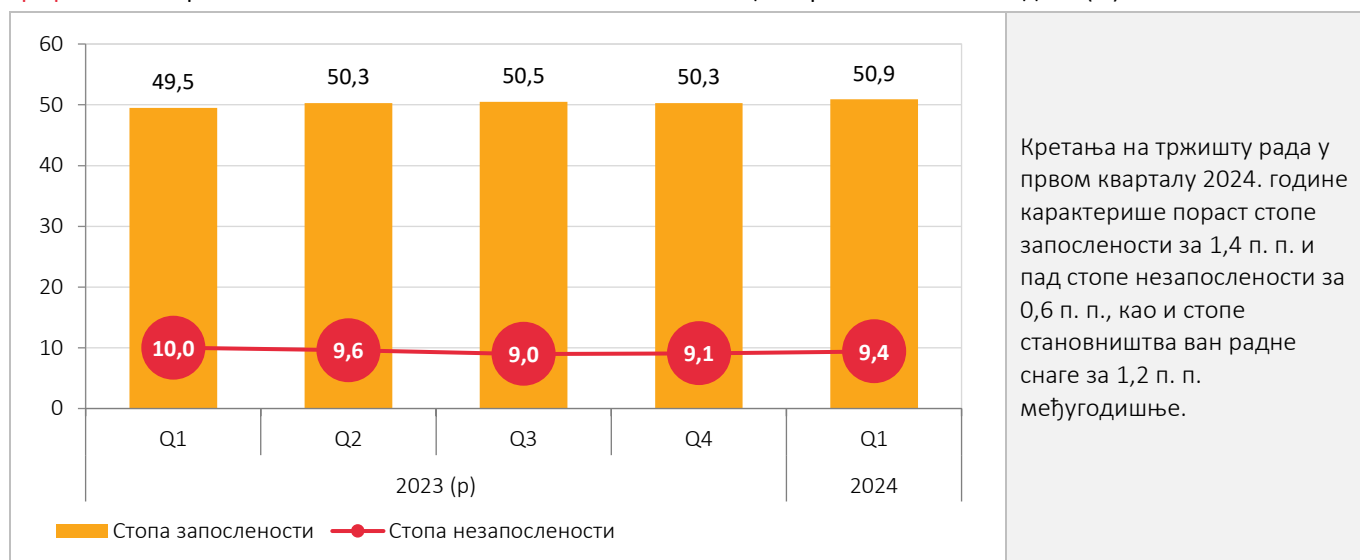
8. ТРЖИШТЕ РАДА⁹

У Републици Србији, у првом кварталу 2024. године, било је запослено 2,871 милион лица, незапослено 299,1 хиљада лица, а ван радне снаге било је 2,476 милиона лица старијих од 15 година.

Стопа незапослености износи 9,4% и, у поређењу са четвртим кварталом 2023. године, већа је за 0,3 п. п., при чему је број незапослених већи за 14,4 хиљаде лица, док је број лица ван радне снаге мањи за 51,8 хиљада.

Регионално посматрано, стопа незапослености у првом кварталу 2024., у поређењу са претходним кварталом, бележи пад у Региону Шумадије и Западне Србије (са 9,9% на 9,1%) и Београдском региону (са 6,7% на 6,5%), док је раст забележен у Региону Војводине (са 9,2% на 9,6%) и у Региону Јужне и Источне Србије (са 11,2% на 13,5%).

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)¹⁰

(p) – Подаци за 2021, 2022. и 2023. годину ревидирани су у складу са најновијим оцењивањем које се заснива на текућим демографским проценама базираним на Попису из 2022. Више информација о ревизији, у саопштењу на линку: <https://stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=15166&a=24&s=2400>

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености

	2023 (p)				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стопа активности (%)	55,0	55,6	55,5	55,3	56,2
Стопа запослености (%)	49,5	50,3	50,5	50,3	50,9
Стопа незапослености (%)	10,0	9,6	9,0	9,1	9,4

⁹ На основу Анкете о радној снази.

¹⁰ Од 2021. године, Републички завод за статистику спроводи истраживање Анкета о радној снази према новој, редизајнираној методологији Евростата. Методологија је промењена у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији путем линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

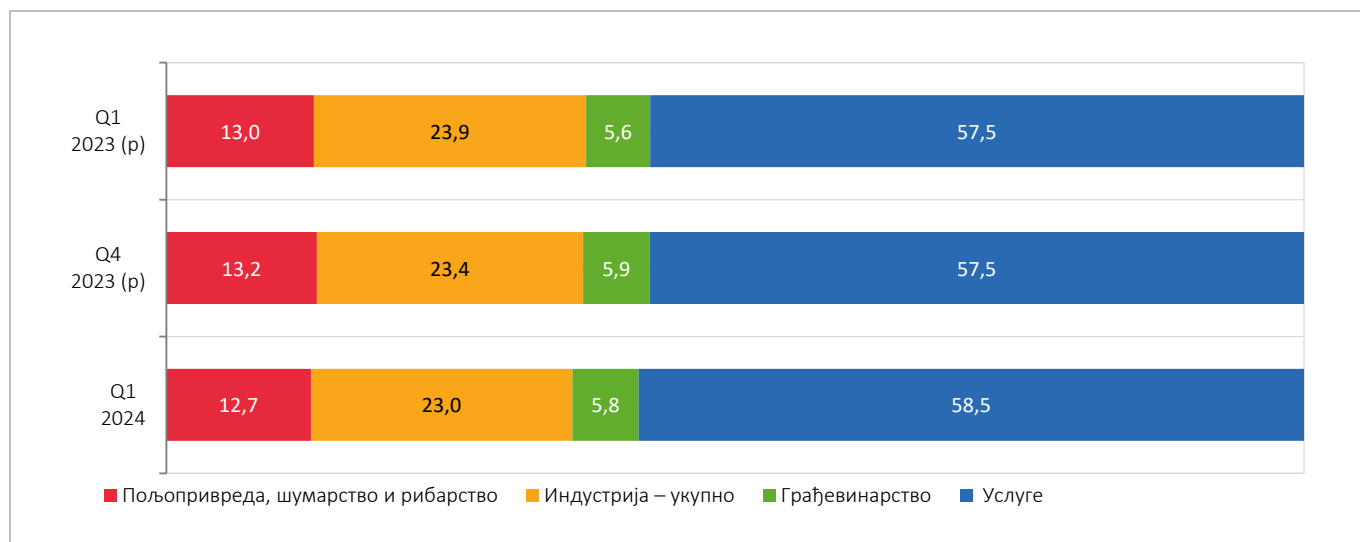
	Актуелни квартал	Претходни квартал (р)		Исти квартал претходне године (р)	
	Q1 2024 (у хиљ.)	Q4 2023 (у хиљ.)	промена, %	Q1 2023 (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	299,1	284,7	4,8	313,6	-4,8
Запослени	2 871,7	2 844,2	1,0	2 810,1	2,1
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	9,4	9,1	0,3	10,0	-0,6
Стопа запослености	50,9	50,3	0,6	49,5	1,4

(р) – ревидирани подаци

Посматрано по секторима, највеће учешће броја запослених у првом кварталу 2024. забележено је у услужном сектору (58,5%), затим у индустрији (23%) и пољопривреди (12,7%), а најмање у грађевинарству (5,8%). У поређењу са претходним кварталом, већина сектора бележи пад учешћа запослених, и то Пољопривреда, шумарство и рибарство, са 13,2% на 12,7%, Грађевинарство, са 5,9% на 5,8%, и Индустрија, са 23,4% на 23%. С друге стране, раст учешћа запослених забележио је једино сектор Услуга (са 57,5% на 58,5%).

У међугодишњој периодици (I квартал 2024 – I квартал 2023), пад удела запослених забележен је у секторима Пољопривреда, шумарство и рибарство (са 13% на 12,7%) и Индустрија (са 23,9% на 23%). Насупрот томе, раст бележе сектори Услуге (са 57,5% на 58,5%) и Грађевинарство (са 5,6% на 5,8%).

Графикон 8.2. Учешће запослених по секторима (%)

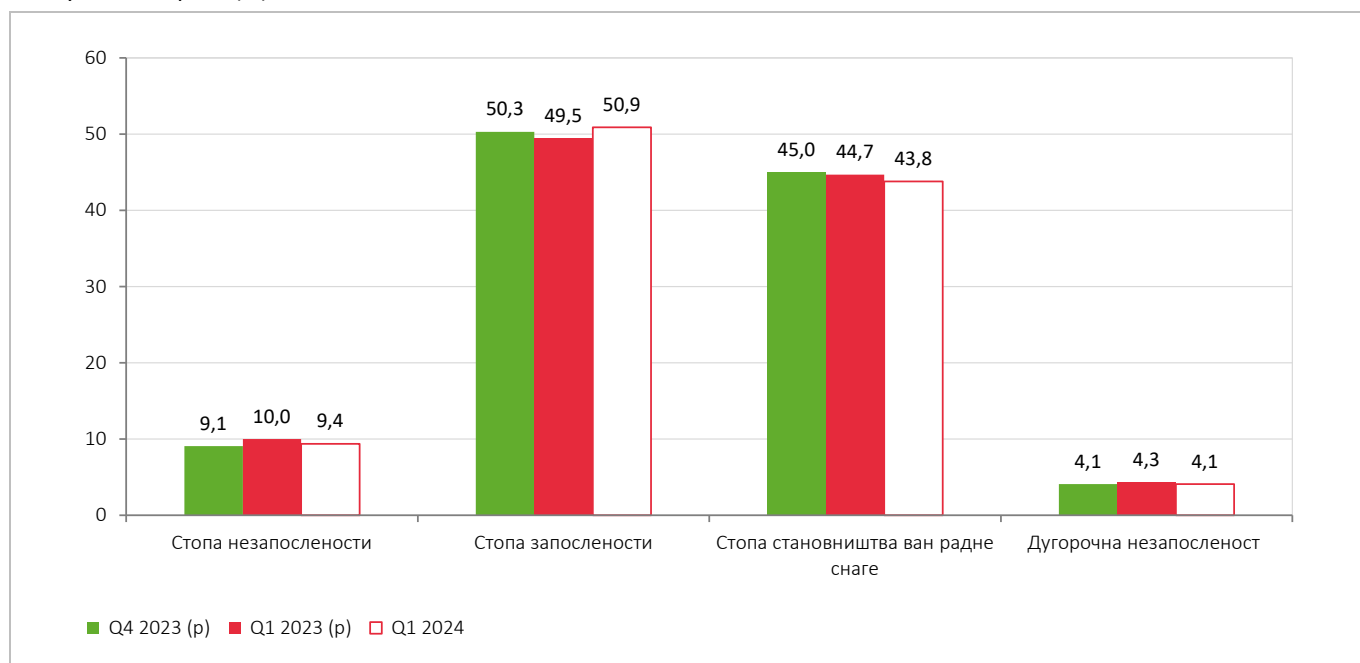

(р) – ревидирани подаци

Трендови на тржишту рада у знатној мери су остали отпорни на изазове у глобалном окружењу и успоравање привредне активности, захваљујући, пре свега, макроекономској стабилности успостављеној у претходном периоду.

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

У поређењу са претходним, четвртим кварталом 2023, број запослених већи је за 27,5 хиљада, уз пораст броја незапослених за 14,4 хиљаде, док је број становника ван радне снаге мањи за 51,8 хиљада лица, што је довело до пораста стопе запослености за 0,6 п. п. и незнатног раста стопе незапослености (за 0,3 п. п.), при чему је стопа становништва ван радне снаге мања за 0,9 п. п.

Број запослених младих лица (15–24 године) већи је за 7,8 хиљада, док је број младог становништва ван радне снаге мањи за 6,6 хиљада. Такав тренд довео је до пораста стопе запослености (за 1,2 п. п.), уз истовремени пад стопе незапослености (за 1,4 п. п.) и стопе становништва ван радне снаге (за 1 п. п.) у односу на четврти квартал 2023. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 4,1%, што је непромењено у односу на претходни квартал.

Посматрано према полу, стопа незапослености у првом кварталу 2024, у односу на претходни квартал, бележи раст код оба пола, и то за 0,4 п. п. код мушкараца и за 0,3 п. п. код женске популације.

Стопа незапослености мушке популације бележи пад једино у Региону Војводине, са 9,2% на 8,5%, док остали региони бележе раст, и то: Београдски регион, са 6,6% на 7,2%, Регион Шумадије и Западне Србије, са 9% на 9,5%, и Регион Јужне и Источне Србије, са 10,8% на 12,4%.

Када је посреди стопа незапослености женске популације, пад је забележен у Београдском региону, са 6,8% на 5,8%, и у Региону Шумадије и Западне Србије, са 11% на 8,7%, док, на супрот томе, раст бележе Регион Јужне и Источне Србије, са 11,7% на 14,9%, и Регион Војводине, са 9,2% на 10,9%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица бележи раст у свим категоријама, и то код samozапослених, за 1,8%, код неплаћених породичних радника, за 1,1%, и код запослених радника, за 0,8%.

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q4 2023 – Q1 2024.

	Q4 2023 (p) (у хиљ.)	Q1 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 844,2	2 871,7	1,0
Самозапослени	476,6	485,4	1,8
Запослени радници	2 202,0	2 218,9	0,8
Неплаћени породични радници	165,6	167,5	1,1

8.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица смањен је за 4,8% (са 313,5 хиљада на 299,1 хиљаду). Истовремено, број запослених лица већи је за 2,1% (са 2 811,4 у првом кварталу 2023. на 2 871,7 у првом кварталу 2024. године).

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у првом кварталу 2024. износила је 24,5%, што је за 0,4 п. п. мање у односу на први квартал 2023. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 4,1% у првом кварталу 2024, што је за 0,2 п. п. ниже у односу на исти квартал претходне године.

Посматрано према полу, стопа незапослености у првом кварталу 2024, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи пад за 0,6% код мушкараца и за 0,7 п. п. код женске популације.

Посматрано по регионима, стопа незапослености мушкараца смањена је у готово свим регионима, и то: у Региону Војводине, са 9,2% на 8,5%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,9% на 9,5%, и у Региону Јужне и Источне Србије, са 14% на 12,4%, са изузетком Београдског региона, где је забележен незнатан раст са 6,8% на 7,2%.

Слично томе, стопа незапослености женске популације бележи пад у већини региона, и то: у Београдском региону, са 8,4% на 5,8%, у Региону Јужне и Источне Србије, са 16% на 14,9%, и у Региону Шумадије и Западне Србије, са 10,5% на 8,7%, са изузетком Региона Војводине, где је стопа незапослености забележила раст, са 8,1% на 10,9%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2023, број запослених лица повећан је у категорији запослених (за 1,4%) и самозапослених радника (за 1,4%), док у категорији неплаћених породичних радника бележи пад за 1,6%.

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q1 2023 – Q1 2024.

	Q1 2023 (p) (у хиљ.)	Q1 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 810,1	2 871,7	2,1
Самозапослени	451,1	485,4	7,6
Запослени радници	2 188,7	2 218,9	1,4
Неплаћени породични радници	170,3	167,5	-1,6

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица.

Запослени су лица старости 15–89 година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била привремено одсутна са посла. Према класификацији професионалног статуса запослених, они се деле на *самозапослене*, *запослене раднике* и *помажуће чланове у породичном послу*.

Самозапослени су она лица која раде самостално у властитом предузећу, установи, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун. Самозапослена су она лица која сама одређују услове свог рада (као и рада својих запослених) и носе ризик за свој посао.

Запослени радници су она лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Неплаћени породични радници су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства, а да при томе нису плаћена за тај рад. Ова лица сматрају се запосленима и поред тога што нису плаћена за свој рад, пошто од свог рада имају користи у виду бенефиција као што су смештај, храна и сл.

Незапослени су лица старости 15–74 године која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Становништво ван радне снаге чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У становништво ван радне снаге спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља удео активног становништва у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа запослености представља удео запослених у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа незапослености представља удео незапослених у радној снази (запослени и незапослени).

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа становништва ван радне снаге представља проценат становништва ван радне снаге у укупном становништву старом 15 и више година.

9. ЗАРАДЕ

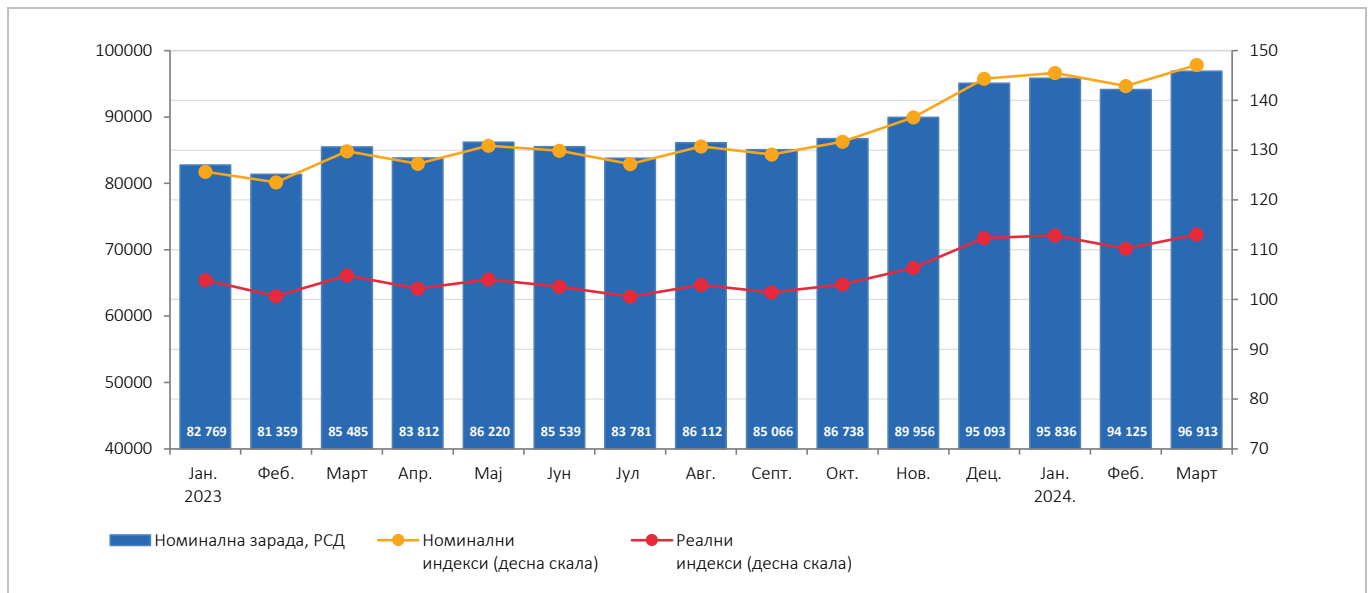
Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за први квартал 2024. године износила је 95 625 динара.

У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 14,9%, а реално за 8,7%. У односу на претходни квартал, тј. четврти квартал 2023, номинално је виша за 5,5%, а реално за 4,5%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

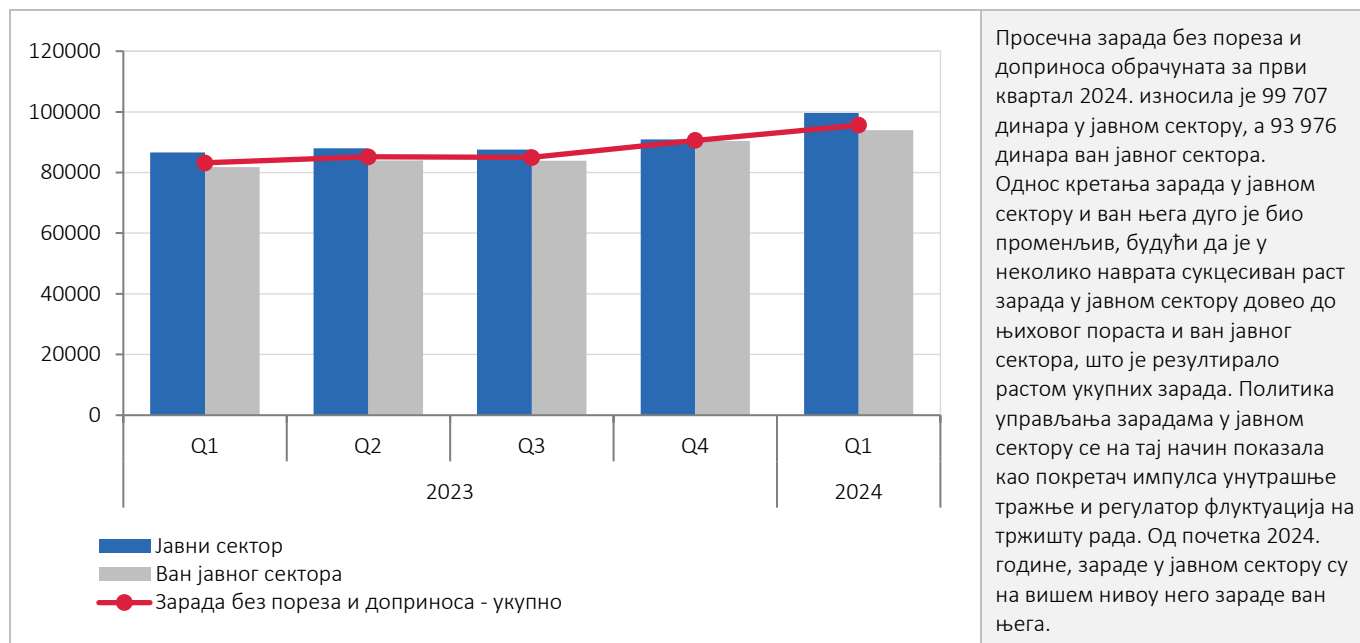
	2021				2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Реални индекси	105,8	106,4	104,5	104,5	104,3	102,7	101,3	98,6	99,5	100,8	102,5	105,8	108,7
Номинални индекси	107,3	109,8	109,2	112,1	113,4	113,6	114,8	113,4	115,5	115,4	114,1	114,2	114,9

Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса (просек 2021 = 100)

Номиналне зараде су се од почетка године кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Просечна зарада без пореза и доприноса бележи тренд раста и у марту 2024., са износом од 96 913 динара, достиже међугодишњи раст од 13,4% номинално, а реално 8%. На раст зарада утицала је и одлука о повећању минималне цене рада са 230 динара по радном часу у 2023. години на 271 динар у 2024. години. Такође, просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, као показатељ животног стандарда и међународне конкурентности привреде Републике Србије, бележи раст и у марту 2024. достиже вредност од 827 евра или међугодишњи раст од 13,4%, што је идентично номиналном расту зарада услед стабилности курса динара према еврау.

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора (у РСД)

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за први квартал 2024. износила је 99 707 динара у јавном сектору, а 93 976 динара ван јавног сектора. Однос кретања зарада у јавном сектору и ван њега дуго је био променљив, будући да је у неколико наврата сукцесиван раст зарада у јавном сектору довео до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Политика управљања зарадама у јавном сектору се на тај начин показала као покретач импулса унутрашње тражње и регулатор флукуација на тржишту рада. Од почетка 2024. године, зараде у јавном сектору су на вишем нивоу него зараде ван њега.

Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору (јануар–март 2024)

Јавни сектор – укупно	99 707 РСД
Јавна државна предузећа	107 528 РСД
Јавна локална предузећа	89 244 РСД
Администрација – сви нивои	107 189 РСД
Ниво државе	112 103 РСД
Ниво аутономне покрајине	107 126 РСД
Ниво локалне самоуправе	82 695 РСД
Здравствени и социјални рад	98 291 РСД
Образовање и култура	92 910 РСД

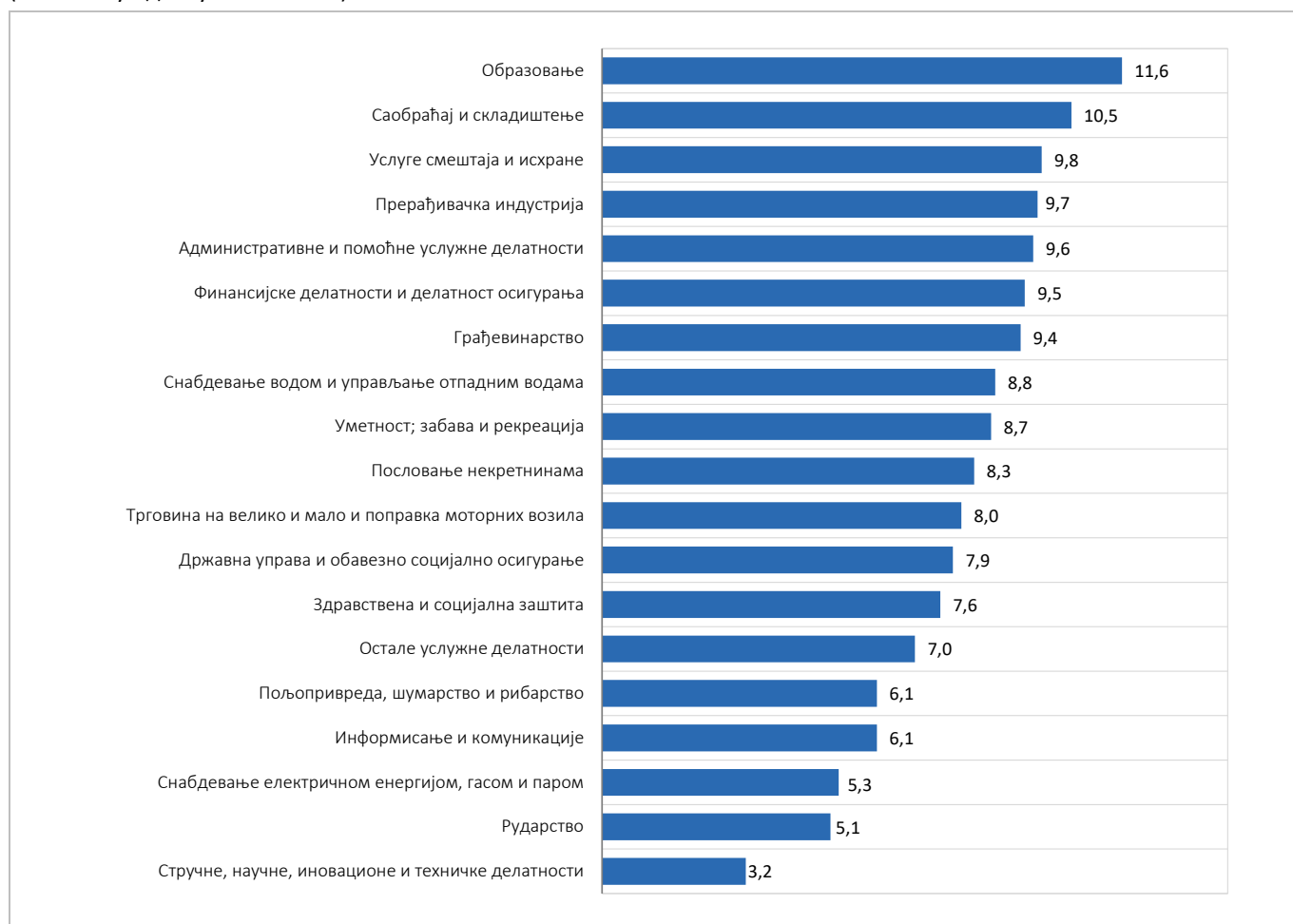
Поређењем зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) запажа се да је највећи реалан раст у Q1 2024. године, у односу на исти период 2023. године, остварен у секторима Образовање (11,6%), Саобраћај и складиштење (10,5%) и Услуге смештаја и исхране (9,8%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у Q1 2024. године обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (281 961 динар), Ваздушни саобраћај (198 012 динара), Научно истраживање и развој (195 761 динар) и Производња дуванских производа (170 351 динар).

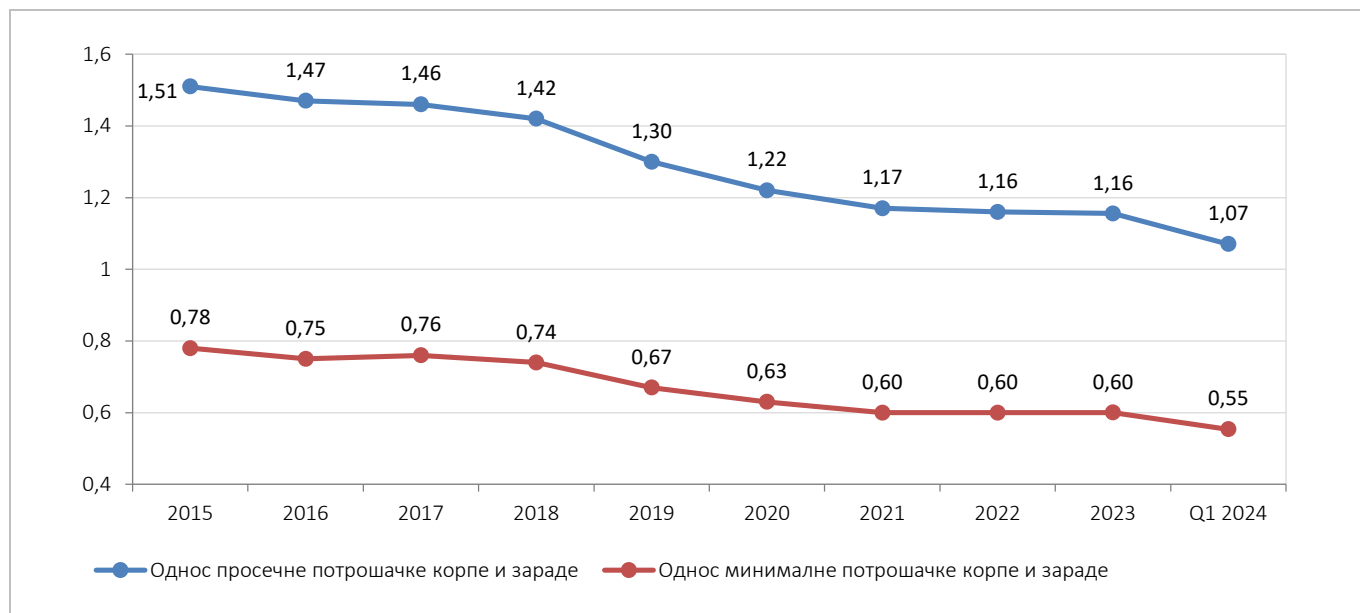
У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 54 101 динар (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 164 331 динар (Управљачке делатности; саветовање у вези са управљањем).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у Q1 2024. године обрачуната је у Београдском региону (120 821 динар). У Региону Војводине зарада је износила 90 508 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 82 122 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 80 013 динара.

Графикон 9.3. Реални раст зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) (Q1 2024. у односу на Q1 2023.)

Графикон 9.4. Однос потрошачке корпе¹¹ и зараде без пореза и доприноса

Раст животног стандарда становништва у периоду 2015–2023. резултат је, пре свега, динамичног раста зарада. У 2015. години однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде (без пореза и доприноса) износио је 1,51, док је у 2023. износио 1,16, што указује да, док је у 2015. за просечну потрошачку корпу домаћинству била потребна 1,51 просечна зарада, у 2023. тај однос је побољшан, тако да је за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,16 просечних зарада.

Однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса у првом кварталу 2024. године указује на пораст куповне моћи становништва у односу на претходни квартал. За покриће просечне потрошачке корпе у првом кварталу 2024. године било је потребно издвојити 1,07 просечних зарада (у четвртном кварталу 2023. – 1,12), док је за покриће минималне потрошачке корпе било довољно 0,55 просечних зарада (у четвртном кварталу 2023. – 0,58).

У поређењу са истим кварталом претходне године, однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса од 1,07 указује, такође на раст куповне моћи (у првом кварталу 2023. – 1,16), при чему је минимална потрошачка корпа износила 0,55 просечне зараде, док је у истом кварталу претходне године, овај однос био нешто неповољнији (0,60).

Посматрано по градовима, у првом кварталу 2024. године, куповну моћ (однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде) изнад просека Републике (1,07) имали су Београд (0,88), Нови Сад (1,02) и Ниш (1,04). У осталим градовима, који се статистички прате, просечне зараде покривале су минималну, али не и просечну потрошачку корпу домаћинства.

¹¹ Минимална потрошачка корпа односи се на потрошњу домаћинства која обезбеђује одржавање живота и радног капацитета чланова домаћинства, имајући у виду оптимални биохемијски састав хране (угљени хидрати, беланчевине, масти и калорије). Укупну вредност минималне потрошачке корпе чини збир издатака за храну и осталих производа и услуга који чине личну потрошњу домаћинства.

Просечна потрошачка корпа односи се на потрошњу производа и услуга личне потрошње просечног домаћинства.

Од јануара 2011. године објављују се подаци о новој просечној и новој минималној потрошачкој корпи, које се у Републичком заводу за статистику од јануара 2008. године рачунају по новој методологији.

10. ТУРИЗАМ

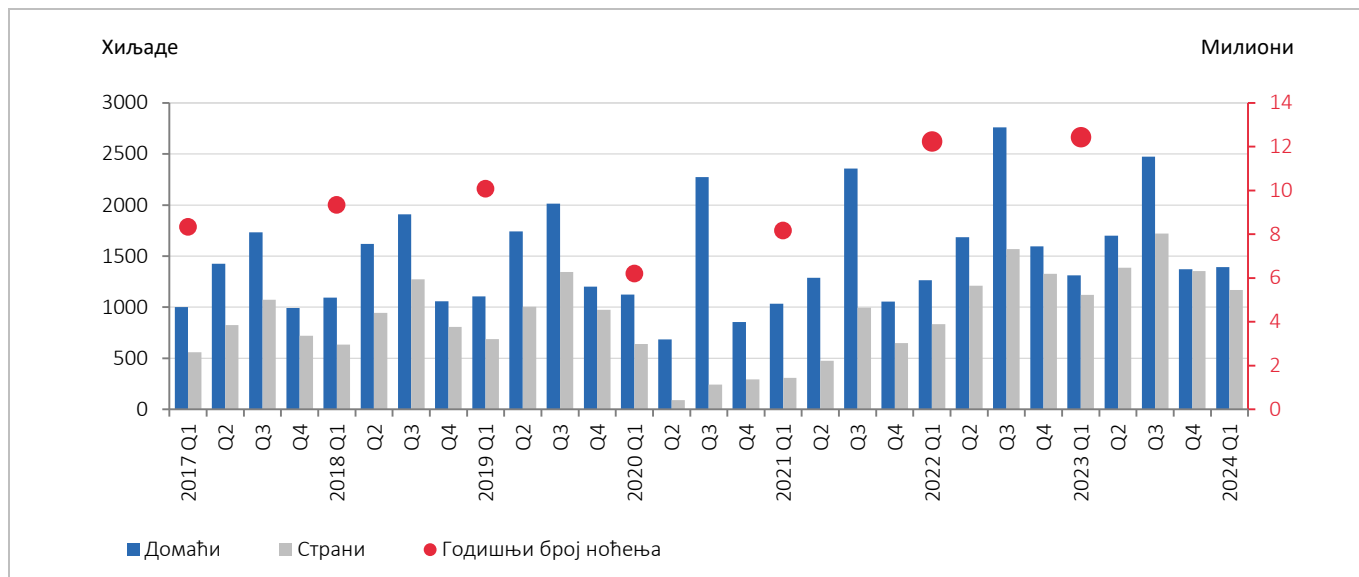
Мултидимензионална и комплексна природа туризма карактерише га као активност испреплетану са многим другим економским активностима – јер, поред пружања смештаја и гастрономских услуга, неизоставне делатности у вези са туризмом су и транспорт, културно-рекреационе делатности, платни промет итд. Изузев тога што промовише и обликује национални идентитет једне земље, туризам има велику улогу и у њеној економији – у неким регионима је чак и једини фактор креирања радних места за локалну популацију и, уопште, једини чинилац одрживог развоја – због чега заслужује посебну аналитичку пажњу.

10.1. НОЋЕЊА ТУРИСТА

Експанзија туризма у Републици Србији започета је 2015. године, најпре подстицајним мерама домаћег туризма, али и порастом интересовања страних туриста у овом периоду. Изражено бројем ноћења, туристички промет је био у порасту све до 2019. године, када је остварен рекордан број од укупно 10,1 милион ноћења. У 2020. години долази до контракције туристичке активности и пада броја ноћења на 6,2 милиона, где су домаћи туристи остварили скоро 5 милиона, а страни око 1,3 милиона ноћења. У 2021. години долази до опоравка и раста броја ноћења на 8,2 милиона. Растући тренд, изражен бројем туристичких ноћења у Републици Србији, настављен је и у претходној, 2023. години, када је забележено 12,4 милиона ноћења или 1,6% више него 2022. године.

У првом кварталу 2024. године број остварених туристичких ноћења износио је 2,6 милиона, што је за 5,3% више у односу на први квартал 2023. године. Домаћи туристи су остварили 54,4%, а страни 45,6% од укупног броја ноћења.

Графикон 10.1. Ноћења туриста – домаћи, страни и укупно; квартални и годишњи подаци

Табела 10.1. Ноћења туриста, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Укупно	156,3	164,1	129,2	171,7	116,0	106,6	96,9	93,3	105,3
Домаћи туристи	122,2	130,8	117,2	151,4	103,9	100,8	89,6	86,0	106,2
Страни туристи	270,1	253,8	157,5	204,7	134,4	114,5	109,6	102,2	104,2

10.2. НАЈВАЖНИЈА ТУРИСТИЧКА МЕСТА

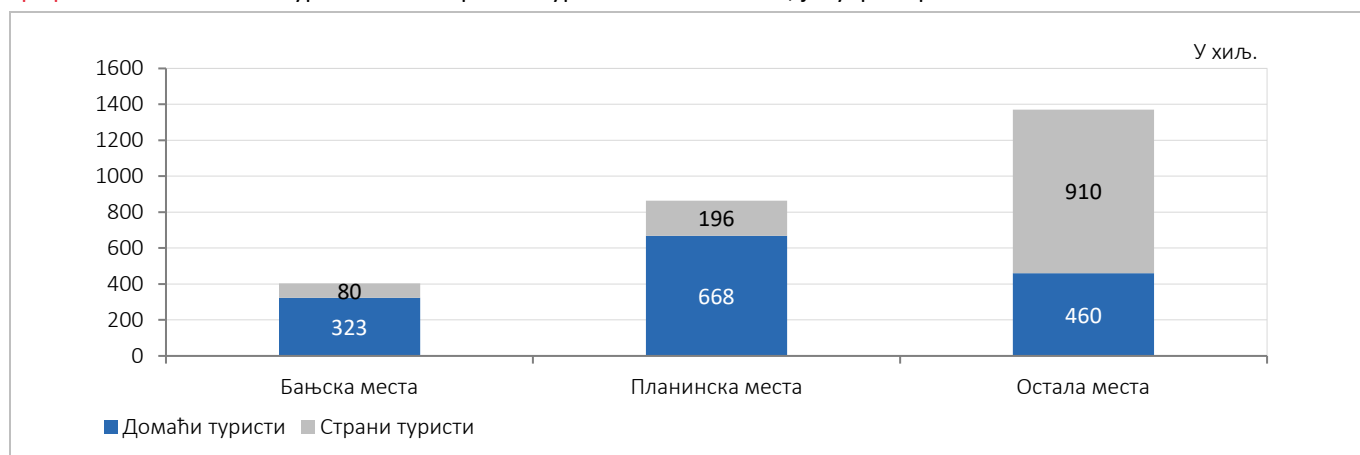
Изражено бројем туристичких ноћења¹², најфреквентније посећивана туристичка места у првом кварталу 2024. године била су **Остала туристичка места**, са 1,4 милиона ноћења (или око 52% од укупних ноћења), што је за 3,6% више ноћења него у првом кварталу 2023. године. У ову категорију места спадају Београд (698 хиљада ноћења) и већи градови Републике Србије (Нови Сад, Ниш, Суботица). Већину посетилаца Београда чинили су страни туристи (83,3%), а слична ситуација забележена је и у Новом Саду (страни туристи 71,1%), док су домаћи туристи чинили незнатну већину у Нишу (51,2% домаћи туристи) и Суботици (50,9% домаћи туристи).

Планински центри, друга по реду категорија места према броју туристичких ноћења, у првом кварталу 2024. године остварили су 864 хиљаде ноћења (или 32,8% од укупног броја ноћења), што је за 7,3% више него у првом кварталу 2023. године. Златибор је привукао највећи број туриста (316,3 хиљаде), који су у највећем броју били из Републике Србије (око 249 хиљада). На Копачици је остварено око 295,5 хиљада ноћења туриста, од којих је такође већина била из Републике Србије (око 192 хиљаде). Ове две планине угостиле су око 71% укупног броја туриста који су ноћили у планинским центрима.

У **Бањским местима**, у првом кварталу 2024. године остварено је око 402,3 хиљаде ноћења, што је 13,4% више него у истом периоду претходне године. Туристи су већином били из Републике Србије (80,2%), а најпосећенија је била Врњачка Бања, са 104,9 хиљада посетилаца. Затим следе Сокобања (65,5 хиљада), Бања Врдник (45,6 хиљада), Бања Ковиљача (25,8 хиљада) и остале бање.

Највећи раст, изражен бројем ноћења у 2023. години, у односу на први квартал 2023. године, остварен је у Селтерс бањи (раст 518,7%), на Руднику (раст 195,2%), у Новопазарској бањи (102,2%) и на Голији (раст 81,5%).

Графикон 10.2. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, јануар–март 2024.

¹² Збир података по врстама места (бање, планински центри, остала места) не даје тачан број ноћења туриста у Републици Србији, с обзиром на то да подручја појединих туристичких места припадају истовремено различитим врстама места (нпр. истовремено су и бања и планински центар).

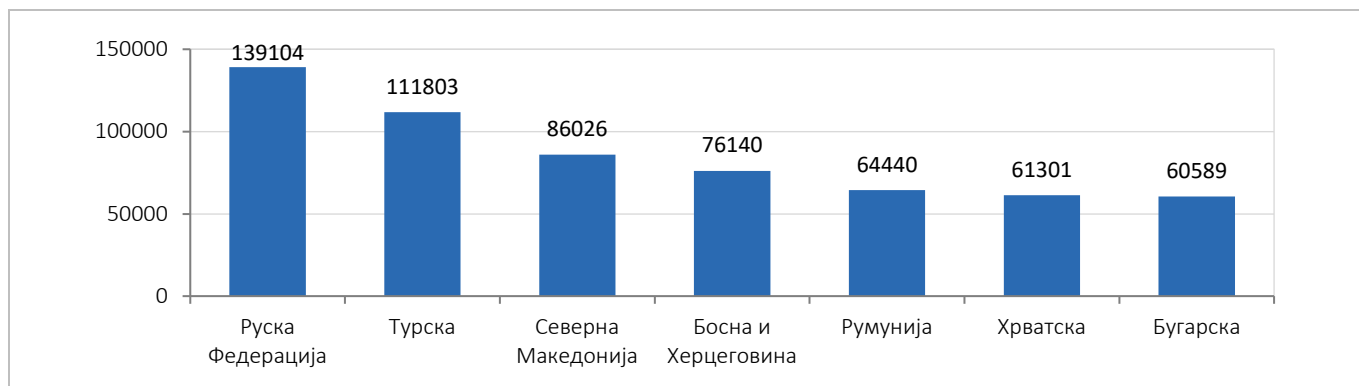
10.3. ЗЕМЉА ПОРЕКЛА СТРАНИХ ТУРИСТА

У првом кварталу 2024. године, Републику Србију су посетили страни туристи из око 50 различитих земаља света. Највећи број ноћења (85,7%) остварили су туристи из Европе.

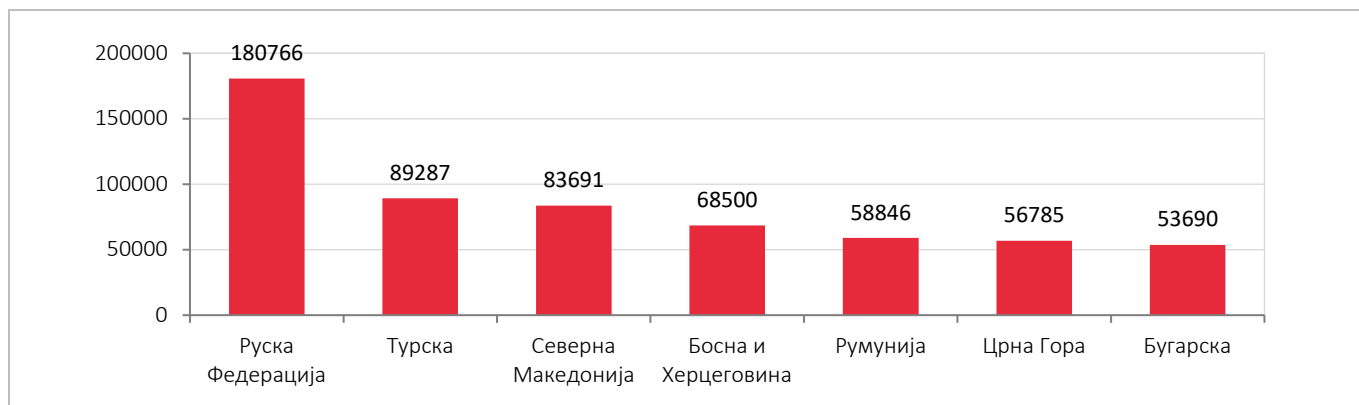
Три земље чији су туристи остварили највише ноћења јесу Руска Федерација (139,1 хиљада), Турска (111,8 хиљада) и Северна Македонија (86 хиљада). На четвртном месту по броју ноћења налазе се посетиоци из Босне и Херцеговине (76,1 хиљада), а затим из Румуније (64,4 хиљаде), Хрватске (61,3 хиљаде) и Бугарске (60,6 хиљада). Ноћења туриста из ових седам земаља чине 51,3% од укупног броја ноћења реализованих у првом кварталу 2024. године.

Поређења ради, на графикону 10.4 приказан је број туристичких ноћења у прва три месеца 2023. године.

Графикон 10.3. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–март 2024.

Графикон 10.4. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–март 2023.

Напомена: У свим публикацијама Републичког завода за статистику, почев од 2022. године, подаци о туристичком промету објављују се на основу статистичке обраде података преузетих из административног извора, Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста). Закључно са децембром 2021. године, подаци су се прикупљали, обрађивали и објављивали на основу статистичког истраживања о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима (ТУ-11).

Сви индекси туристичког промета (доласци и ноћења туриста) у 2022. израчунавају се на основу података Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста) за 2022. и 2021. Променом извора података, самим тим и обухвата, резултати добијени истраживањем (ТУ-11, за прошлу годину) и из административног извора (еТуриста, за ову годину) нису упоредиви.

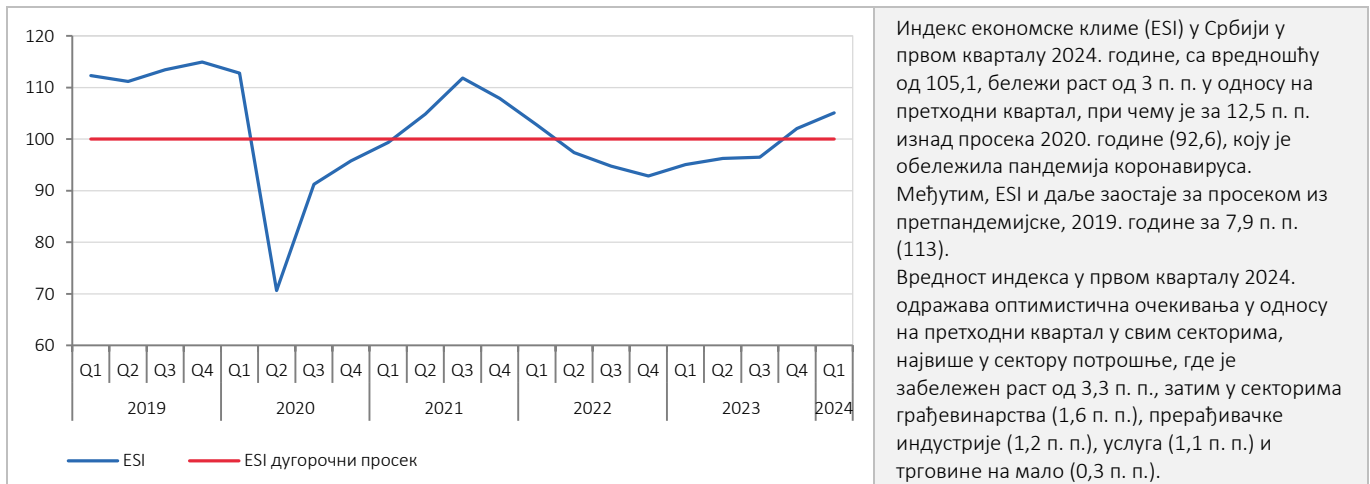
11. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

11.1. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR – ESI)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*) представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије (DG ECFIN). Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност ESI изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање¹³.

Графикон 11.1. Индекс економске климе¹⁴ (%) (десезонирани подаци)

Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику. Квартални подаци представљају тромесечни просек.

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)

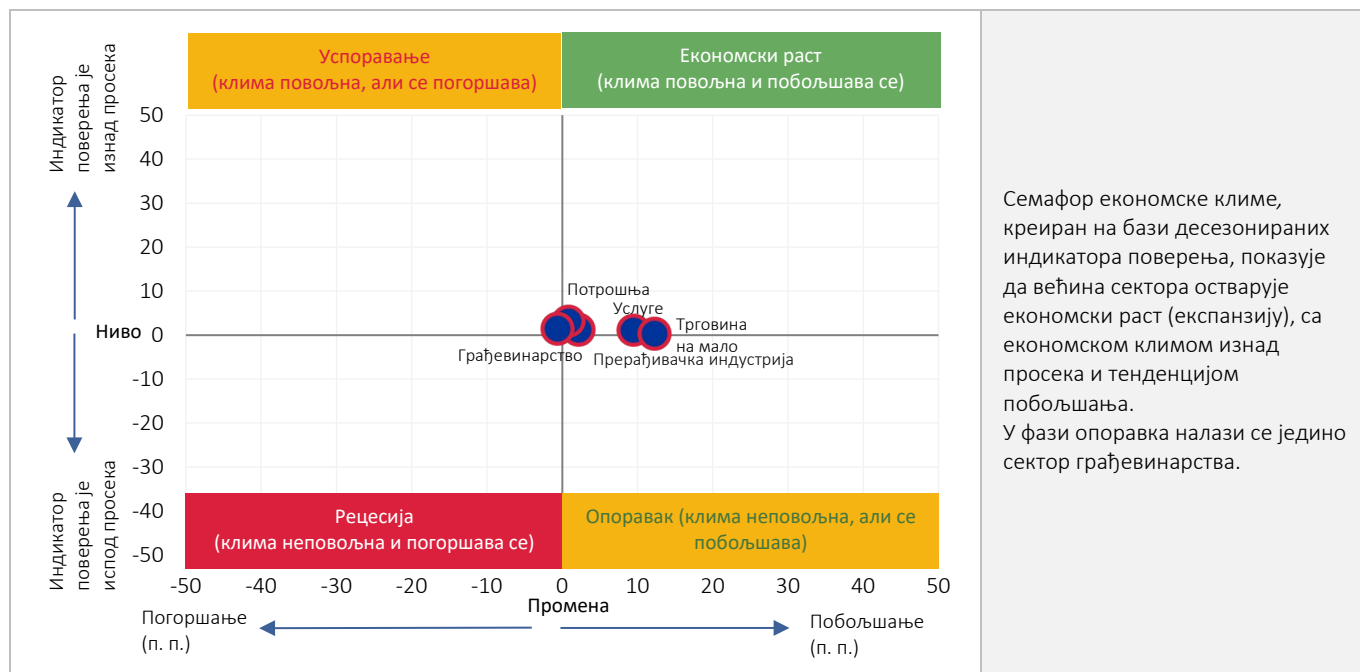
Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2022				2023				2024
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-9,0	3,3	Q3 2018	8,0	0,8	-0,7	1,1	-0,2	-1,8	-0,9	-2,0	1,0	2,2
Услуге	Q2 2020	-43,0	6,6	Q2 2016	16,3	7,6	5,8	1,5	2,9	4,6	4,2	5,7	8,4	9,5
Потрошачи	Q4 2014	-20,6	-4,8	Q1 2020	10,7	2,3	-6,0	-12,3	-17,2	-8,4	-6,5	-5,5	-2,4	0,9
Трговина на мало	Q2 2020	-12,5	8,4	Q4 2019	16,3	9,0	7,8	7,4	7,2	7,6	8,8	11,2	12,0	12,3
Грађевинарство	Q3 2013	-40,8	-9,7	Q4 2019	7,2	-1,3	-5,6	-7,6	-3,6	-3,0	-3,8	-4,0	-2,2	-0,6
Индекс економске климе	Q2 2020	70,7	102,4	Q4 2019	115,0	102,7	97,4	94,8	92,9	95,0	96,3	96,5	102,1	105,1

¹³ ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији:

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-02/bcs_user_guide.pdf

¹⁴ Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са унапређеном методологијом сезонског прилагођавања података, која се примењује од априла 2022. године.

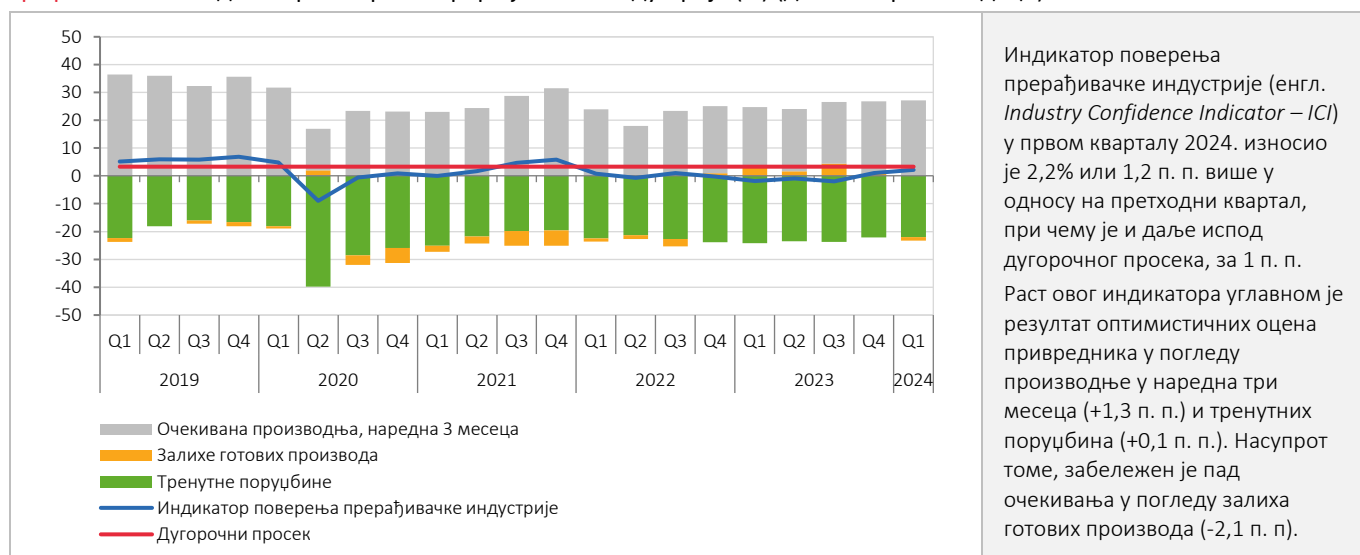
Графикон 11.2. Семафор економске климе

11.2. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

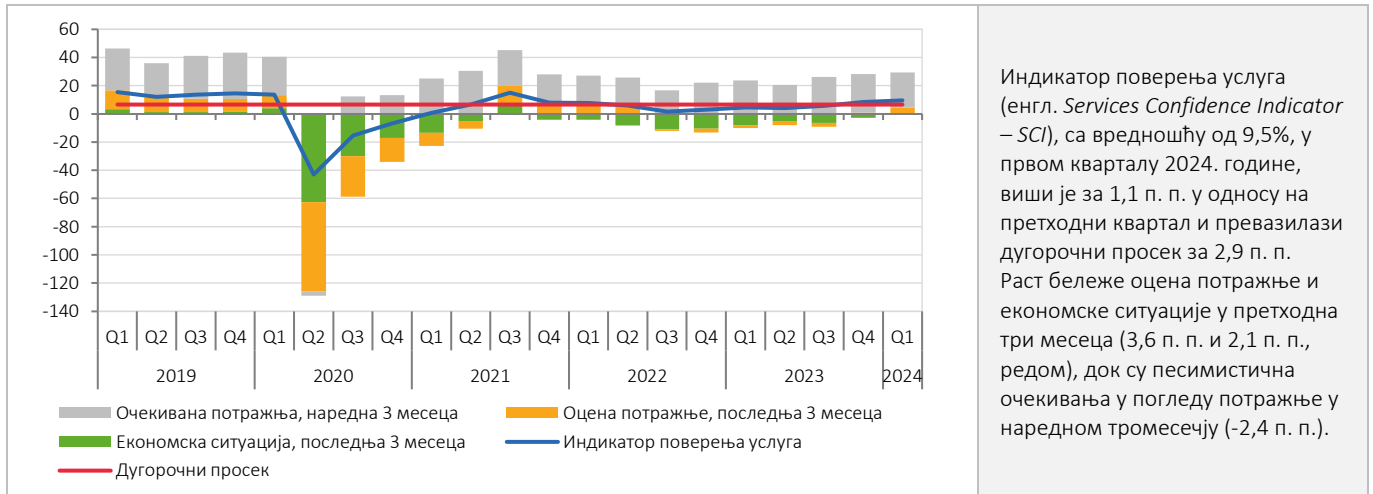
Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

11.3. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА У СЕКТОРУ УСЛУГА

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

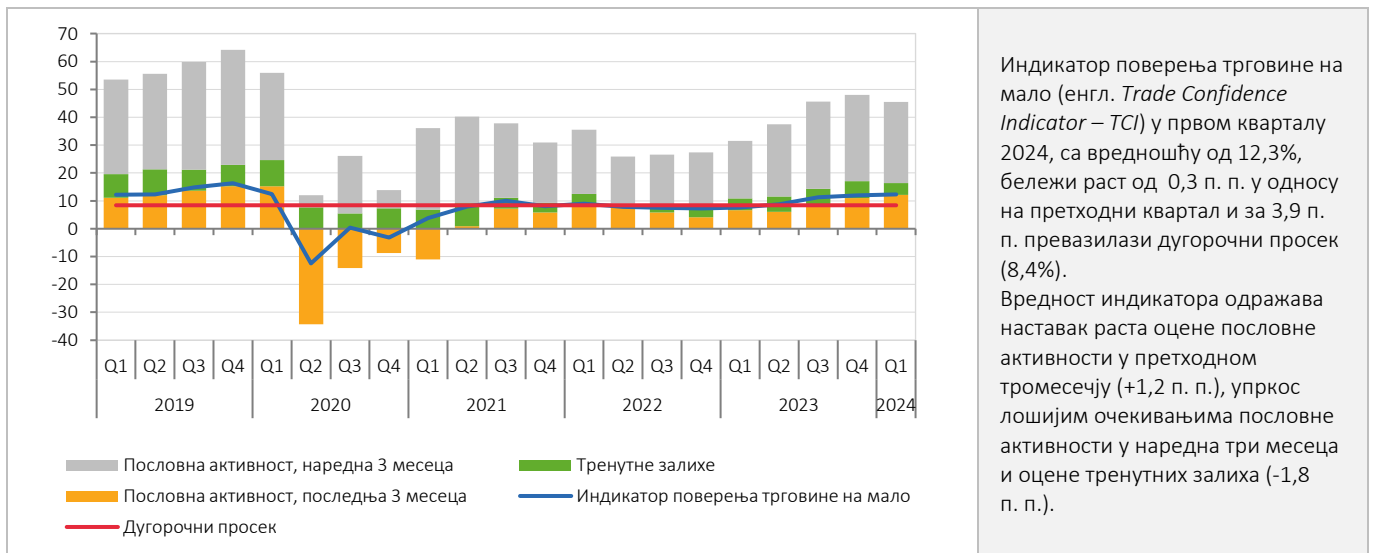
Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%) (десезонирани подаци)

11.4. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ТРГОВИНЕ НА МАЛО

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

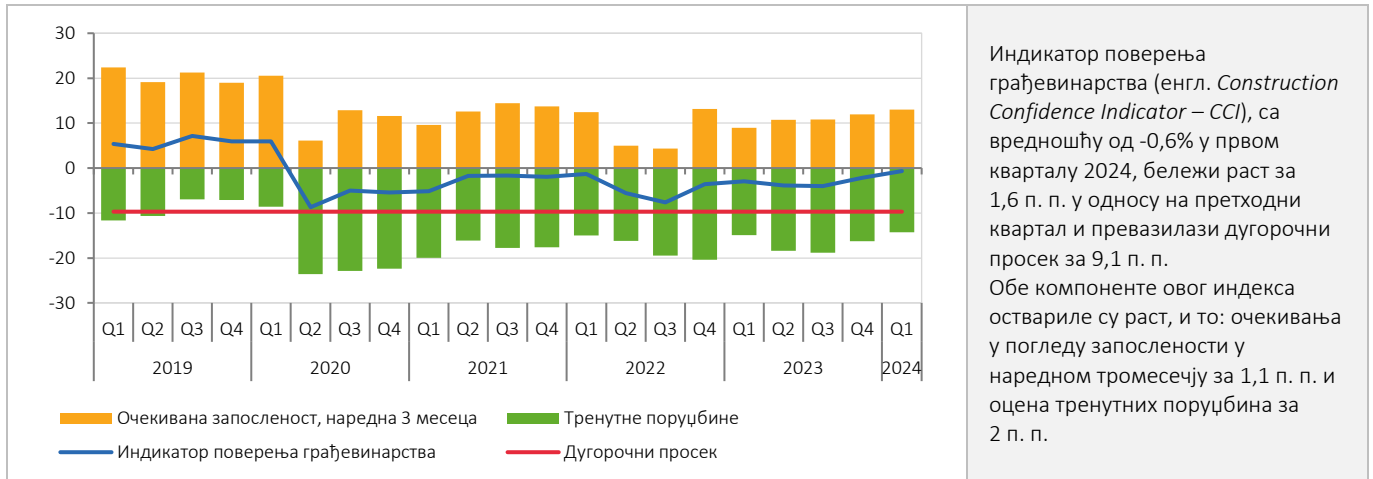
Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%) (десезонирани подаци)

11.5. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ГРАЂЕВИНАРСТВА

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

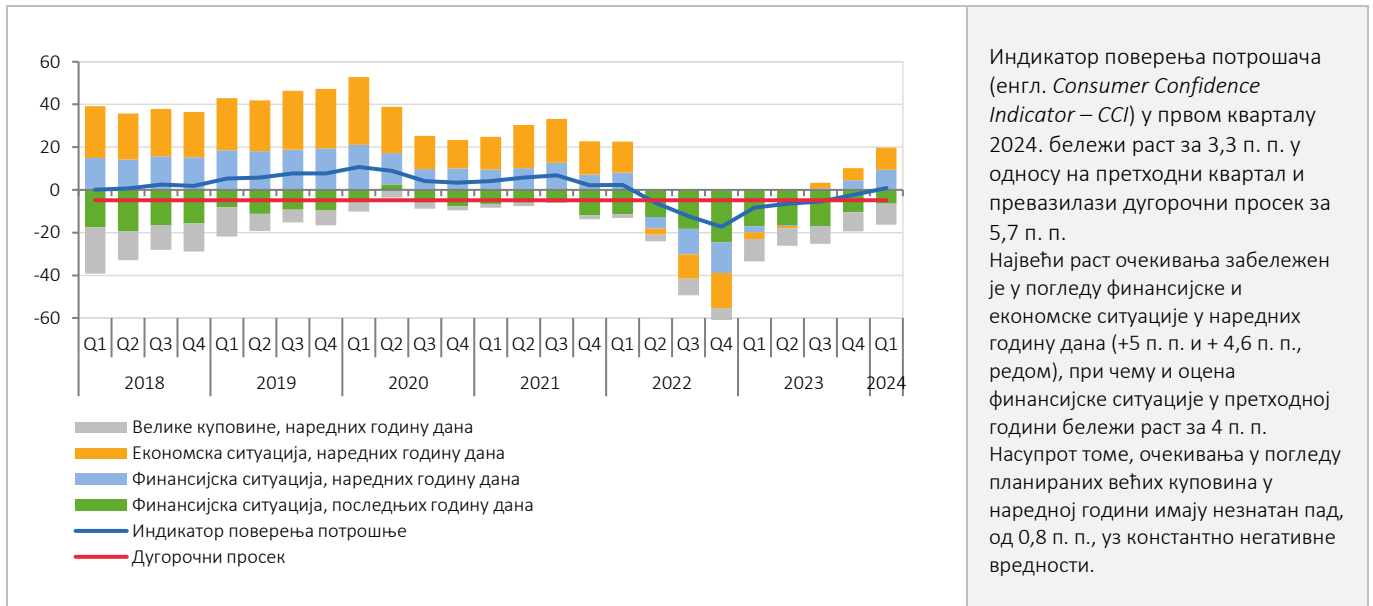
Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%) (десезонирани подаци)

11.6. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПОТРОШАЧА¹⁵

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%) (десезонирани подаци)

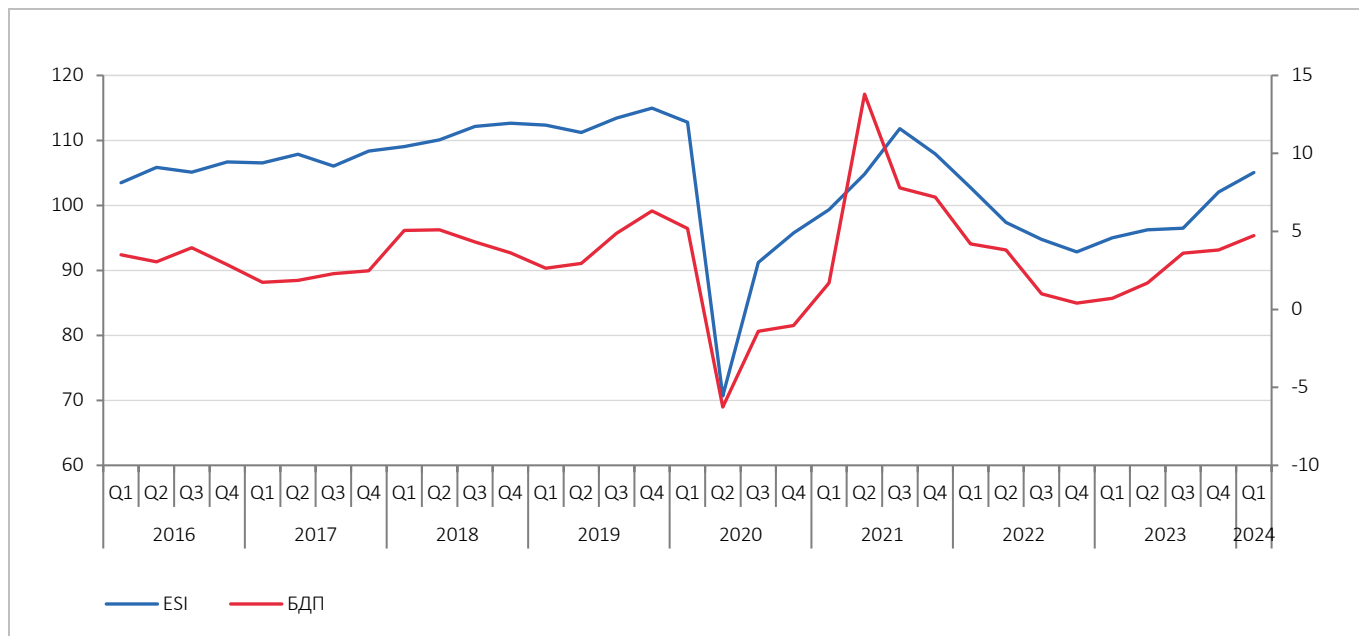

¹⁵ Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије почев од 2018. године и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11.7. КОРЕЛАЦИЈА ESI И БДП-А СРБИЈЕ

Истраживачи и доносиоци економских одлука често укључују ESI као експланаторну варијаблу са релевантним информацијама за моделирање економског развоја, посебно ако се има у виду да су подаци о економској клими расположиви пре већине економских показатеља. Најчешће коришћена референтна (објашњавајућа) серија за ESI је бруто домаћи производ (БДП), јер одражава кретања у привреди као целини. Ако се има у виду да ESI представља коинцидентни индикатор (испољава промене кад и референтна серија), може се закључити да релативно добро прати кретање БДП-а, што потврђује и коефицијент корелације од 0,68.

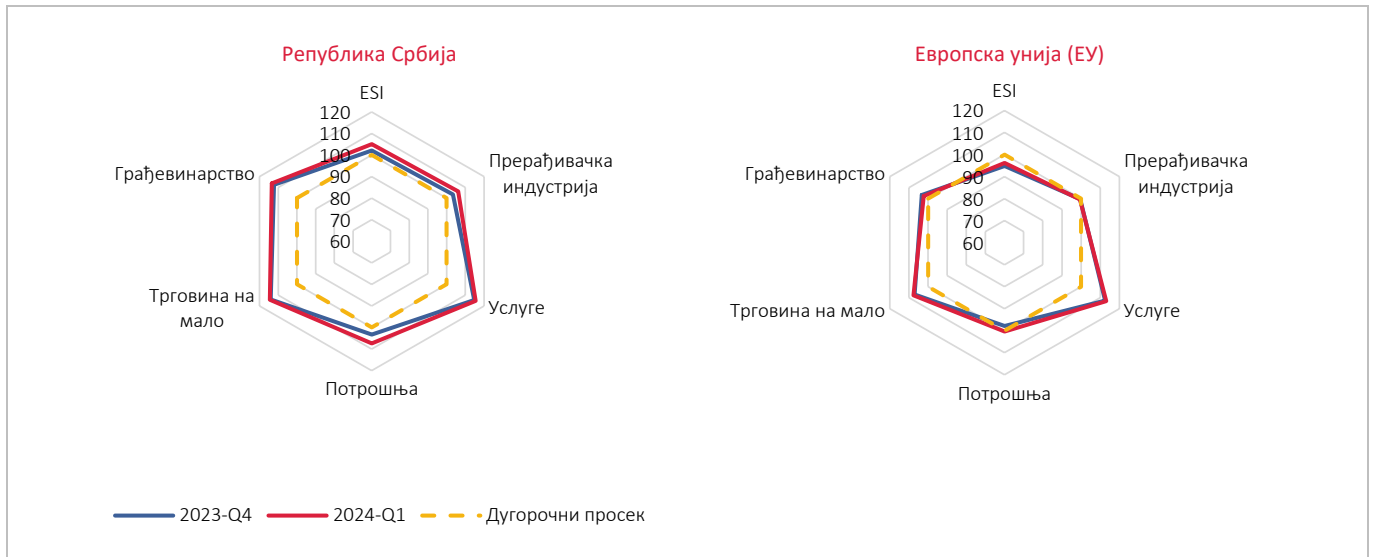
Графикон 11.8. Корелација ESI и БДП-а Србије

11.8. ИНДИКАТОР ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Већина земаља ЕУ бележи побољшање економске климе у првом кварталу 2024. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи раст (са вредности 94,9) за 1,3 п. п. Највећи раст очекивања у ЕУ забележен је у сектору потрошње (+2,5 п. п.).

Графикон 11.9. Показатељи економске климе

КАКО ТУМАЧИТИ РАДАР?

Скала радар графикана дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (I квартал 2024.) упоређени су са претходним кварталним исходима (IV квартал 2023.) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија јесте статус градова и општина Републике Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Региону Јужне и Источне Србије чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Републици Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

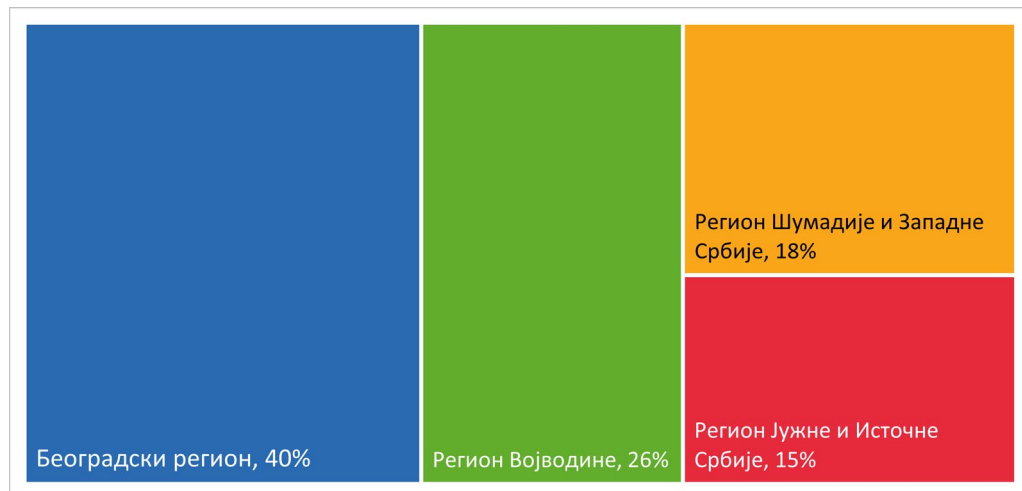
■ Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2022. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (40%), затим у Региону Војводине (26,4%), Региону Шумадије и Западне Србије (18,4%) и Региону Јужне и Источне Србије (15,2%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Републике Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 686 000 динара по становнику, односно 58,3% више у односу на републички просек). Следи Регион Војводине, који за 0,8% превазилази просек Републике, док остали региони бележе исподпросечне вредности БДП-а по становнику, и то Регион Шумадије и Западне Србије за 32,8% и Регион Јужне и Источне Србије за 28,3% испод просека Србије.

Графикон 12.1. Учешћа региона у националном БДП-у, 2022.

■ Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама (без пореза и доприноса) у првом кварталу 2024. године, креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, где су зараде најниже. Просечна зарада без пореза и доприноса у Београдском региону износила је 120 821 динар или 126% просека Републике Србије (95 625 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (90 508 динара или 95% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили 86% и 84%, редом, националног нивоа (82 122 динара и 80 013 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на исти период претходне године, а највеће релативно повећање остварено је у Региону Шумадије и Западне Србије, за 15,6%.

У 75 општина су просечне зараде без пореза и доприноса биле испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на општину Црна Трава (са најнижом просечном зарадом – 65 233 динара). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Бојник, са зарадом у просеку од 65 633 динара, Прешево (65 636) и Власотинце (66 369).

■ Тржиште рада

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 13,5% у првом кварталу 2024. године, за 44% превазилази просек Републике Србије (који износи 9,4%), наспрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (6,5%, односно 30,9% испод националног просека). Такође, када је посредни стопа запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 56% или 10% изнад просека Републике Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 46% или 9,6% испод републичког просека (који износи 50,9%).

У првом тромесечју 2024. године, Београдски регион бележи највеће учешће у укупној запослености (27,8%), уз истовремено најмање учешће незапослених (18,6%). Насупрот томе, Регион Јужне и Источне Србије има најмање учешће у укупној запослености Републике Србије (19,2%), уз највеће учешће (28,9%) у укупној незапослености Републике Србије (према Анкети о радној снази).

■ Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион у првом кварталу 2024. године нема примат у укупном робном извозу Републике Србије (учешће износи 23,4%). Регион Војводине предњачи са учешћем у робном извозу од 34,4%, а затим следе Регион Шумадије и Западне Србије (20,8%) и Регион Јужне и Источне Србије (20,2%). Извоз по становнику најбоље осликава регионалне асиметричности, па је тако Регион Војводине, са извозом по становнику од 1 420 евра, за 31% виши од републичког просека и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (819 евра), који је за 24% нижи од републичког просека. Регион Војводине, као водећи извозник у првом кварталу 2024. године, бележи у структури извоза¹⁶ највеће учешће пољопривредно-прехрамбених производа (20%), пре свега житарица (33%), при чему је најзначајнији извозни производ кукуруз (15,1% извоза пољопривредно-прехрамбених производа).

■ Демографска структура

Према пописним подацима из 2022. године, густина насељености у Београдском региону је 6,9 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 29% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Републике Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона (54,7%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина овог региона живи свега 13% становништва. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина овог региона живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, број

¹⁶ Према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК).

становника Београдског региона константно расте (за 1,3% између 2011. и 2022. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разуђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

■ Саобраћајна инфраструктура

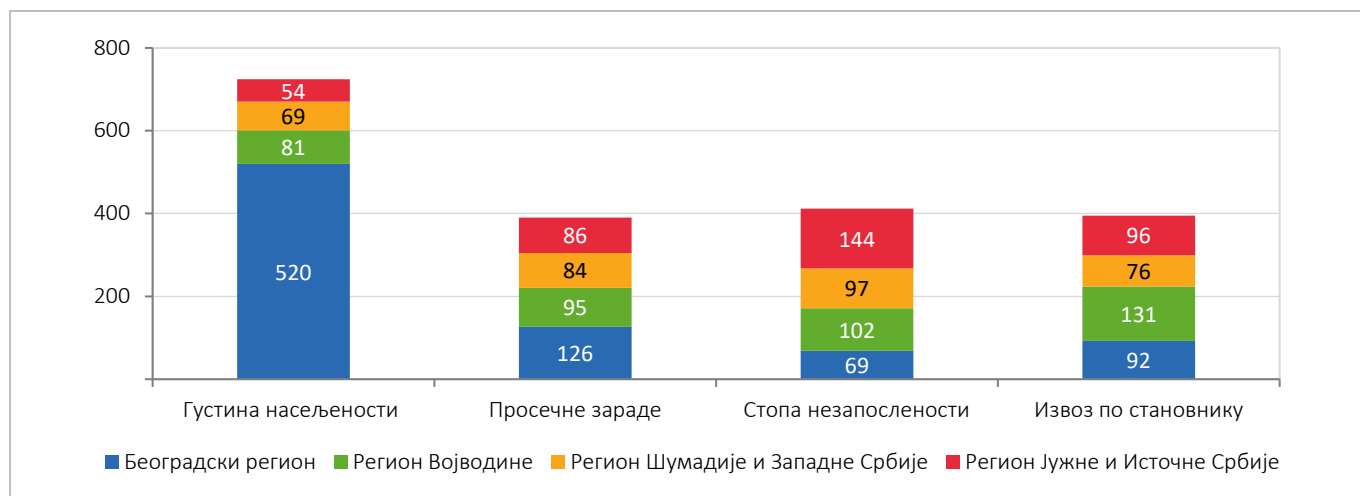
У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Од квалитета путева, преко телекомуникација, до савремених услова становања, разлике се, пре свега, уочавају између неразвијеног јужног подручја и развијенијег севера Републике Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 41 општини¹⁷ учешће општинских путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, *стопа обнављања аутомобила* (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2023. варира од 3,8 у Региону Шумадије и Западне Србије до 8,3 у Београдском региону, где је регистровано свако четврто путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у периоду јануар–март 2024. године, одражава сличан однос, тако што Београдски регион премашује просек Републике Србије за 41%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, који је за 27% испод националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености забележена је у Београду и десет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности, јануар–март 2024.

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2022	БДП/ст., 2022	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2022 (%)
	9,7 : 1	2,4 : 1	1,5 : 1	1,9 : 1	1,7 : 1	(-10,5) : (+1,3)
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Шумадије и Западне Србије: Београдски регион

Графикон 12.2. Диспропорције на нивоу региона у Републици Србији (ниво РС = 100%), јануар–март 2024.

¹⁷ Подаци се односе на 2022. годину.

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Републике Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2021 ¹⁸				2022				2023				2024
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Београдски регион													
Просечне зараде у динарима	124,0	123,8	124,6	126,2	125,8	125,8	126,3	128,0	126,6	127,0	127,1	128,2	126,3
Стопа запослености	109,5	109,1	107,2	106,2	107,6	108,2	110,6	110,2	110,7	109,9	111,0	111,1	110,0
Стопа незапослености	75,0	81,1	83,8	81,6	75,2	83,1	82,2	83,0	75,2	80,2	71,1	73,6	69,1
Извоз по становнику у еврима	93,2	94,2	97,4	96,4	88,9	89,2	92,0	98,2	94,3	99,6	93,6	94,8	92,3
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	125,0	136,8	124,3	125,4	123,4	132,6	129,5	131,9	133,8	146,4	140,6	142,0	141,3
Регион Војводине													
Просечне зараде у динарима	95,2	94,8	94,5	95,1	95,1	94,9	94,9	95,4	95,1	94,2	94,4	94,8	94,6
Стопа запослености	101,9	99,2	101,6	102,8	98,8	99,4	100,6	99,2	99,8	102,2	97,8	101,2	100,6
Стопа незапослености	85,2	86,5	83,8	89,8	89,9	85,4	76,7	83,0	87,1	82,3	112,2	101,1	102,1
Извоз по становнику у еврима	136,8	131,8	125,6	123,1	128,2	131,4	127,8	125,5	124,7	125,9	128,1	132,2	131,5
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	94,4	89,7	90,2	94,1	97,2	92,3	90,4	93,4	95,1	88,5	88,3	91,6	92,0
Регион Шумадије и Западне Србије													
Просечне зараде у динарима	84,9	85,2	85,2	84,2	83,9	83,9	83,9	83,0	83,2	83,4	83,6	83,0	83,7
Стопа запослености	98,9	100,0	101,0	100,4	101,2	98,8	97,2	101,0	99,4	98,8	99,6	96,6	97,2
Стопа незапослености	114,8	122,5	110,5	109,2	112,8	122,5	116,7	110,6	101,0	106,3	97,8	108,8	96,8
Извоз по становнику у еврима	79,6	80,4	79,0	76,9	76,7	77,2	76,8	76,8	74,6	76,2	75,4	77,0	75,8
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	98,9	94,5	101,0	99,7	96,7	94,2	100,0	97,7	95,0	90,8	92,3	91,8	90,4
Регион Јужне и Источне Србије													
Просечне зараде у динарима	87,8	88,3	87,9	85,7	86,6	86,9	86,1	83,9	85,9	86,1	85,5	83,9	85,9
Стопа запослености	88,3	90,3	88,2	88,4	89,5	93,2	90,2	89,6	88,5	87,3	90,7	89,9	90,4
Стопа незапослености	131,3	109,0	127,6	124,5	126,6	109,0	132,2	130,9	147,5	143,8	126,7	123,1	143,6
Извоз по становнику у еврима	82,6	88,0	93,1	98,4	101,4	95,4	90,8	89,7	93,8	87,7	96,4	88,5	95,6
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	78,2	76,0	81,7	77,6	79,0	77,1	76,0	72,7	72,1	70,6	75,8	70,8	72,9

¹⁸ Индикатори тржишта рада – стопа запослености и стопа незапослености, креирани су према новој, редизајнираној методологији Евростата, коју Републички завод за статистику спроводи у оквиру истраживања Анкета о радној снази од 2021. године. Промена методологије извршена је на основу и у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији, преко линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија.

Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

13. ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривредну производњу чине две основне гране: биљна производња и сточарска производња. Због њене специфичне природе, релевантни подаци у вези са пољопривредном производњом расположиви су, углавном, у годишњој периодици. У овом издању *Трендова* приказано је кретање појава у пољопривреди које се односе на 1. квартал 2024. године. Анализиране су следеће појаве:

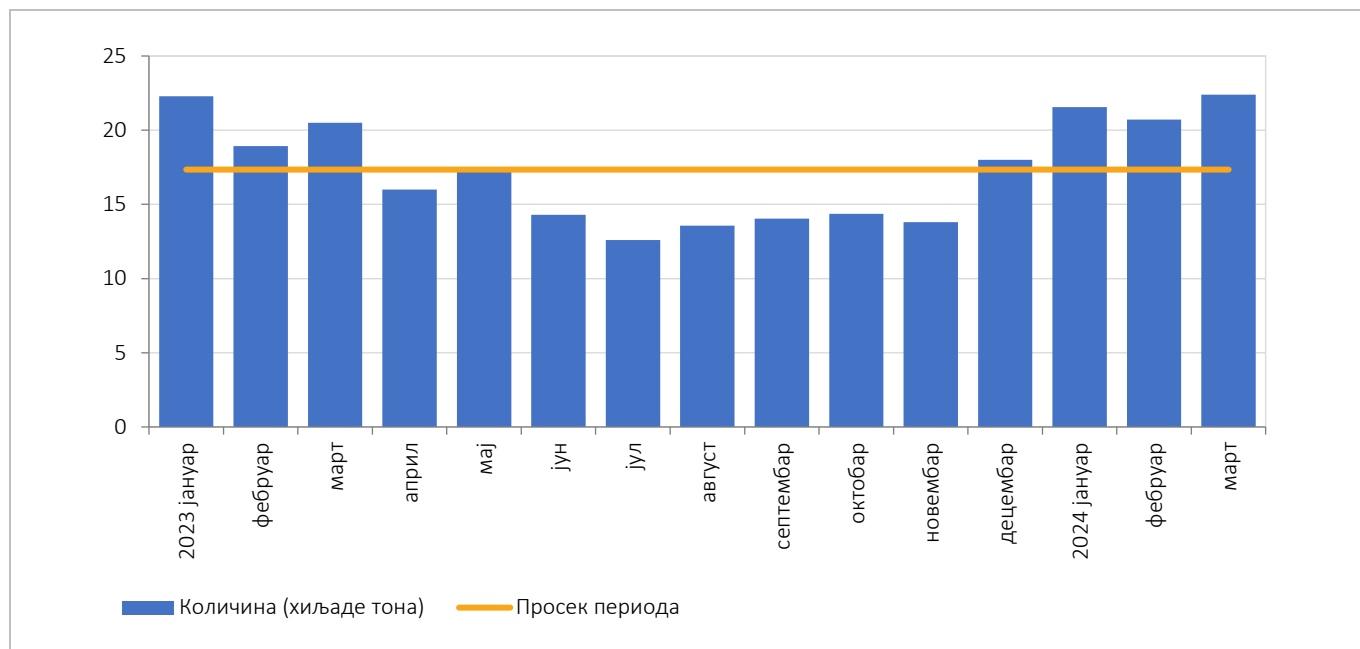
- појаве у сточарској производњи (производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама),
- цене пољопривредних производа и репродукционог материјала, и
- спољнотрговинска размена пољопривредних производа.

13.1. ПРОИЗВОДЊА И ЦЕНЕ МЛЕКА, ЖИТА И СТОКЕ

Процене показују да пољопривредна газдинства која се баве производњом крављег млека дистрибуирају откупним станицама (млекарама) око 59% од укупне производње¹⁹. Од количине крављег млека које остаје на газдинству (око 41%) за исхрану чланова газдинства и стоке на газдинству искористи се око 10%, око 22% се преради у млечне производе (углавном сир и кајмак), а остатак (око 9%) прода се непосредним потрошачима. Према истом извору, губици на газдинству су незнатни (до 0,1%).

Заступљеност крављег млека у укупној производњи млека на газдинствима износи око 97%, а остало чине овчије и козје млеко. У првом кварталу 2024. године производња конзумног крављег млека у млекарама је већа за 4,7% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по месецима, у јануару је остварен међугодишњи пад у производњи конзумног крављег млека од 3,4%, док је у фебруару и марту забележен међугодишњи раст од 9,4% и 9,3% редом.

Графикон 13.1. Производња конзумног крављег млека у млекарама (у хиљ. тона)

¹⁹ Анкета о пољопривредној производњи – сточарска производња, 2022.

Откупне цене крављег млека смањене су за 11,7% у периоду јануар–март текуће године у односу на исти период претходне године²⁰. Цене су у јануару, фебруару и марту, редом, биле мање за 14,7%, 11,8% и 8,3% у поређењу са истим месецима претходне године. У односу на просечну цену млека претходне године, у прва три месеца текуће године забележен је пад цена млека за 2,3%.

Потрошачке цене крављег млека смањене су за 4% у периоду јануар–март текуће године у односу на исти период претходне године. Цене су у јануару и фебруару биле мање за по 3,9%, док су у марту биле мање за 4,4% у поређењу са истим месецима претходне године. У односу на просечну цену млека претходне године, у прва три месеца текуће године забележен је пад цена млека за 3,6%.

На основу упоредног приказа и претходне анализе, можемо закључити да су откупне и потрошачке цене крављег млека забележиле пад у првом кварталу текуће године, у односу на исти квартал претходне године, што указује на стабилан тренд смањења цена.

Како су у овом издању *Трендова* предмет анализе, поред сточарских производа, и поједине културе из биљне производње, као и одређене категорије стоке, неопходно је приказати и њихове откупне цене.

У периоду јануар–март текуће године, цене произвођача производа пољопривреде и рибарства мање су за 15,5% у односу на исти период претходне године. У овом периоду дошло је до смањења откупне цене пшенице за 37,2% и цене кукуруза за 40,9% у односу на исти период претходне године. У првом кварталу текуће године цене **индустријског биља** забележиле су пад од 19% у односу на исти квартал претходне године.

Посматрано **по категоријама стоке**, у периоду јануар–март текуће године, дошло је до повећања откупне цене говеда од 8,9% и свиња од 28% у односу на исти период претходне године.

Табела 13.2. Индекси цена произвођача производа пољопривреде и рибарства

	III 2024	I-III 2024	I-III 2024
	II 2024	I-III 2023	Ø 2023
Пољопривреда и рибарство	99,0	84,5	99,5
Жита	97,7	65,5	93,2
Пшеница	97,6	62,8	87,1
Кукуруз	99,8	59,1	93,1
Индустријско биље	95,5	81,0	98,2
Стока и живина	103,9	115,9	108,8
Говеда	100,5	108,9	104,0
Свиње	106,4	128,0	114,6

²⁰ Реч је о ценама произвођача производа пољопривреде и рибарства – ценама по којима се врши откуп од породичних газдинстава и ценама по којима правна лица у области пољопривреде продају своје производе.

Табела 13.1. Упоредни приказ откупних и потрошачких цена крављег млека

Месец	Цена млека, дин./лит.	
	откупна цена	потрошачка цена
Јануар 2023.	65,04	170,25
Фебруар	63,05	169,92
Март	60,53	170,40
Април	57,65	169,70
Мај	54,80	169,78
Јун	53,49	169,88
Јул	53,28	169,75
Август	53,57	168,08
Септембар	54,11	168,22
Октобар	54,83	167,81
Новембар	55,59	168,94
Децембар	55,91	169,35
Јануар 2024.	55,50	163,68
Фебруар	55,64	163,31
Март	55,48	163,95

13.2. РЕПРОДУКЦИОНИ МАТЕРИЈАЛ

Стабилна и успешна производња у пољопривреди зависи од много фактора. У биљној производњи, поред правилне обраде земљишта, за високе и стабилне приносе од изузетне важности су инпути који се користе. Ту се, пре свега, мисли на семе и садни материјал, ђубрива, као и средства за заштиту. Када је реч о другој грани пољопривреде, тј. сточарској производњи, велики значај за здравље и прираст животиња има њихова адекватна исхрана, као и објекти у којима се држе. За обезбеђење свих ових услова, поред људског рада, велику улогу имају средства за рад, опрема, односно пољопривредна механизација. Због тога, пољопривредници морају да поседују одговарајућу механизацију, машине или пак за ове потребе да ангажују друге (ђубрење, прскање, жетва и сл.). Сви ови фактори чине укупну међуфазну потрошњу (која чини скоро 60% укупне вредности пољопривредне производње), а њихови индекси цена приказани су у табели 13.3.

Укупна међуфазна потрошња, односно цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у I кварталу 2024. смањени су за 10,3% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по групама производа, највећи пад цена у I кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је у групама: Минерална ђубрива (пад од 38,1%), Храна за животиње (пад од 17,1%), Средства за заштиту биља (пад од 16,8%).

Цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у I кварталу 2024. године, у односу на IV квартал 2023. године, у просеку су незнатно повећане, и то за 0,2%.

Табела 13.3. Индекси цена репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди

	I квартал 2024 I квартал 2023	I квартал 2024 IV квартал 2023	I 2024 Ø 2023
Укупно	89,7	100,2	95,3
Производи и услуге за текућу употребу у пољопривреди	89,6	100,2	95,2
Семе	96,3	106,6	102,2
Енергенти	106,6	102,4	104,9
Минерална ђубрива	61,9	96,7	79,6
Средства за заштиту биља	83,2	87,5	85,3
Храна за животиње	82,9	99,4	90,5
Одржавање опреме	103,5	100,9	102,0
Одржавање објеката	108,5	101,7	104,7
Остали производи и услуге	103,8	100,2	101,1
Производи и услуге за инвестиције у пољопривреди	103,0	100,2	100,9
Машине у пољопривреди	103,0	100,2	100,9

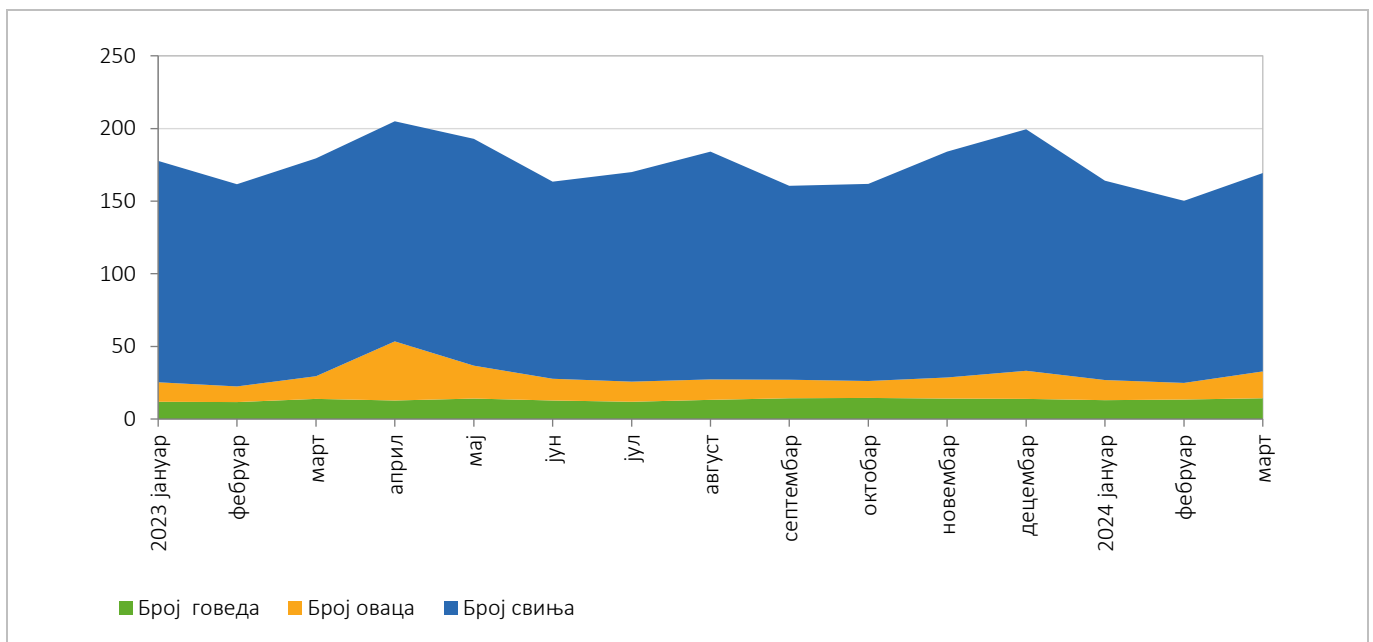

13.3. КЛАЊЕ СТОКЕ

У Републици Србији, клање стоке се обавља у регистрованим кланицама и ван кланица, тј. на газдинствима. Кад је реч о говедима, клање у кланицама износи око 57% од укупног клања ове врсте стоке, док је код свиња и оваца претежно заступљено клање ван кланица, респективно око 60% и 83%. Подацима о клању стоке у кланицама обухваћено је клање у свим регистрованим кланицама на територији Републике Србије, којих је на дан 31. марта 2024. било 366. У овом издању *Трендова* предмет анализе биће стока заклана у кланицама.

У првом кварталу 2024. године, укупан број закланих говеда износи 40,8 хиљада. У односу на исти квартал претходне године, забележен је раст броја закланих говеда у кланицама у износу од 9,1%. Категорија закланих говеда која је у првом кварталу текуће године забележила највећи раст у укупном клању ове врсте стоке јесу говеда старости 1–2 године. Ова категорија говеда у првом кварталу текуће године бележи и највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке – од 78,5%.

Графикон 13.2. Број закланих свиња, оваца и говеда у кланицама (у хиљ.)

Посматрано квартално, у I кварталу број закланих свиња у кланицама (399 хиљ.) био је мањи него у истом периоду претходне године, и то за 9,6%. Категорија закланих свиња која је у првом кварталу 2024. године забележила највећи пад у укупном клању ове врсте стоке јесу свиње тежине 25–50 kg (пад од 12,2% у односу на исти квартал претходне године). Од укупно закланих свиња у кланицама највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке у прва три месеца текуће године има категорија свиња преко 50 kg, чак 89,3%.

Од укупног броја закланих **оваца** на територији Републике Србије, само око 17% се обавља у кланицама. У првом кварталу 2024. године број закланих оваца у кланицама износи око 43,8 хиљада, што је за 9,8% више у односу на исти квартал претходне године. Од укупно закланих оваца у кланицама највеће учешће (94%) у укупном клању ове врсте стоке има категорија јагњади до шест месеци.

13.4. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

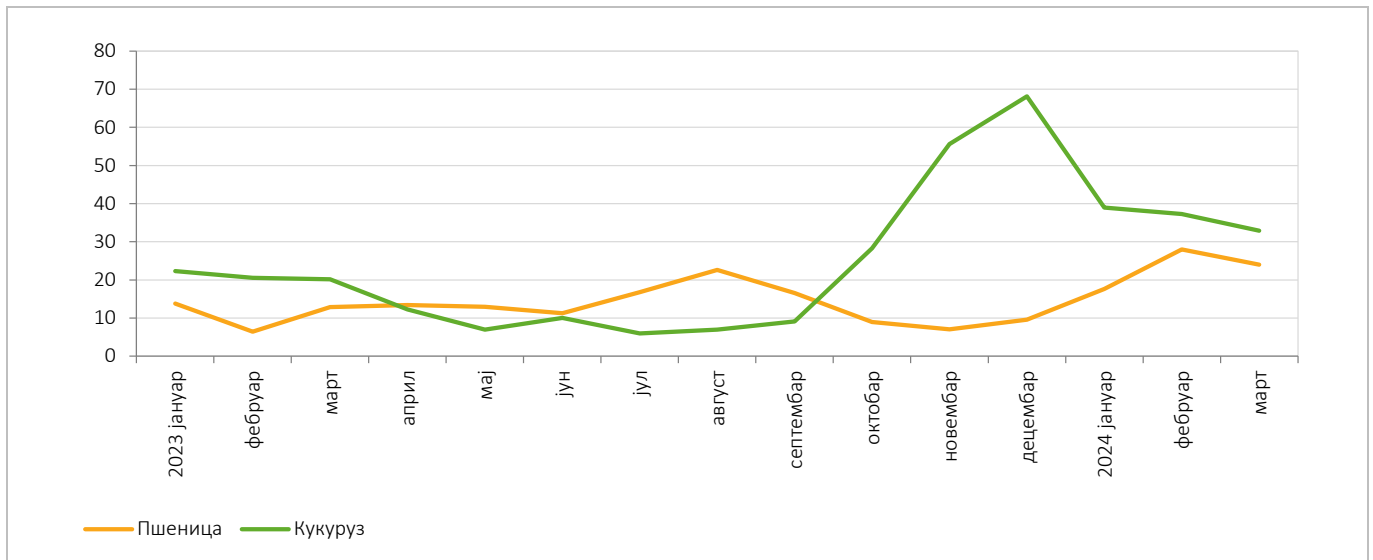
У првом кварталу 2024. године, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство²¹ остварио је позитиван спољнотрговински салдо у износу од 500 хиљада евра. Извоз овог сектора износио је око 311,7 милиона евра, што је за 41,3% више у односу на исти период 2023. године, а учешће у укупном извозу у посматраном периоду повећано је са 3% на 4,3%, колико је износило у првом кварталу 2024. године. Увоз сектора у прва три месеца текуће године износио је 311,2 милиона евра, што је за 2,3% више него у истом периоду претходне године, а учешће у укупном увозу повећано је са 3,2% на 3,4%.

Раст извоза у прва три месеца текуће године највећим делом је последица кумулативног раста од 64,3% у извозу *жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица*, најзаступљеније групе у овом сектору (учешће од 69,5%). Идентично као код извоза, најзаступљенија група производа, посматрано са стране увоза *жита (осим пиринча), легуминозе и уљарице* (учешће од 23,3% у увозу сектора пољопривреде), бележи кумулативни пад од 14,7% у првом кварталу 2024. године.

Извоз пшенице у првом кварталу 2024. године износио је 69,7 мил. евра, што представља раст од 110,1% у односу на исти период претходне године. Посматрано вредносно, у прва три месеца текуће године највише пшенице се извезло у Румунију (64,9% од укупног извоза пшенице), затим у Италију, 18,2%, а потом следе Босна и Херцеговина, Северна Македонија и Албанија, са учешћем у укупном извозу ове културе од 6,1%, 4,9% и 3,2%.

Извоз кукуруза у периоду јануар–март текуће године износио је 109,2 мил. евра, што представља раст од 73,3% у односу на исти период претходне године. Највише кукуруза, посматрано вредносно, извезено је у Румунију, 28,4% од укупног извоза ове културе. У Италију је извезено 24,6%, а затим следе Босна и Херцеговина и Хрватска, са 12,9% и 5,7% од укупног извоза ове културе.

Графикон 13.3. Извоз пшенице и кукуруза по месецима (у мил. евра)

²¹ Према КД (2010).

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ;
одговара Бранко Јосиповић ; уредник Катарина Станчић. -
2004 (март)- . - Београд : Републички завод за статистику,
2004- (Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

Тромесечно.

Доступно и на: <https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/?d=8&r=>

Је наставак: Економски trend = ISSN 0354-1401

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички
завод за статистику

COBISS.SR-ID 114642700

Q1

Трендови 2024 - I квартал

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

ГРАЂЕВИНАРСТВО

СПОЉНА ТРГОВИНА

УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

ЦЕНЕ

ТРЖИШТЕ РАДА

ЗАРАДЕ

ТУРИЗАМ

ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

ПОЉОПРИВРЕДА